

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Фінансове оздоровлення ДП Завод «Електроважмаш» в умовах кризи»

Виконала: студентка 2 курсу групи 8.0720-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування, освітня програма фінанси і кредит

В.С. Миронович

Керівник к.е.н., доцент Горбунова А.В.

Рецензент к.е.н., доцент Лепьохін О.В

Запоріжжя – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« _____ » _____ 2021 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Миронович Вікторії Сергіївній

1. Тема роботи: «Фінансове оздоровлення ДП Завод «Електроважмаш» в умовах кризи»

керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 30 червня 2021 р. № 967-с.

2. Строк подання студентом роботи: 16 листопада 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ДП Завод «Електроважмаш», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розглянути фінансове оздоровлення підприємства як засобу попередження його банкрутства; визначити механізм фінансового оздоровлення підприємства; дослідити методичний інструментарій діагностики неплатоспроможності підприємства; здійснити загальну характеристику ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»; провести аналіз ефективності діяльності підприємства; зробити аналіз ймовірності банкрутства підприємства; удосконалити механізм управління фінансовою санацією ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»; обґрунтувати реструктуризацію, як ефективний спосіб оздоровлення підприємства; розглянути управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 18 рис., 24 табл. і 10 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., доцент	5.07.2021 р.	5.07.2021 р.
2	Горбунова А.В., доцент	12.09.2021 р.	12.09.2021 р.
3	Горбунова А.В., доцент	03.10.2021 р.	03.10.2021 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2021 р. – 30.07.2021 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2021 р. – 08.08.2021 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2021 р. – 12.09.2021 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2021 р. – 1.10.2021 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	2.10.2021 р. – 16.10.2021 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	17.10.2021 р. – 1.11.2021 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	1.11.2021 р. – 15.11.2021 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	16.11.2021 р.	виконано

Студент _____ В.С. Миронович
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А.В. Горбунова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 130 с., 18 рис., 24 табл., 96 джерел, 7 додатків.

Об'єктом дослідження є результати фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ДП Завод «Електроважмаш».

Предметом дослідження є механізм фінансового оздоровлення ДП Завод «Електроважмаш».

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження теоретичних та практичних аспектів фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи, а також на основі фінансової діагностики підприємства розроблення рекомендацій щодо реалізації заходів з його фінансового оздоровлення.

Завдання: 1) розглянути фінансове оздоровлення підприємства як засобу попередження його банкрутства; 2) визначити механізм фінансового оздоровлення підприємства; 3) дослідити методичний інструментарій діагностики неплатоспроможності підприємства; 4) здійснити загальну характеристику ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»; 5) зробити аналіз ймовірності банкрутства підприємства та його ефективності; 6) обґрунтовано реструктуризацію, як ефективний спосіб оздоровлення підприємства; 7) розглянути управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Методи досліджень: прийоми аналізу і синтезу, порівняльний і економічний аналіз, графічний метод, статистичний, абстрактно-логічний, описовий та зведення.

Одержані результати та їх новизна: 1) проаналізована фінансова стійкість підприємства; 2) розроблено рекомендації щодо фінансового оздоровлення підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо методів фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи.

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА, БАНКРУТСТВО, ФІНАНСОВИЙ СТАН, САНАЦІЯ, НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, КРИЗА

SUMMARY

Qualification work: 130 pages, 19 figures, 27 tables, 96 sources, 7 appendices.

The object of the study is the results of financial and economic activities of the investigated enterprise SE Plant «Electrovazhmash».

The subject of the research is the mechanism of financial recovery of SE Plant «Electrovazhmash».

The purpose of the master's qualification work is to study the theoretical and practical aspects of financial recovery of enterprises in a crisis, as well as on the basis of financial diagnostics of the enterprise to develop recommendations for the implementation of measures for its financial recovery.

Tasks: 1) to consider the financial recovery of the enterprise as a means of preventing its bankruptcy; 2) determine the mechanism of financial recovery of the enterprise; 3) to investigate the methodological tools for diagnosing the insolvency of the enterprise; 4) to carry out the general characteristic of SE Plant «ELECTROVAZHMAH»; 5) to make the analysis of probability of bankruptcy of the enterprise and its efficiency; 6) substantiated restructuring as an effective way to rehabilitate the enterprise; 7) consider the management of liquidity and solvency of the enterprise.

Research methods: methods of analysis and synthesis, comparative and economic analysis, graphic method, statistical, abstract-logical, descriptive and methods of economic-mathematical modeling.

The obtained results and their novelty: 1) analyzed the financial stability of the enterprise; 2) recommendations for the financial recovery of the enterprise have been developed.

The practical significance of the obtained results. Suggestions for methods of financial recovery of enterprises in a crisis.

FINANCIAL RECOVERY OF THE ENTERPRISE, BANKRUPTCY,
FINANCIAL CONDITION, REHABILITATION, INSOLVENCY, CRISIS,
REMEDICATION CAPACITY, SOLVENCY, SOURCES OF FUNDING FOR
REMEDICATION MEASURES

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ	12
1.1 Фінансове оздоровлення підприємства як засіб попередження його банкрутства	12
1.2 Механізм фінансового оздоровлення підприємства	19
1.3 Методичний інструментарій діагностики неплатоспроможності підприємства	36
2 ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ДП ЗАВОД «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» В УМОВАХ КРИЗИ	59
2.1 Загальна характеристика ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» ...	59
2.2 Аналіз ефективності діяльності підприємства	64
2.3 Аналіз ймовірності банкрутства підприємства	78
3 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ДП ЗАВОД «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»	90
3.1 Реструктуризація як ефективний спосіб оздоровлення підприємства	90
3.2 Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.....	103
ВИСНОВКИ	117
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	122
ДОДАТКИ.....	131

ВСТУП

В умовах нестабільної макроекономічного середовища значної кількості підприємств доводиться стикатися з кризовими станами, що характеризуються рядом незадовільних показників фінансово-господарської діяльності та, в першу чергу, зниженням платоспроможності, що обумовлює теоретичну і практичну актуальність дослідження специфіки механізмів фінансового оздоровлення.

Більшість підприємств функціонують в умовах ринкової економіки схильні до можливості настання кризи, при цьому кризова ситуація може виникнути на всіх стадіях життєвого циклу підприємства.

Питання оздоровлення та запобігання банкрутства підприємств розглядалися в роботах А. С. Абрамова, О. В. Духніч [1], З.А. Авдошина [2], В.О. Василенко [3], Н.В. Картохіна [4], В. В. Вудвуд [5] та ін.

Найбільш широко фінансове оздоровлення можна розглядати в якості комплексного процесу відновлення платоспроможності кризової організації, стабілізацію руху фінансових потоків з метою досягнення фінансової рівноваги і стійкості. Однак, проаналізувавши наукові роботи вчених, ми констатуємо наявність різних підходів до оцінки сутності і напрямів фінансового оздоровлення підприємств (з позицій акцентування лише короткострокового відновлення платоспроможності або стратегічного підвищення загальної фінансово-економічної ефективності; тимчасової і причинного детермінованості щодо процедури банкрутства і т.д.). Вивчені наукові позиції можна сприймати і як антагоністичні, і як взаємодоповнюючі і не вступають в протиріччя, але лише підкреслюють той чи інший аспект проблеми, найбільш значимий з позиції конкретного дослідника.

Оперативні заходи фінансового оздоровлення дозволяють усувати нетривалі кризові ситуації на підприємстві.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження теоретичних та практичних аспектів фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи, а

також на основі фінансової діагностики підприємства розроблення рекомендацій щодо реалізації заходів з його фінансового оздоровлення.

Виходячи із мети дослідження були сформовані такі завдання:

- розглянути фінансове оздоровлення підприємства як засобу попередження його банкрутства;
- визначити механізм фінансового оздоровлення підприємства;
- дослідити методичний інструментарій діагностики неплатоспроможності підприємства;
- здійснити загальну характеристику ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»;
- провести аналіз ефективності діяльності підприємства;
- зробити аналіз ймовірності банкрутства підприємства;
- обґрунтувати реструктуризацію, як ефективний спосіб оздоровлення підприємства;
- розглянути управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Об'єктом дослідження є результати фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ДП Завод «Електроважмаш».

Предметом дослідження є механізм фінансового оздоровлення ДП Завод «Електроважмаш».

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних фахівців в галузі фінансової санації підприємств.

У роботі використані методи логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної тематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів фінансової санації; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; ситуаційного аналізу – при розробці рекомендацій щодо попередження фінансовою службою кризового розвитку підприємства на засадах антикризового управління; критичного аналізу та узагальнення теоретичних

досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

- удосконалено політику антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства,
- дістали подальшого розвитку елементи реструктуризації, а саме такі: відсікання зайвого – це ліквідація структурних підрозділів, усунення некваліфікованих кадрів, для створення, або приєднання – це створення нових структурних одиниць, купівля діючого бізнесу з метою включення до складу, розширення номенклатури виробництва;
- набуло подальшого розвитку запропоноване визначення: реструктуризація підприємства – це процес реалізації комплексу заходів організаційно-економічного, фінансового, соціального, техніко-технологічного характеру, спрямованих на формування та збереження стійкості підприємства на кожному етапі його функціонування.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють підприємству вжити комплекс методів, які можна обрати у відповідності особливості взаємодії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища для застосування реструктуризації як інструменту ефективної діяльності підприємства. Досягнення підприємством принципа пасивного рівня реструктуризації та можливості використання філософії оновлення бізнесу дасть змогу не адаптуватися до них, а впливати на силу їхньої дії в межах держави, галузі, ринку та бути активним учасником глобалізаційних процесів.

Практичне значення мають такі розробки як: пропозиції щодо методів фінансового оздоровлення підприємств в умовах кризи.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях: XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 2021 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 1 друкована праця, у тому числі: 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

1.1 Фінансове оздоровлення підприємства як засіб попередження його банкрутства

На сучасному етапі економічного розвитку в Україні досить значна кількість нових підприємств не в змозі стабільно функціонувати, оскільки постійно виникають нові економічні, політичні чи екологічні ситуації, що характеризуються неоднорідністю та загрожують виникненням кризових явищ. Діяльність в таких умовах може призвести суб'єктів господарювання до банкрутства або їхньої тимчасової неплатоспроможності. Фінансова криза та нестабільний стан економіки нашої країни впродовж останніх років негативно позначився на роботі багатьох підприємств, тому існує стійка тенденція до збільшення кількості збанкрутілих підприємств [6].

Поняття «криза» походить (від грецького *krisis* – поворотний пункт, рішення) – це різкий крутий перелом, скрутне становище, або перехід від 8 стабільності до покращення, або від стабільності до погіршення. Криза, як найгостріша форма прояву конфлікту, охоплює всі сфери життя, і тому виділяють: економічну, соціальну, політичну, фінансову, організаційну, ідеологічну, психологічну, культурологічну, ментальну та інші види криз. Фінансова криза може існувати як вид економічної або в цілому кризи суспільства. Економічний аналіз суб'єктів господарювання потребує розгляду фінансової кризи окремо. Фінансова криза підприємства являється однією з найбільш серйозних форм, яка порушує його фінансову рівновагу, що проявляється циклічно та виникає впродовж його життєвого циклу під впливом різноманітних факторів суперечностей між фактичним станом його фінансового потенціалу та необхідним об'ємом фінансових потреб, а також несе найбільш небезпечну потенційну загрозу функціонуванню його

діяльності [7].

Важливим фактором, що у даний час впливає на всі ланки економіки (підприємства), – це загальносистемна криза державного управління, чи політична криза, що впливає на техніко-технологічний розвиток країни, економіку, соціальну сферу, політику, правову сферу і т.п.

Ознаки прояву даної кризи можуть бути визначені через такі явища:

– тривалим, схованим чи явним паралічем державної влади, повною втратою державними структурними органами можливостей, потенціалу керуючого впливу, стратегічної ініціативи і творчості, частим звертанням владних осіб до популістських обіцянок, зміною курсу;

– підвищеною критичною активністю, напором з боку незадоволених мас;

– абсолютним і відносним зубожінням значної частини населення, різким падінням рівня життя, руйнуванням звичного способу життя людей, що позбавилися роботи, достатнього матеріального благополуччя.

Сутність економічної та фінансової кризи проявляється у перевиробництві товарів відносно платоспроможного сукупного попиту, в масових банкрутствах підприємств, зростанні безробіття та інших соціальноекономічних потрясіннях [8].

Причинами існування кризової ситуації вітчизняних підприємств є не лише вплив факторів зовнішнього середовища, а й низький рівень менеджменту, в першу чергу, фінансового.

Оскільки більшість підприємств знаходиться або в кризовій ситуації, або на межі кризи і мають два шляхи подальшого розвитку подій: відновлення платоспроможності або ліквідація в разі неможливості подальшої діяльності – це викликає необхідність формування підприємством ефективної системи заходів, яка допоможе своєчасно спрогнозувати банкрутство, виявити негативні кризові явища та застосувати заходи антикризового управління щодо подолання фінансової кризи [9].

Ми підтримуємо С. М. Голобкова, який вважає, що усі фактори (причини), які спричиняють виникнення криз можна розділити на два види: внутрішні та зовнішні (рис. 1.1).

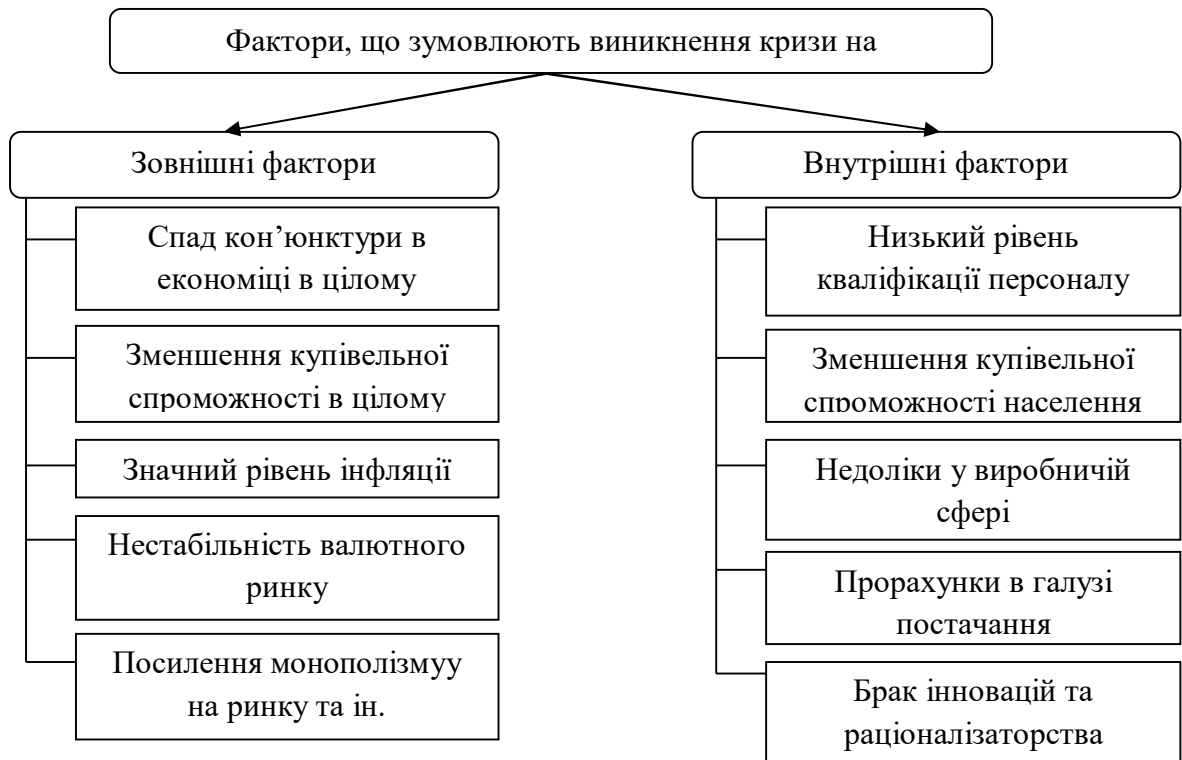

Рисунок 1.1 – Основні види факторів, що зумовлюють виникнення кризи на підприємстві [10]

Фінансове оздоровлення – процедура, що застосовується в справі про банкрутство до боржника з метою відновлення його платоспроможності та погашення заборгованості відповідно до графіка погашення заборгованості. Фінансове оздоровлення поряд із зовнішнім управлінням і мировою угодою є реабілітаційними процедурами банкрутства, тобто ситуації, в яких після закінчення процедури банкрутства боржник відновлює свою платоспроможність, розраховується з кредиторами і продовжує функціонувати як господарська одиниця [11].

Реабілітаційними процедурами протиставляються процедури ліквідаційні, коли процес банкрутства закінчується ліквідацією боржника як юридичної

особи – його майно розпродається з торгів з метою погашення вимог кредиторів. Такою ліквідаційною процедурою є конкурсне виробництво.

Процес реалізації стратегії фінансового оздоровлення пов'язаний з деякими труднощами, основні з яких зводяться до наступного: – вивести збиткове підприємство з кризового стану можна тільки за допомогою модернізації, реконструкції, перетворенні технології та організації виробництва, підвищення якості виробничого та фінансового управління; – застосування нових способів досягнення виживання на ринку може викликати збільшення витрат, пов'язаних з освоєнням нової продукції і не врахованих раніше в економічній стратегії [12].

Недостатньо глибокий аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства може посилити негативні наслідки невірних стратегічних рішень. Для подолання даних труднощів необхідно:

- план реалізації стратегії в часі повинен забезпечувати високі темпи роботи і ритмічність;
- спиратися на висококваліфікований персонал;
- забезпечення високої корпоративної культури змін, яку можна визначити правилом: послідовність плюс довіра – рівні економічної впевненості.

Проведені дослідження показують, що в даний час продовжується тенденція збільшення числа фінансово неспроможних підприємств. Фактором, який зумовлює прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на вітчизняних підприємствах системи раннього попередження та реагування, одним із завдань якої є прогнозування ймовірності банкрутства [13].

Аналіз методик прогнозування фінансового стану підприємства свідчить, що переважна більшість з них дозволяє визначити лише поточний фінансовий стан підприємства. Питання виведення кризового підприємства на шлях сталого розвитку в них, як правило, не розглядаються. У всьому світі найбільш часто застосовуються закордонні методи прогнозування банкрутства, які були розроблені в економічних умовах відмінних від українських і їх використання

призводить до значних відхилень прогнозу від фактичних даних. Тому важливим є питання вибору моделей оцінки ризику неспроможності, що дозволяють прогнозувати настання банкрутства організацій [14].

На наш погляд, заслуговує на увагу методика інтегральної бальної оцінки фінансової стійкості, відповідно до якої підприємства класифікуються за ступенем ризику з урахуванням фактичного рівня показників фінансової стійкості і рейтингу кожного показника, вираженого в балах. Необхідно відзначити, що в даній методиці не відображені показники ефективності діяльності підприємства і оборотності активів.

Одним з реальних виходів підприємства з кризового стану і відновлення платоспроможності є реструктуризація. В рамках оперативного механізму фінансового оздоровлення пропонується проведення реструктуризації активів і короткострокових зобов'язань.

Однак, реалізація цих заходів реструктуризації сприяє усуненню поточної неплатоспроможності підприємства.

Відновити фінансову стійкість в довгостроковому періоді, подолавши причини неспроможності, можна шляхом проведення комплексної реструктуризації підприємства, яка передбачає реструктуризацію виробництва, активів і капіталу [15].

Процес формування заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення, може відбуватися за такими етапами (рис. 1.2).

2. Реалізація стабілізаційних заходів, спрямованих на відновлення фінансової стійкості. На цьому етапі має бути задіяний комплекс заходів для поліпшення фінансового стану. Результатом такого поліпшення має стати досягнення фінансової рівноваги, тобто розмір надходження власних фінансових ресурсів має дорівнювати розміру їх витрачання на мінімальні повсякденні потреби підприємства.

В кризових умовах, коли у підприємства обмежені можливості збільшення потоку власних фінансових ресурсів, керівництво вимушене

скорочувати обсяги операційної та інвестиційної діяльності задля досягнення точки фінансової рівноваги (за принципом «стискання підприємства») [16].

Заходи з фінансового оздоровлення підприємства		
Захищена стратегія	I етап. Мета – усунення неплатоспроможності	Першочергові заходи: - продаж короткострокових фінансових інвестицій; - прискорення інкасації її дебіторської заборгованості; - зниження страхових запасів товарно-матеріальних цінностей; - реструктуризація кредиторської заборгованості з метою подовження терміну її сплати; - відтермінування розрахунків за окремими формами внутрішніх поточних зобов'язань
	II етап. Мета – відновлення фінансової стійкості	Стабілізаційні заходи: - зменшення величини постійних витрат; - зниження рівня змінних витрат; - проведення раціональної цінової політики; - заморожування або вихід із інвестиційних проєктів; - відмова від виплати дивідендів; - зменшення витрат на соціальні програми
Наступальна стратегія	III етап. Мета – забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді	Заходи інвестиційного характеру: - розширення існуючих та вихід на нові ринки збуту через акт іввізацію маркетингової політики; - оптимізація структури активів та капіталу; - капіталізації прибутку; - пошук зовнішніх стратегічних інвесторів.

Рисунок 1.2 – Підходи до групування заходів з фінансового оздоровлення підприємства

Серед можливих заходів цього етапу фінансового оздоровлення є наступні: зменшення величини постійних витрат (скорочення адміністративних витрат, енерго- та ресурсозбереження), зниження рівня змінних витрат (підвищення продуктивності праці, скорочення виробничого персоналу), проведення раціональної цінової політики, заморожування або вихід із інвестиційних проєктів, відмова від виплати дивідендів, зменшення витрат на соціальні програми та ін.

3. Розробка заходів інвестиційного характеру.

Метою проведення заходів цього етапу фінансового оздоровлення є забезпечення фінансової рівноваги підприємства у довгостроковому періоді (використання «моделі стійкого зростання») [17].

Згідно такого підходу необхідним є врахування того моменту, що можливий темп приросту обсягу виробництва продукції не повинен порушувати фінансової рівноваги. Так, залучення додаткових зовнішніх джерел фінансових ресурсів задля нарощування обсягів виробництва є виправданим лише при наявності відповідної кон'юнктури товарних ринків. Саме за такої ринкової ситуації підприємство може сподіватися на стабільні вхідні грошові потоки. Виходячи з цього, на даному етапі проводять такі основні санаційні заходи: розширення існуючих та вихід на нові ринки збуту через активізацію маркетингової політики, оптимізація структури активів та капіталу, капіталізації прибутку, пошук зовнішніх стратегічних інвесторів та ін.

Отже, можна стверджувати, що фінансове оздоровлення має комплексний характер та включає заходи фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційно-правового та соціального спрямування.

Виходячи із вищенаведеного, можна зробити загальний висновок про те, що в умовах ринкової економіки фінансове оздоровлення є дієвим інструментом попередження банкрутства підприємств. В загальному своєму розумінні, воно передбачає нейтралізацію негативних наслідків для досягнення фінансової стабільності [18].

Врахування особливостей процесу санації на різних стадіях життєвого циклу підприємств може безпосередньо вплинути на прийняття рішення щодо санації або ліквідації боржника. Також на прийняття такого рішення впливає результат оцінки ймовірності відновлення успішної діяльності підприємства. Комплекс заходів у рамках стратегії фінансового оздоровлення послідовно має розроблятися за такими етапами: усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді. Тобто, фінансове

оздоровлення лише тоді досягає своєї мети, коли санаційні заходи мають комплексний характер та застосовуються не лише у кризовому стані, а впроваджуються постійно з урахуванням стратегічного розвитку підприємства.

1.2 Механізм фінансового оздоровлення підприємства

Якість законодавства про неплатоспроможність (банкрутство) суттєво впливає на всі економічні процеси, що відбуваються у державі. Також доступність і ефективність процедур банкрутства є одним із визначальних критеріїв визначення місця України у рейтингу доступності ведення бізнесу Doing business [19].

З метою підвищення інвестиційної привабливості України та підняття нашої держави у рейтингу Doing Business у 2018 р. було ухвалено новий Кодекс України з процедур банкрутства (далі КУЗПБ), який було високо оцінено міжнародними експертами. На новий КУЗПБ, що набув чинності 21.10.2019, покладали великі надії і сподівання як боржники, так і судді й арбітражні керуючі. Водночас практика застосування нового КУЗПБ виявила низку проблемних і колізійних питань, які стоять на заваді ефективного та швидкого вирішення проблем неплатоспроможності в Україні. А. Бутирський зазначає: «Інститут банкрутства має універсальний характер, оскільки спрямований на задоволення інтересів широкого кола учасників справи про банкрутство, зокрема кредиторів, боржника, держави і суспільства загалом. Інститут банкрутства покликаний: задовольнити вимоги кредиторів; усунути з ринку суб'єкта господарювання, який має перевищення пасиву над активом, не хоче і не може здійснювати підприємницьку діяльність; надати можливість працюючому суб'єкту господарювання відновити свою платоспроможність» [20].

Однак судова практика показує, що більшість справ про банкрутство завершуються ліквідаційною процедурою, а відновлення платоспроможності боржника та збереження його як суб'єкта господарювання – скоріше виняток,

аніж правило. Подібні тенденції явно не сприяють розвитку економіки, тому актуальним видається розвиток відновлювальних процедур, що застосовуються до неплатоспроможного боржника. Однією з таких процедур, що відносно недавно з'явилась в українському законодавстві, є процедура досудової санації.

Досудова санація з'явилась у праві неплатоспроможності (банкрутства) України із ухваленням 22.12.2011 р. нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі Закон про банкрутство).

Р. Поляков відзначає, що ця форма запобігання банкрутству боржника (санація до порушення справи про банкрутство – В. Д.) передбачає часткове використання традиційних засобів неспроможності: заборона на порушення справи про банкрутство, уведення мораторію на задоволення вимог кредиторів та ін. Зберігаючи за собою право управління суб'єктом господарювання, власник міг розраховувати на врегулювання проблем неплатоспроможності з кредиторами, не вдаючись до відкриття справи про банкрутство і частково використовуючи пільги конкурсного процесу [3].

Знайшла своє відображення досудова санація і у КУзПБ. Стаття 4 КУзПБ «Заходи щодо запобігання банкрутству боржника юридичної особи та позасудові процедури», передбачає, що засновники (учасники, акціонери) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень зобов'язані своєчасно вживати заходів для запобігання банкрутству боржника [21].

У разі виникнення ознак банкрутства керівник боржника зобов'язаний надіслати засновникам (учасникам, акціонерам) боржника, власнику майна (органу, уповноваженому управляти майном) боржника відомості щодо наявності ознак банкрутства. Засновники (учасники, акціонери) боржника, власники майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, кредитори боржника, інші особи в межах заходів щодо запобігання банкрутству боржника можуть надати боржнику фінансову допомогу в розмірі, достатньому

для погашення грошових зобов'язань боржника перед кредиторами, у тому числі зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування і відновлення платоспроможності боржника (санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство).

Отже, санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство фактично є єдиним заходом щодо запобігання банкрутству боржника юридичної особи та позасудові процедури, оскільки факт повідомлення керівником боржника засновників (учасників, акціонерів) боржника, власника майна (органу, уповноваженому управляти майном) боржника про ознаки банкрутства є не стільки заходом запобігання банкрутству, скільки заходом інформування засновників боржника про фінансові негаразди у діяльності останнього. Тому дещо незрозумілим видається вживання у назві ст. 4 КУзПБ слова «заходи» саме у множині. Що стосується власне визначення поняття «санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство», то воно наводиться у ч. 5 ст. 4 КУзПБ і передбачає систему заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, що можуть здійснювати засновник (учасник, акціонер) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансових, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження у справі про банкрутство [22].

Стаття 50 КУзПБ [22] також дає визначення поняття «санація», але там уже йдеться про «судову» санацію: «Під санацією розуміється система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника». По своїй суті процедура санації є

реабілітаційною процедурою у справі про банкрутство. Під самим поняттям «реабілітація» прийнято розуміти відновлення у правах. Реабілітація у процедурі банкрутства – це також відновлення прав боржника. Однак із відновленням прав боржника відновлюються і права кредиторів, що є особливістю процедури санації [22].

Отже, КУзПБ передбачає два види санації: санацію до відкриття провадження у справі про банкрутство (досудову санацію) та санацію як судову процедуру, що застосовується до неплатоспроможного боржника у межах справи про банкрутство. І досудова санація, і «судова» санація переслідують єдину мету – відновити платоспроможність боржника та зберегти його як суб'єкта господарювання. Але досудова санація має низку переваг, до яких можна віднести:

1) оперативність: протягом п'яти днів з дня схвалення плану досудової санації він має бути поданий боржником до господарського суду; господарський суд виносить ухвалу про прийняття або відмову у прийнятті заяви про затвердження плану санації протягом п'яти днів з дня її отримання; господарський суд розглядає заяву про затвердження плану санації не пізніше одного місяця з дня прийняття відповідної заяви до розгляду.

Таким чином, приблизно за два місяці боржник уже може перейти до виконання плану санації. На противагу цьому, у випадку відкриття провадження у справі про банкрутство, враховуючи, що першою судовою процедурою, яка застосовується до неплатоспроможного боржника, є розпорядження майном, то до санації боржник у справі про банкрутство за два місяці навряд чи перейде;

2) вигідність для кредиторів: до плану санації обов'язково повинен бути доданий ліквідаційний аналіз, який свідчить про вигідність для кредиторів виконання плану санації порівняно з ліквідацією боржника. Тому тільки справді вигідний для кредиторів план санації буде схвалено кредиторами, і, як наслідок, тільки такий план може бути подано на затвердження до господарського суду;

3) списання значної частини податкового боргу та інших обов'язкових платежів: у разі якщо план санації передбачає розстрочення чи відстрочення або прощення (списання) боргів чи їх частини, план санації вважається схваленим органом стягнення в частині задоволення вимог з податків, зборів (обов'язкових платежів) на умовах плану санації без необхідності голосування органу стягнення. Водночас податковий борг, який виник у строк, що передував трьом рокам до дня проведення зборів кредиторів, визнається безнадійним та списується, а податковий борг, який виник пізніше, розстрочується (відстрочується) або списується на умовах плану санації, що мають бути не гіршими за умови задоволення вимог кредиторів, які проголосували за схвалення плану санації (ч. 3 ст. 5 КУзПБ) [22].

Також у контексті взаємовідносин з податковими органами Р. Загарія зазначає, що перевагою процедури досудової санації є те, що боржнику немає необхідності звертатися до адміністративного суду з позовною заявою про зобов'язання вчинити певні дії. Усі заяви щодо виконання плану санації розглядаються господарським судом у межах справи про затвердження плану санації до відкриття провадження у справі про банкрутство, що забезпечує швидкий розгляд заяв [23];

4) менші судові витрати у вигляді судового збору як для боржника, так і для кредиторів, оскільки: за заяву про затвердження плану санації, реструктуризації до відкриття провадження у справі про банкрутство платиться судовий збір у розмірі двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб (на відміну від 10 мінімумів за відкриття справи про банкрутство); кредитори не платять судовий збір за подання заяв про кредиторські вимоги, оскільки подання таких заяв не передбачено у досудовій процедурі санації до відкриття провадження у справі про банкрутство [24].

Таким чином, досудова санація має цілий ряд переваг перед санацією «судовою», що робить дану процедуру досить привабливою для боржників і кредиторів.

Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство може стати ефективним механізмом для відновлення платоспроможності боржника, щодо якого існує загроза банкрутства. КУЗПБ передбачає два види санації: санацію до відкриття провадження у справі про банкрутство (досудову санацію) та санацію як судову про цедуру, що застосовується до неплатоспроможного боржника у межах справи про банкрутство. І досудова санація, і «судова» санація переслідують одну мету – відновити платоспроможність боржника та зберегти його як суб'єкта господарювання. Але досудова санація має низку переваг, до яких можна віднести оперативність, вигідність для кредиторів, списання значної частини податкового боргу та інших обов'язкових платежів: менші судові витрати у вигляді судового збору як для боржника, так і для кредиторів.

Отже, санацію не слід обмежувати тільки участю зовнішніх суб'єктів (кредиторів, інвесторів, держави тощо). Очевидно, що з точки зору суб'єктів санації законодавче визначення є більш змістовним і відображає і економічну сутність, і правовий зміст санації.

Зауважимо, що не варто обмежувати коло заходів санації тільки економіко-організаційними, по-друге, перелік заходів санації є не повним, чого не можна допускати у нормативних актах, бо таким чином обмежуються права суб'єктів господарської діяльності. Узагальнена класифікація численних видів санації в залежності від груп санаційних заходів, виділяє наступні види санації [25]:

- фінансова;
- організаційно-економічна;
- виробничо-технічна;
- соціальна.

Фінансова санація здійснюється за допомогою фінансової реструктуризації звітності підприємства, яка повинна відбуватися за двома напрямками: реструктуризація пасивів і реструктуризація активів (хоча більшість заходів з реструктуризації активів можна вважати операційними

заходами). Основні етапи проведення фінансової санації показано на рис. 1.3.

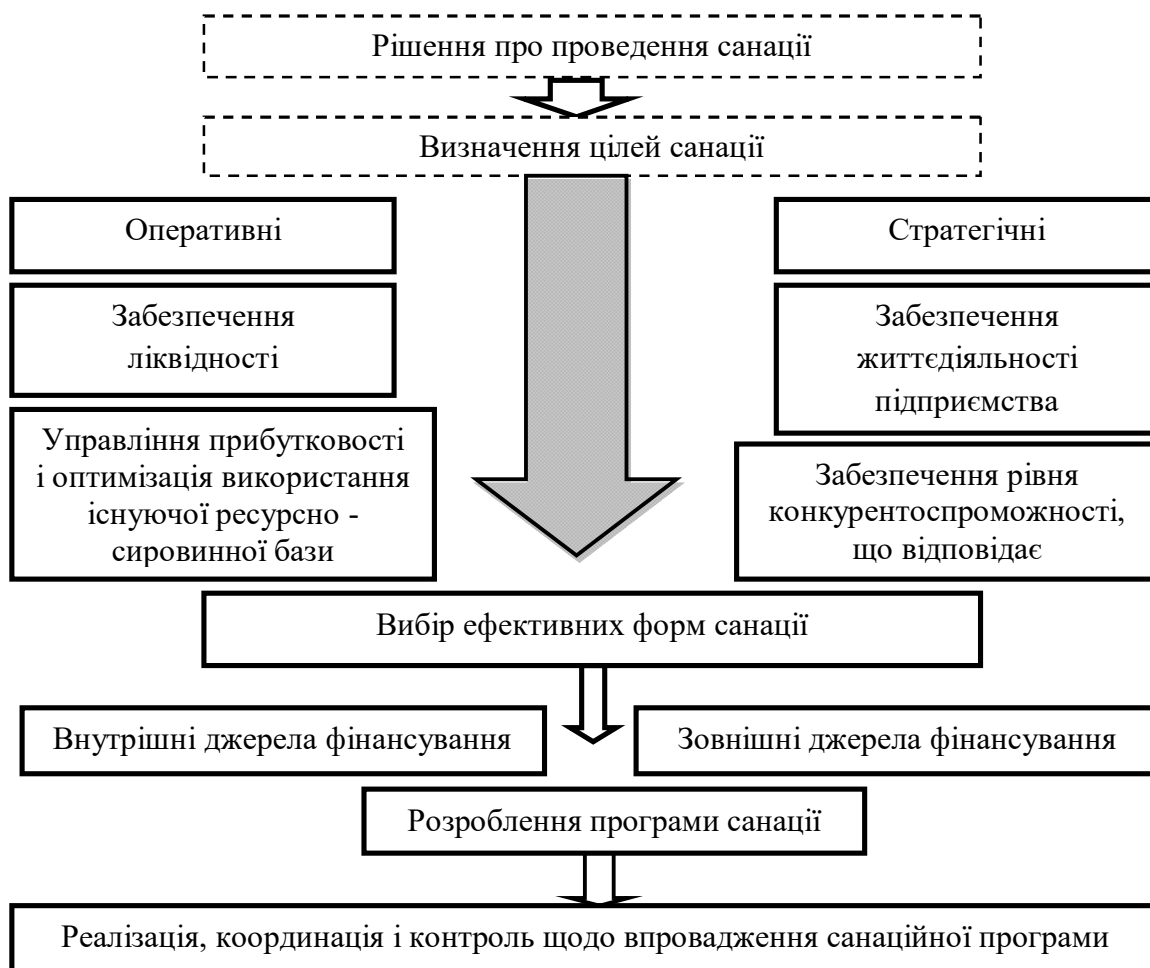

Рисунок 1.3 – Основні етапи проведення фінансової санації [26]

Санація, яка здійснюється шляхом організаційно-економічних заходів, також може відбуватися як за рахунок власних ресурсів: збільшення обсягів виручки від реалізації, скорочення витрат на підприємстві; так і з використанням зовнішньої допомоги. Реорганізація підприємства, як правило, передбачає появу нових власників, або зміну складу власників, але може відбуватися і без втручання сторонніх суб'єктів – при розподілі підприємства на частини або зміні організаційно-правової форми господарювання.

Необхідно звернути увагу на те, що санація за допомогою виробничо-технічних заходів як правило супроводжується фінансовими заходами, а саме – інвестиційними вкладеннями або кредитами, без яких практично неможливо

реорганізувати виробництво [27].

Соціальні заходи санації спрямовуються на якісні і кількісні кадрові зміни на підприємстві. Їх можна віднести до різновиду організаційноекономічних заходів, але, на наш погляд реформування персоналу слід виділити в окрему гілку, оскільки оздоровлення підприємства за допомогою кадрових змін як правило, проводиться не на користь персоналу підприємства, тому всім учасникам санації необхідно враховувати всі негативні соціальні наслідки відновлення платоспроможності підприємства. Зазначимо, що всі зазначені види санації супроводжуються певними фінансовими відносинами, або здійснюються за допомогою використання фінансових інструментів. Тому, акцентуючи увагу на фінансових відносинах, за допомогою яких підприємство-боржник буде генерувати додаткові фінансові ресурси, які необхідні для відновлення його платоспроможності, і під фінансовою санацією будемо розуміти санацію в цілому [28].

Таким чином, на підставі аналізу економічної сутності санації в цілому, і фінансової санації зокрема, можна визначити сутність управління фінансовою санацією. Управління фінансовою санацією – це цілеспрямований вплив суб'єктів санації (власників або зовнішніх суб'єктів) на підприємство-боржник через систему послідовних взаємопов'язаних заходів, з метою погашення заборгованості, попередження банкрутства, відновлення платоспроможності і досягнення прибутковості і конкурентоспроможності в довготерміновому періоді. Відповідно до економічного словника управління свідомий та цілеспрямований вплив з боку держави, економічних суб'єктів на людей та економічні об'єкти, який здійснюється з метою спрямування їх дій в потрібне русло і одержання бажаних результатів [29].

При висвітленні терміну «управління фінансовою санацією» необхідно виділити такі ключові аспекти [30]:

- санаційні заходи, які стосуються підприємства-боржника;
- участь у санаційних заходах можуть приймати як зовнішні суб'єкти, так і власники;

– метою проведення санації являється врегулювання проблем, що стосуються боргів, відновлення платоспроможності та досягнення прибутковості і конкурентоспроможності в майбутньому;

– заходи санації повинні мати системний характер.

В складних соціально-економічних умовах господарювання вітчизняних підприємств, які склалися на сьогоднішній день, однією актуальною проблемою являється формування організаційно-економічного механізму, що дозволить забезпечити оздоровлення підприємства, відновити ефективну систему управління і його конкурентоспроможності. Ефективна організація управління санацією має вирішальне значення для повного відновлення платоспроможності підприємства. Питання та проблеми управління фінансовою санацією найбільш повно розглянуті О. О.Терещенко, який при цьому зазначає, що сутність управління фінансовою санацією підприємства необхідно розглядати у двох аспектах: функціональному та інституційному. О. О. Терещенко вважає, що до функціональних сфер управління санацією відносяться [31]:

- постановка цілей;
- формування та аналіз проблем;
- пошук альтернатив, прогнозування та оцінка наслідків їх реалізації (визначення комплексу санаційних заходів);
- затвердження обраної альтернативи;
- реалізація (проведення санаційних заходів);
- контроль;
- аналіз відхилень.

З інституційної позиції до менеджменту санації відносяться всі фізичні особи, які уповноважені провести санацію підприємства, тобто фактично керувати підприємством в період його оздоровлення. Досить часто до банкрутства підприємства призводить невміле і неефективне управління. У Великобританії, наприклад, щорічно з тисяч порушених справ про банкрутство близько 90% закінчується зміною керівництва [32].

Виходячи з вище зазначеного розв'язання питань щодо призначення менеджменту санації являється одним з першочергових заходів у рамках фінансового оздоровлення. До управління санацією підприємства можуть залучатися такі особи:

- контролюючі органи;
- аудитори;
- керуючі санацією;
- представники кредиторів або комітету кредиторів;
- потенційні інвестори;
- представники акціонерів (учасників);
- керівництво підприємства.

Розробкою санаційної концепції та плану санації займаються, як правило, консалтингові фірми разом з внутрішніми службами контролінгу підприємства за дорученням керуючого санацією (у випадку судової санації), або власників чи керівництва підприємства (у разі досудової санації). Як вже зазначалось вище, особливе місце в процесі санації посідають заходи фінансово-економічного характеру [33].

Мета фінансової санації – оптимізувати фінансові потоки підприємства, а саме: покрити поточні збитки і ліквідувати причини їх виникнення; відтворити і зберегти ліквідність і платоспроможність підприємства; скоротити всі види заборгованості; покращити структуру обігового капіталу; зформувати фонди фінансових ресурсів для проведення заходів виробничо-технічного і організаційного характеру [34].

Для впровадження санації на практиці необхідно розробити організаційний механізм санації, який має відображати послідовність дій учасників цього процесу і фінансовий механізм, який має привести в дію оздоровчі заходи на підприємстві. Це пов'язано з тим, що будь – яка система, в тому числі і система управління санацією приводиться до дії відповідним механізмом. Використання організаційно-економічного механізму дозволить підприємству реалізувати свої програми для подальшого розвитку, та

забезпечити досягнення визначених цілей, що допоможуть підвищити ефективність діяльності підприємства в усіх його сферах та на всіх рівнях управління. І.Й. Плікус зазначає, що при визначенні наукового поняття «механізм управління фінансовою санацією» першим і найбільш фундаментальним методологічним кроком являється підведення конкретного поняття під більш загальне поняття, а саме «механізм». Вказаний автор зазначає, що проблема механізму як такого в цілому методологічно вже вирішена – під ним необхідно розуміти взаємозв'язок між взаємодіючими об'єктами, який забезпечується перетворенням одного типу рушійних сил в інший тип таких сил, чи певний об'єктивний результат [35].

Колектив авторів в підручнику «Управління фінансовою санацією підприємства» зазначають, що під механізмом необхідно розуміти сукупність форм і методів дії, за допомогою яких реалізується головна мета санації та її проміжні завдання [36].

Під організаційно-економічним механізмом санації підприємства розуміють систему, яка включає взаємопов'язані організаційно-економічні елементи (санаційні заходи та інструменти), нормативно-правове, методичне, інформаційне і кадрове забезпечення, які спрямовані на активізацію запровадження та успішну реалізацію санації підприємства. Організаційний характер вказаного механізму підтверджується необхідністю, щоб формувати і регулювати відносини між підприємством та іншими учасниками при здійсненні процесу санації. Реалізація санаційних процедур дозволить задовольнити економічні інтереси, а саме: відновлення платоспроможності, досягнення прибутковості і конкурентоспроможності підприємства у довгостроковому періоді, розвиток економіки галузі, регіону так і всієї країни [37].

Рисунок 1.4 – Структура організаційно-економічного механізму санації підприємств [5, 42]

Як бачимо з рис. 1.4. організаційно-економічний механізм санації підприємства включає такі складові:

- нормативно-правове забезпечення (сукупність нормативно-правових актів, які здійснюють регулювання проведення санації підприємства);
- інформаційне забезпечення (сукупність інформаційних потоків щодо фінансово-господарської діяльності підприємства та його зв'язок із зовнішнім середовищем);
- методичне забезпечення (сукупність методів планування, організації, контролю, аналізу, оцінки та регулювання в межах процесу санації);
- кадрове забезпечення (підготовка кваліфікованих спеціалістів з питань санації);
- організаційно-економічні елементи (санаційні заходи та інструменти), реалізація яких забезпечує фінансове оздоровлення

підприємства.

Отже, організаційно-економічний механізм санації підприємства ґрунтується на дії суб'єктів санації (арбітражного керуючого, кредиторів, власника, керівника боржника і трудового колективу підприємства-боржника, а також органів державної влади) відповідно до їх цілей та інтересів підприємства.

Для того, щоб забезпечити ефективну реалізацію санації підприємства необхідно збалансувати роботу всіх основних складових, які входять до організаційно-економічного механізму [38].

Підсистема нормативно-правового забезпечення санації підприємства здійснює значний вплив на фінансовий механізм санації, тому що, по-перше, санація являється не тільки економічним поняттям, але і судовою процедурою, процес провадження якої регламентований законодавчо і знаходиться під контролем господарського суду; по-друге, дослідники судової процедури санації наголошують на тому, що основна причина низької долі впровадження санації і мирової угоди порівняно з ліквідацією боржника є недосконалість нормативно-правової бази, яка регулює ці питання [39].

Основним нормативно-правовим забезпеченням організаційно-економічного механізму санації підприємства виступає законодавча база і, перш за все, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 784 - XIV від 30.06.1999 р. [40]

Разом з тим нормативно-правовим забезпеченням санації підприємства виступають економічні норми і нормативи, які визначаються особливостями галузі, методика визначення санаційної спроможності, методичні рекомендації щодо особливостей проведення санації певних організаційно-правових форм, що розробляються центральними органами державного управління, методичні рекомендації щодо складання плану санації, методичні рекомендації щодо організації взаємодії підприємства з місцевими органами влади і управління в напрямку антикризового управління.

I.I. Сахарцева запропоновано внесення змін нормативно-правових актів

України, які здійснюють економіко-правового регулювання санації підприємства в напрямі активізації арбітражних керуючих до реалізації санації, обов'язкового проведення взаємозаліку вимог, оцінки санаційної спроможності підприємства, надання чітких гарантій інвестору підприємства-боржника на стадії санації [41].

Інформаційним забезпеченням організаційно-економічного механізму санації підприємства є фінансова звітність підприємства, його статутні та внутрішні нормативні документи, засоби масової інформації, Інтернет, власні та незалежні дослідження ринку. Основним призначенням інформаційного забезпечення є надання достовірної, своєчасної та достатньої інформації учасникам процесу санації для прийняття ними правильних управлінських рішень. Методичне забезпечення організаційно-економічного механізму управління санацією підприємства включає методи та моделі, що використовуються при складанні плану санації, проведенні аналізу фінансовогосподарської діяльності підприємства, визначенні його санаційної спроможності, оцінки ефективності санації. Відповідні методичні підходи відображаються як в законодавчих актах, так і в матеріалах, що розроблені економістами і науковцями [42].

Так, офіційно затверджені є методичні рекомендації, за допомогою яких виявляються ознаки неплатоспроможності підприємства та ознаки дій, що приховують банкрутство, фіктивне банкрутство чи доведення до банкрутства; порядок розробки плану досудової санації державних підприємств, які прийняли рішення про приватизацію; методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

У структуру організаційно-економічного механізму санації підприємства в обов'язковому порядку повинно входити кадрове забезпечення. Кадрове забезпечення включає систему, яка включає підготовку та підвищення кваліфікації фахівців з антикризового управління та санації зокрема.

Для проведення досудової санації можуть залучатися незалежні спеціалісти, які висококваліфіковані в галузі, до якої належить підприємство,

грунтовні знання з економіки, права, інформаційних технологій. В окремих випадках може створюватися тимчасова робоча група в яку повинні входити представники органів державної влади, фінансових установ, персонал підприємства-боржника, кредиторів. При проведенні судової санації підприємства розробку та реалізацію плану санації повинен здійснювати арбітражний керуючий, який призначається господарським судом. В зв'язку з тим, до арбітражного керуючого повинні передатися функції управління підприємством-боржником.

Т.М. Білоконь, у зв'язку з нерозвиненістю вітчизняного інституту антикризового управління, вважає за необхідне створити відповідний кадровий потенціал та обґрунтувати систему мотивації для керуючих санацією, зокрема це можна зробити шляхом матеріального стимулювання арбітражного керуючого через встановлення винагороди за позитивні результати реалізації санаційних заходів та санації в цілому [43].

Підсистеми забезпечення санації співпадають з підсистемами забезпечення організаційно-економічного механізму підприємства. Так, внутрішніми організаційно-економічними відносинами забезпечується:

- орієнтація на пріоритетні види і форми реалізації санації;
- розподіл функціональних обов'язків між учасниками санації;
- визначення ролі і місця керуючого санацією, його взаємодії з керівництвом та власниками підприємства;
- визначення впливу соціальної та психологічної, організаційної і технічної складової санації.

Використання організаційно-економічного механізму санації має ґрунтуватися на основі використання певних принципів. У науковій літературі зазначається, що поняття «принцип» походить від латинського слова «*principium*» та означає «основні найголовніші, вихідні положення, засоби, правила, які визначають природу й соціальну сутність явища, його спрямованість і найсуттєвіші властивості» [44].

З економічної точки зору дефініція «принцип» розкривається як,

поперше, основні вихідні положення будь-якої теорії, основні правила діяльності; по-друге, встановлені, загальноприйняті, поширені правила господарських дій і властивості економічних процесів [27, 76].

Разом з тим заслуговує великої уваги також і філософський підхід до обґрунтування цього явища. Так, філософська енциклопедія визначає принцип як «те, що й підстава, тобто те, що лежить в основі деякої сукупності фактів або знань» [3].

В. П. Синчак, під принципами санації запропонував розуміти вихідні положення, що визначають особливий режим функціонування реабілітаційних відносин, що використовуються в процесі санації в усіх її різновидах і формах і характеризуються універсальністю, обов'язковістю, системністю та взаємозумовленістю [63].

Досліджуючи загальні принципи, на яких базується санація підприємства, вітчизняний науковець Н.С. Карвацка в своїй дисертації виокремлює наступні принципи: комплексний підхід, інтегрованість у загальну систему управління, гнучкість, адекватність реагування підприємством, компетентність, державний контроль та регулювання, контроль кредиторів, захист прав боржника, строковість, індивідуальний підхід та направленість на довгостроковий результат [44].

Однак, на думку професора В. П. Синчака, принципи санації повинні віддзеркалювати не лише внутрішні аспекти відносин оздоровлення, але й зовнішні. Так, ігноруючи зовнішній вплив, зокрема, державне регулювання процесу санації, згодом стане очевидно, що така політика призведе до низки конфліктів та негативних наслідків: економічних, екологічних, соціальних, демографічних [45].

Адже, як слушно зазначає професор А. В. Череп, основне завдання держави щодо «лікування» фінансово хворих суб'єктів господарювання – створення передумов для досягнення найбільшої ефективності в оздоровленні [46].

Тому, обґрунтовуючи принципи санації, необхідно зважати і на такі

особливості, що властиві цьому явищу як в його основі, так і при проведенні. До того ж, слід враховувати, що ефективність проведення санації залежить і від багатьох інших чинників. Останнє стосується збалансованої роботи елементів організаційно-економічного механізму (нормативноправового, інформаційного, методичного, кадрового забезпечень, санаційних заходів та інструментів), які ми охарактеризували вище. Поряд з цим, виокремлюючи ознаки принципів санації необхідно відзначити, що вони повинні мати універсальний характер, тобто враховуватися в будь-якій ситуації тим суб'єктним складом, який задіяний у процесі оздоровлення.

Зокрема, на нашу думку, в умовах ринкової економіки особливо актуальною має бути така ознака принципів санації, як обов'язковість, що надає їм найвищої юридичної вагомості. Саме така якість принципів спрямовуватиме реабілітаційні відносини на критерій законності, враховуючи, що процес санування має особливий правовий режим з відповідною нормативно-правовою регламентацією, який реалізується за допомогою використання спеціальних засобів та процедур задля відновлення платоспроможності боржника. І, навпаки, зовсім протилежне спостерігалось б, якби, до прикладу, процес санації не передбачав норми про мораторій на задоволення вимог кредиторів. Відтак, у цьому випадку замість того, щоб оздоровити підприємство, здійснювалися б розрахунки з кредиторами. Тому, зазначена ознака є загально значимою для принципів санації та має забезпечувати систему правового регулювання відносин неспроможності. Не менш важливим є і те, що принципи санації, як зазначено вище, повинні функціонувати у взаємодії, мати системний характер, взаємозумовлювати один одного та взаємоузгоджуватись не лише між собою, але й з іншими елементами регулювання реабілітаційних відносин.

Це особливо актуалізується, оскільки процес санації являє собою поєднання таких елементів, як об'єкта, суб'єкта, мети проведення та інструментів, що виконують притаманні їм функції та постійно перебувають у взаємозв'язках один з одним задля відновлення платоспроможності та забезпечення ефективного функціонування боржника в довгостроковій

перспективі. Відтак, використовуючи певний набір інструментів санації, неплатоспроможне підприємство за їх допомогою зможе відновити свою діяльність.

1.3 Методичний інструментарій діагностики неплатоспроможності підприємства

Істотність проблеми неплатоспроможності підприємств, зважаючи на її негативні наслідки, пов'язані з порушенням наявних фінансових відносин, зниженням можливостей залучення ресурсів, збитковою діяльністю внаслідок втрати позицій на ринку, зумовили існування значної кількості методик діагностики. Діагностика неплатоспроможності підприємства відіграє важливу роль для забезпечення його стабільного функціонування та розвитку, адже своєчасна та адекватна діагностика має превентивний характер, дозволяє виявити ознаки неплатоспроможності на ранніх стадіях через реагування на негативний вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища й запобігти виникненню неплатоспроможності [47].

Тому питанням розробки методик діагностики неплатоспроможності підприємств присвячені наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених. Ці розробки мають рекомендаційний чи законодавчо закріплений характер. Особливістю методик діагностики неплатоспроможності підприємств є те, що всі вони визначають ймовірність банкрутства. А це особливо звужує проблему неплатоспроможності. Так, діагностика банкрутства передбачає визначення ймовірності настання такого стану підприємства, за якого існує реальна загроза припинення його функціонування внаслідок неплатоспроможності [48].

Діагностика неплатоспроможності повинна б забезпечувати визначення ймовірності настання всіх видів неплатоспроможності, зокрема поточної та критичної, які не створюють загроз функціонуванню підприємству. Однак через брак відповідних заходів з оздоровлення підприємства може статися банкрутство. Своєчасне виявлення таких видів неплатоспроможності створює

більше можливостей для відновлення платоспроможності підприємства. Тому діагностика неплатоспроможності підприємства має більше превентивних можливостей порівняно з діагностикою банкрутства та особливу практичну цінність для підприємства. Крім цього, незважаючи на різноманітність підходів до діагностики неплатоспроможності підприємств, не існує універсального, такого, що характеризувався б максимальною точністю результатів оцінювання для всіх галузей економіки, був зручним у використанні та доступним. Оскільки призначенням методик діагностики неплатоспроможності підприємств є аналіз причин неплатоспроможності підприємств на основі системи індикаторів з використанням методичних і технічних засобів, ключовими критеріями класифікації методик діагностики є спрямованість дослідження (аналіз внутрішніх чи зовнішніх причин неплатоспроможності підприємств), комплексність (використання в методиках одного чи декількох індикаторів неплатоспроможності підприємств) та інструментарій [49].

Оскільки чинниками неплатоспроможності підприємств є зовнішні та внутрішні, за спрямованістю методи та методики діагностики неплатоспроможності доцільно поділити на ті, у процесі застосування яких аналізується зовнішнє та внутрішнє середовище функціонування підприємства.

За критерієм комплексності методики діагностики об'єднано в три групи (рис. 1.5): методи та методики, що базуються на аналізі одного показника діяльності підприємства, який є індикатором фінансового стану та визначає ймовірність банкрутства; методи та методики, у яких використовується група показників та підходи до діагностики неплатоспроможності підприємств, що передбачають проведення комплексного аналізу внутрішнього чи зовнішнього середовища функціонування підприємства [50].

Рисунок 1.5 – Класифікація методів і методик діагностики неплатоспроможності підприємств

Залежно від інструментарію, що використовується при розробці методів та методик діагностики неплатоспроможності підприємств, виділено такі групи: експертні методи, що передбачають якісну оцінку окремих характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства; аналітичні – основані на аналізі кількісних показників діяльності підприємства; економіко-математичні – моделі, побудовані з використанням математичних засобів. Третю групу методів становлять моделі мультиплікативного дискримінантного аналізу, множинної регресії, логістичної регресії, векторної авторегресії та моделі, основані на штучному інтелекті.

До законодавчо закріплених аналітичних методик оцінки фінансового стану та діагностики неплатоспроможності підприємств, що мають комплексний характер, відносяться офіційні методичні рекомендації, представлені «Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості

підприємств та організацій» [51], «Методикою проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій» [52], «Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [53], «Положенням про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [54].

Дані методики передбачають діагностику неплатоспроможності підприємства за допомогою виявлення внутрішніх загроз підприємства внаслідок проведення комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств та організацій, виявлення динаміки зміни показників ефективності діяльності підприємства та дослідження ознак неплатоспроможності підприємства. У рамках здійснення аналізу діяльності та виявлення проявів кризи на підприємстві проводиться аналіз фінансового стану за напрямками: оцінка майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, у рамках яких аналізується динаміка та структура необоротних і оборотних активів підприємства, грошові потоки, формування власного капіталу, дебіторська та кредиторська заборгованість, фінансові результати, доходи і витрати підприємства [55]. Деякі офіційні методичні рекомендації, крім аналізу фінансового стану, передбачають проведення аналізу використання трудових ресурсів [56], інвестицій [57] та інновацій [58]. У «Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [59], оцінці платоспроможності підприємства присвячений окремий напрям аналізу – аналіз фінансової стійкості.

Зважаючи на це, індикаторами неплатоспроможності підприємства є показники фінансової стійкості. Таке твердження видається суперечливим, через те що для забезпечення платоспроможності підприємства потрібна наявність коштів для погашення зобов'язань.

Так, низька фінансова стійкість, а саме значна частка позичкових коштів, є причиною неплатоспроможності підприємства. Запорукою

платоспроможності насамперед є наявність вільних коштів, основним внутрішнім джерелом яких виступає чистий прибуток підприємства. Низька фінансова стійкість може стати причиною банкрутства підприємства в поєднанні з неприбутковістю та за умови надкритичної неплатоспроможності, коли в підприємства недостатньо коштів, отриманих унаслідок реалізації активів, для задоволення вимог кредиторів, тобто спостерігається перевищення обсягу позичкових коштів над власними. Офіційні методичні рекомендації діагностики банкрутства підприємства передбачають здійснення поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства за визначеним алгоритмом, що дозволяє своєчасно виявити ознаки кризового стану на підприємстві, резерви підвищення ефективності діяльності та відновлення платоспроможності підприємства. Недоліками офіційних методичних рекомендацій є використання при розрахунку великої кількості показників, більшість з яких взаємопов'язані та дають ідентичний результат, а визначені для розвинених країн нормативи фінансових коефіцієнтів є недостатньо аргументованими та не відображають галузевих особливостей підприємства. Ці методики також не забезпечують однозначності інтерпретації результатів, у зв'язку з чим виникає проблема недостатньої точності результатів діагностики. У «Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [60] наведений алгоритм розрахунку інтегрального показника, що має вирішити проблему неоднозначності інтерпретації результатів. Однак для використання названої методики потрібна наявність спеціального програмного забезпечення, що ускладнює її використання. Крім цього, у запропонованій методиці не наведено нормативних рамок інтегрального показника, за значеннями яких здійснюватиметься класифікація підприємств та формуватиметься висновок щодо їх фінансового стану та платоспроможності. Методиками, які виявляють ознаки неплатоспроможності підприємств при аналізі внутрішніх та зовнішніх причин, дають можливість сформулювати висновок про фінансовий стан та ймовірність банкрутства підприємства на

основі якісної оцінки показників, вважають експертні, найбільш відомими з яких є якісні методики Скоуна та Аргенті, компанії ERNST & WHINNEY [61].

Головними показниками, що використовуються для аналізу ймовірності банкрутства за методикою Скоуна, є фінансові, такі як: динаміка виручки підприємства чи організації, співвідношення власних та позичкових джерел фінансування, короткострокових зобов'язань та оборотних активів, короткострокового та довгострокового капіталу; водночас, як згідно з методикою Аргенті та компанії ERNST & WHINNEY, акцент робиться на оцінці ефективності системи управління: стилі керівництва, його компетентності та професіоналізму, корпоративній культурі [9]. Перелік факторів, що використовуються для оцінки ймовірності банкрутства підприємств експертними методиками, варіює залежно від особливостей і специфіки діяльності суб'єкта.

Для оцінки ймовірності банкрутства підприємств економісти пропонують такий перелік неформалізованих критеріїв: незадовільна структура активів; зниження оборотності економічних та фінансових ресурсів підприємства; зменшення періоду погашення кредиторської заборгованості при зниженні оборотності поточних активів, тенденція до витіснення в складі зобов'язань дешевих зовнішніх ресурсів більш дорогими, неефективне їх розміщення; наявність простроченої кредиторської заборгованості та динаміка збільшення її частки в структурі зобов'язань підприємства, значна сума безнадійної дебіторської заборгованості, перевищення темпів приросту найбільш термінових зобов'язань порівняно із зміною високоліквідних активів, зниження коефіцієнтів ліквідності, нераціональна структура залучення та розміщення капіталу, формування довгострокових активів за рахунок короткострокових джерел, збитковість діяльності підприємства [62].

Отже, перевагами експертних методів є можливість виявлення внутрішніх та зовнішніх причин неплатоспроможності підприємств, врахування якісних характеристик діяльності підприємства та гнучкість – можливість вибору для аналізу критеріїв, які є визначальними при функціонуванні галузі та в

діяльності підприємства. Проблеми використання методів зумовлені неможливістю однозначного виміру якісних факторів та встановлення їх нормативних значень, суб'єктивністю результатів, що знижує достовірність наслідків діагностики банкрутства підприємств.

Методиками, що досліджують внутрішні фактори неплатоспроможності підприємств, є коефіцієнтний метод, суть якого полягає в проведенні фінансового аналізу підприємства на при визначенні показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, на основі яких проводиться аналіз ймовірності банкрутства в найближчому майбутньому за допомогою оцінки рівня поточної та майбутньої загрози банкрутства підприємства, здатності до її нейтралізації [63].

Рівень поточної загрози банкрутства підприємства оцінюється з використанням коефіцієнта абсолютної ліквідності, який характеризує поточну ліквідність та платоспроможність підприємства, визначає ступінь погашення поточних зобов'язань завдяки високоліквідним активам підприємства – грошових коштів і поточних фінансових інвестицій.

Рівень майбутньої загрози банкрутства підприємства оцінюється за допомогою показників перспективної ліквідності та фінансової стійкості підприємства – коефіцієнтів поточної ліквідності та автономії, які розглядаються в динаміці. Низькі значення зазначених коефіцієнтів та тенденція їх зниження свідчать про ризик виникнення банкрутства підприємства в перспективі [64].

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступень раціональності їх розміщення для здійснення ефективності господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [65].

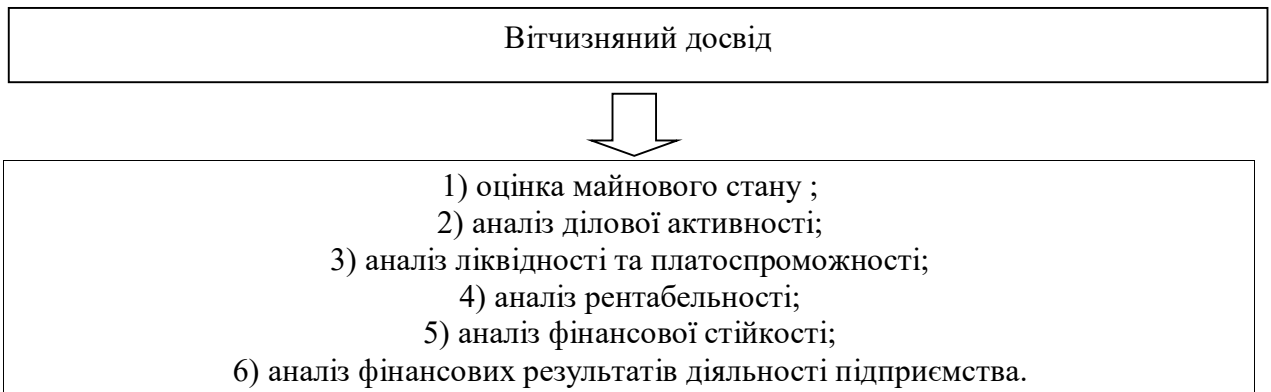

Рисунок 1.6 – Напрями проведення аналізу фінансового стану

Як видно із рис. 1.6, у вітчизняній практиці такі вчені, як Н. А. Русак, Ф. Ф. Бутинець та А. М. Поддєрьогін виділяють такі загальні методи аналізу табл. 1.1 [66].

Крім того, українськими вченими розраховано понад 100 фінансових показників (коефіцієнтів), які будуть мати економічний зміст і використовуються у фінансовому аналізі [67].

Основні показники (коефіцієнти), що характеризують фінансовий стан підприємства, можна об'єднати в такі три групи:

- 1) показники ділової активності (оборотності);
- 2) показники платоспроможності (фінансової стійкості);
- 3) показники ліквідності (поточної платоспроможності) [68].

Взаємозв'язок усіх перерахованих показників представлено на рис. 1.6 [6].

Зазначимо, що самі по собі фінансові коефіцієнти несуть не дуже багато інформації, тому для одержання на їх основі висновків про стан підприємств необхідно зіставити аналітичні показники по окремих підприємствах із деякими нормативними чи середньостатистичними показниками. У світовій практиці широко використовують нормативні значення, визначені на основі чималої багаторічної практики аналізу діяльності підприємства. На жаль, сьогодні в Україні звернутися до аналогічної практики немає можливості. З іншого боку, використовувати для оцінки в умовах

України (умовах нерозвиненого вітчизняного фондового ринку, поширення «тіньового» сектора) набір індикаторних показників, що використовуються за кордоном, неможливо через те, що вони відбивають зовсім інше середовище господарювання [69].

Тому доцільно порівнювати фінансові показники, що характеризують діяльність підприємства, не з нормативними значеннями, а із:

- 1) середніми значеннями аналогічних показників, розрахованими для сукупності підприємств кожної галузі, які виробляють основну частку її продукції;
- 2) середніми значеннями таких показників, визначеними в цілому по всьому обсягу випуску відповідної галузі;
- 3) значеннями показників, рекомендованих у працях українських дослідників, які відповідають вимогам безпечного функціонування;
- 4) показниками діяльності найкращих підприємств тощо.

Таблиця 1.1 – Вітчизняні методи проведення оцінки фінансового стану

Найменування аналізу	Сутність методу
1	2
Горизонтальний аналіз	Полягає в побудові однієї або декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження). Як правило, беруться базисні темпи росту за ряд років (суміжних періодів), що дозволяє аналізувати не тільки зміну окремих показників, але і прогнозувати їхні значення.
Вертикальний аналіз	Дозволяє перейти до відносних оцінок і проводити господарські порівняння економічних показників діяльності підприємств, що розрізняються по величині використаних ресурсів, згладжувати вплив інфляційних процесів, що спотворюють абсолютні показники фінансової звітності
Трендовий аналіз	Розгляд і аналіз динаміки окремих показників у ретроспективі, зараз і складання їх прогнозних значень. Заснований на розрахунку коливання значень показників звітності за ряд років (періодів) від рівня базисного року (періоду), виявленні основної тенденції розвитку (тренду), скоригованої на стратегічні (інвестиційні) плани компанії.
Аналіз відносних показників	Розрахунок стосунків між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язаних показників

Продовження таблиці 1.1

1	2
Порівняльний аналіз	Як внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками підприємства, підрозділів, так і міжгосподарський аналіз показників даного підприємства з показниками конкурентів і середніми господарськими даними
Факторний аналіз	Аналіз впливу окремих чинників на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження

Розглянемо детальніше основні показники, що характеризують фінансовий стан підприємства.

1. Оцінка майнового стану підприємства. Фінансово-майновий стан підприємства – комплексна характеристика ефективності формування та використання його фінансових ресурсів і майна в перебігу його господарсько-фінансової діяльності, що віддзеркалює реальні та потенційні можливості розвитку суб'єкта господарювання.

Об'єктом оцінки фінансово-майнового стану є ключові параметри, що відображають найбільш об'єктивну та точну характеристику фінансово-майнового стану підприємства, та фактори, які його обумовлюють.

Ключовою метою оцінки фінансово-майнового стану підприємства з позицій його керівництва (топ-менеджменту) є виявлення та мобілізація резервів фінансового забезпечення стійкого економічного розвитку суб'єкта господарювання, зростання його ринкової вартості.

Оцінка фінансово-майнового стану підприємства – це комплексне дослідження ефективності та результативності здійснення фінансової діяльності підприємства та формування і використання його майнових ресурсів, яке передбачає кількісну оцінку за визначеною системою показників та виявлення ключових факторів і резервів їх покращення [70].

Основними завданнями оцінки фінансово-майнового стану підприємства є:

– оцінка основних параметрів фінансово-майнового стану підприємства, зокрема короткострокової та дострокової платоспроможності, динаміки ділової та ринкової активності, рентабельності господарсько-

фінансової діяльності;

- дослідження ефективності використання матеріальних та фінансових ресурсів підприємства;
- вивчення впливу об'єктивних та суб'єктивних, внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансово-майновий стан підприємства;
- виявлення внутрішніх резервів покращення окремих параметрів фінансово-майнового стану підприємства, розробка рекомендацій щодо використання наявних резервів;
- оцінка можливих та доцільних темпів розвитку підприємства з врахування його потенційного фінансового забезпечення;
- оцінка результатів управлінської діяльності стосовно виконання планів, використання наявних можливостей у підприємства;
- створення інформаційного забезпечення для обґрунтування оперативних та поточних планів формування та використання матеріальних, нематеріальних, фінансових ресурсів підприємства;
- оцінка підприємницьких і фінансових ризиків з метою подальшої розробки внутрішніх механізмів управління ними, що спрямовується на посилення ринкових позицій підприємства та підвищення доходності основної діяльності [71].

Основні показники оцінки майнового стану підприємства:

1. Власний капітал підприємства – це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

Основними складовими власного капіталу є:

- зареєстрований капітал – сума вкладів власників підприємства в його активи за номінальною вартістю згідно із засновницькими документами.
- пайовий капітал – це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві відповідно до установчих документів для здійснення його господарсько-фінансової діяльності.
- додатково вкладений капітал – являє собою інший капітал,

вкладений учасниками товариства (емісійний дохід, тобто дохід отриманий від розміщення акцій власної емісії за цінами, які перевищують номінальну вартість) або одержаний у процесі господарської діяльності підприємства внаслідок до оцінки активів, безоплатного отримання необоротних активів, іншого додаткового капіталу.

- інший додатковий капітал.
- резервний капітал – це сума резервів, створений підприємством відповідно до чинного законодавства або статутних документів.
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – є складовою частиною власного капіталу, що залишається у підприємства після виплати доходів власникам та формування резервного капіталу.
- неоплачений капітал – нічим іншим, як заборгованістю засновників (учасників) по внесках до статутного капіталу.
- вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у своїх акціонерів.

2. Питома вага активної частини основних засобів. Частка основних засобів в активах характеризує частку коштів, інвестованих в основні засоби у валюті балансу, позитивним напрямом змін показника треба вважати зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації.

3. Коефіцієнт зносу основних засобів – показує питому вагу вартості основних засобів, що вже перенесена на продукцію, що виробляється.

4. Коефіцієнт оновлення основних засобів – показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби.

5. Коефіцієнт вибуття основних фондів – показник відтворення основних фондів, який визначають як відношення основних фондів, що вибули впродовж року, до їх наявності на початку року. Коефіцієнт вибуття основних фондів розраховують як за всією сукупністю основних фондів, так і за окремими їх видами. За сукупністю основних фондів цей показник розраховують у вартісному вимірі, а за окремими групами і видами – в натуральному (за

кількістю й потужністю) [72].

2. Рентабельність.

Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Рентабельність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку.

Рентабельність – це співвідношення прибутку з понесеними витратами (один із основних показників ефективності діяльності суб'єктів господарювання різних форм власностей, який характеризує інтенсивність їх роботи).

Таблиця 1.2 – Показники майнового стану підприємства

Показник	Позначення	Алгоритм розрахунку	Оцінка рівня показника	Характеристика
			в динаміці	
1	2	3	4	5
Валюта балансу, тис. грн.	ВБ	Ф. 1, р. 1300	Збільшення	Сукупна вартість активів підприємства
Середня величина основних засобів, тис. грн.	$\overline{ОЗ}$	(Ф. 1 р. 1010 (гр. 3 + гр. 4)) / 2	Збільшення	
Фондоозброєність, тис.грн. / чол.	Ф _о		Збільшення	Показує, яка вартість основних засобів припадає на одного працівника
Фондовіддача основних фондів	Ф _в	Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1010	Збільшення	Показує ефективність використання основних фондів; яка величина доходу, отриманого від реалізації продукції, припадає на 1 грн., вкладену у основні фонди, що використовуються для виробництва цієї продукції
Частка основних засобів в активах	Ч _{о.з.}	Ф. № 1, р. 1011 / Ф. № 1, р. 1300	Зменшення	Частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5
Коефіцієнт зносу основних засобів	К _{зн.о.} з.	Ф. № 1, р.1012 / Ф. № 1, р.1011	Зменшення	Рівень фізичного зносу основних фондів
Коефіцієнт оновлення основних засобів	К _{он.о.} з.	Ф. № 1 (збільшення по р. 1011) / Ф. №1; р. 1011 (гр.4)	Збільшення за умов виключення інфляційного фактора	Рівень фізичного оновлення основних фондів
Коефіцієнт мобільності активів	К _{моб.}	Ф. № 1, р. 1195 + р. 1200 / Ф. №1, р. 1095	Збільшення; рекомендований рівень	Скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових; потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти

Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (доходу) підприємства. З цієї причини вони є важливими обов'язковими елементами порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення [73].

Основні показники рентабельності підприємства:

1. Рентабельність продажу – є одним з найважливіших показників ефективності діяльності компанії. Цей коефіцієнт показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Іншими словами, скільки залишається в підприємства після покриття собівартості продукції.

Цей показник відбиває тільки операційну діяльність підприємства. Він не має нічого загального з фінансовою діяльністю.

Середній рівень рентабельності продажів у різних галузях різний. Не існує єдиного стандарту на даний показник. Це гарний критерій для порівняння

з галузевим стандартом. Значення рентабельності продажів для різних галузей, масштабів виробництва і рівня технології можуть сильно розрізнятися, тому показовішим буде динаміка їх змін.

Причиною зниження цього коефіцієнта може бути ріст витрат на виробництво і реалізацію продукції. Отже, необхідний аналіз собівартості, щоб знайти причини даного зниження.

Іншою причиною цього може бути падіння загального обсягу продажів. Це зв'язано з ростом витрат на одиницю продукції. Отже, потрібно провести аналіз ринку, щоб з'ясувати вплив маркетингових факторів.

2. Рентабельність основної діяльності – це здатність організації управляти фінансами (покривати витратність прибутковістю), а також їх накопичення.

3. Рентабельність власного капіталу – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання власного капіталу. Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Максимізація цього показника – важливе завдання, яке необхідно виконати управлінцям підприємства.

4. Період окупності власного капіталу – характеризує, за який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком; позитивною тенденцією є зменшення [74].

5. Рентабельність усього капіталу підприємства – є найважливішим підсумковим показником, де фокусуються результати всіх напрямків діяльності підприємства.

6. Рентабельність перманентного капіталу – показує ефективність використання капіталу (власного і позикового), вкладеного в діяльність організації на тривалий термін.

Таблиця 1.3 – Показники рентабельності

Показник	Позначення	Алгоритм розрахунку	Оцінка рівня показника		Характеристика
			По нормативу	В динаміці	
1	2	3	4	5	6
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком*	$R_{\text{акт.ч.п.}}$	Ф. № 2, р. 2350 / Ф. № 1, р. 1300		Збільшення	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю інвестованих в активи коштів
Рентабельність власного капіталу*	$R_{\text{в.к.}}$	Ф. № 2, р.2350 / Ф. № 1, р. 1495	$\geq 0,2$	Збільшення	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу
Рентабельність виробничих фондів*	$R_{\text{в.ф.}}$	Ф. № 2, р.2350 / Ф. № 1, р. 1011 + р. 1100		Збільшення	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	$R_{\text{приб.р.}}$	Ф. № 2, р. 2000 - (р. 2050 + р. 2130 + р.2150) / Ф. № 2, р. 2000	$\geq 0,3$ - $\geq 0,15$	Збільшення	Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування
Рентабельність витрат	$R_{\text{витр}}$	Ф. № 2, р. 2000 - (р. 2050 + р. 2130 + р.2150) / Ф. № 2, р. 2050		Збільшення	Скільки прибутку від реалізації припадає на одиницю витрат на виготовлення
Рентабельність витрат	$R_{\text{витр}}$	Ф. № 2, р. 2000 - (р. 2050 + р. 2130 + р.2150) / Ф. № 2, р. 2050 + р. 2130 + р. 2150		Збільшення	Скільки прибутку від реалізації припадає на одиницю витрат на виготовлення і реалізацію продукції
Коефіцієнт реінвестування	$K_{\text{реін.}}$	Ф. № 1, збільшення по р. 1420 / Ф. № 2, р.2350	$\geq 0,14$	Збільшення	Скільки чистого прибутку капіталізовано; скільки чистого прибутку спрямовано на збільшення власного капіталу
Період окупності капіталу*	$T_{\text{ок.кап.}}$	Ф. № 1, р. 1300 / Ф. № 2, р.2350		Зменшення	За який період кошти, що інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком
Період окупності власного капіталу*	$T_{\text{ок.вл.кап.}}$	Ф. № 1, р. 1495 / Ф. № 2, р. 2350		Зменшення	За який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком.

3. Ліквідність та платоспроможність

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Вона характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Для визначення спроможності підприємства погасити свої зобов'язання необхідно:

- проаналізувати процес надходження коштів від господарської діяльності і формування залишку коштів після погашення зобов'язань перед бюджетом та позабюджетними фондами, а також виплати дивідендів;
- проаналізувати структуру кредиторської заборгованості підприємства; визначити, є вона «стійкою» чи простроченою, тобто такою, термін погашення якої минув.

Фактичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності вважається нормальним у межах 0,2-0,35.

Аналіз платоспроможності здійснюється шляхом порівняння наявності і надходження коштів із платежами першої необхідності. Найбільш чітко платоспроможність виявляється при аналізі її за відносно короткий строк (тиждень, півмісяця). Платоспроможність виражається коефіцієнтом платоспроможності, тобто співвідношенням наявних грошових коштів із сумою термінових платежів на визначену дату або на очікуваний період.

Якщо коефіцієнт платоспроможності дорівнює або перевищує одиницю, це означає, що господарюючий суб'єкт платоспроможний. Якщо він менше одиниці, то в процесі аналізу слід встановити причини нестачі платіжних коштів (зниження зростання обсягу виручки, доходів, прибутків, невірне використання оборотних коштів, наприклад великі запаси сировини, товарів, готової продукції) [75].

Основні показники ліквідності та платоспроможності:

1. Коефіцієнт покриття загальний – це найбільш узагальнюючий показник

ліквідності балансу. Цей коефіцієнт характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення його боргів протягом року. Вважають, що його рівень у межах 2,0-2,5 є прийнятним. Він показує, скільки грошових одиниць активів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коли Кп стає меншим за 1,0, структура балансу вважається незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

2. Коефіцієнт поточної ліквідності – характеризує ступінь покриття короткострокових пасивів оборотними активами, і застосовується для оцінки здатності підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання [76].

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності – показник, що характеризує ту частину короткотермінових фінансових зобов'язань підприємства, яка може бути сплачена за рахунок першокласних ліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів), тобто спроможність підприємства негайно погасити свою короткотермінову кредиторську заборгованість. Теоретичне оптимальне значення цього показника становить приблизно 0,2-0,25 [77].

4. Коефіцієнт покриття запасів – індикатор фінансової стійкості, який демонструє достатність джерел фінансування для створення виробничих і інших запасів.

Таблиця 1.4 – Показники ліквідності (платоспроможності)

Показник	Позначення	Алгоритм розрахунку	Оцінка рівня показника		Характеристика
			По нормативу	В динаміці	
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$K_{\text{покр.}}$	Ф. № 1, р. 1195 / Ф. № 1, р. 1695	≥ 2	Збільшення	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року
Коефіцієнт ліквідності швидкої	$K_{\text{шв.лікв.}}$	Ф. № 1, р. 1195 - р.1100 / Ф. № 1, р. 1695	> 1	Збільшення	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	$K_{\text{абс.лікв.}}$	Ф. № 1, р. 1165 / Ф. № 1, р. 1695	$\geq 0,3$	Збільшення	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{\text{деб / кред.}}$	Ф. № 1, сума р. 1125-1155) / Ф. № 1, р. 1695	≥ 1		Здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року

4. Фінансова стійкість.

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу і використання, який забезпечує збереження ніши міжнародного ринку, розвиток підприємства за рахунок росту прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику зовнішньоекономічної діяльності.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- потенційною спроможністю підприємства покрити термінові зобов'язання мобільними активами);
- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Основні показники фінансової стійкості підприємства:

1. Коефіцієнт автономії – показує, яку частину у загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Оптимальне значення більше 0,5.

2. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів – показує, яких коштів у підприємства більше – позикових або власних.

3. Коефіцієнт довгостроково залученого капіталу – характеризує структуру капіталу, ступінь залежності підприємства від довгострокових кредиторів [78].

4. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства – показує на скільки ефективно використовується кошти підприємства, долю вираження основних засобів у майні підприємства [79].

5. Коефіцієнт концентрації власного капіталу – показує частку активів організації, які покриваються за рахунок власного капіталу (забезпечуються власними джерелами формування). Частка, що залишилася активів покривається за рахунок позикових коштів.

6. Коефіцієнт фінансової залежності – характеризує, можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів, його незалежність від позикових джерел. Нормальним значенням коефіцієнта фінансової автономії вважається $> 0,5$; позитивною є тенденція збільшення коефіцієнта [80].

7. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу – зазначає частку позичених коштів у загальній сумі коштів, авансованих в діяльність підприємства.

5. Ділова активність підприємства.

Ділова активність підприємства – це його спроможність за визначеної структури балансу формувати грошові надходження у вигляді виручки.

Аналіз ділової активності дає можливість визначити якість використання підприємством вкладених в активи фінансових ресурсів через визначення кількості оборотів, які роблять гроші, вкладені у відповідні групи активів, а також визначені джерела фінансування (коефіцієнти обертання або оборотності), та кількості днів, протягом якої відбувається один оборот (період обороту) (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Показники ділової активності

Показник	Позначення	Алгоритм розрахунку	Оцінка рівня показника в динаміці	Характеристика
1	2	3	4	5
Оборотність активів (оборотів), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	$K_{тр.}$	$\Phi. \text{ № } 2, \text{ р. } 2000 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1300$	Збільшення	Скільки отримано чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (оборотів)	$K_{об. \text{ кошт.}}$	$\Phi. \text{ № } 2, \text{ р. } 2000 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1300$	Збільшення	Кількість оборотів обігових коштів за період; скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів
Період одного обороту обігових коштів(днів)	$T_{об.}$	$360 / K_{об. \text{ кошт.}}$	Зменшення	Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію
Коефіцієнт оборотності запасів (оборотів)	$K_{об. \text{ зап.}}$	$\Phi. \text{ № } 2, \text{ (р. } 2050 + \text{ р.} 2130 + \text{ р.} 2150) / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100$	Збільшення	Кількість оборотних коштів, інвестованих у запаси
Період одного обороту запасів (днів)	$T_{1 \text{ об.}}$	$360 / K_{об. \text{ зап.}}$	Зменшення	Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (оборотів)	$K_{об. \text{ д. з}}$	$\Phi. \text{ № } 2, \text{ р. } 2000 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1125 + \text{ р. } 1130 + \text{ р.} 1135 + \text{ р. } 1155$	Збільшення	У скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	$T_{пог. \text{ д. з}}$	$360 / K_{об. \text{ д. з}}$	Зменшення	Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів)	$K_{об. \text{ кр. з}}$	$\Phi. \text{ № } 2, \text{ р. } 2000 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1695$	Збільшення	У скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	$T_{пог. \text{ кред. з}}$	$360 / K_{об. \text{ кр. з}}$	Зменшення	Середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості

Продовження таблиці 1.6

1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність) *	К _{об. в.к.}	Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1495	Збільшення	Скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу

Цей аналіз частково вказує на ефективність використання вкладених у підприємство коштів та допомагає відповісти на питання, за рахунок яких складових існує можливість підвищити результативність діяльності підприємства.

Основні показники ділової активності підприємства:

1. Загальне обертання капіталу – характеризує кількість оборотів капіталу за відповідний період, і показує, скільки разів за період здійснюється повний цикл виробництва і обігу.

2. Обертання матеріальних оборотних коштів – показує, скільки разів у середньому поповнювались активи II розділу балансу. Його зменшення вказує на скорочення швидкості обігу оборотних коштів, що негативно впливає на загальні показники роботи підприємства [80].

3. Обертання готової продукції – це проміжок часу, протягом якого готова продукція перебуває на складі підприємства [80].

4. Обертання дебіторської заборгованості – показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством.

5. Обертання кредиторської заборгованості – показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству.

6. Фондовіддача необоротних активів.

7. Обертання власного капіталу – відображає швидкість обороту вкладеного власного капіталу [49].

Висновки до розділу 1

Таким чином, можна зробити висновок, що вітчизняна методика потребує уніфікації та зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність і необхідність. Це також дасть можливість створення автоматизованої бази агрегованих показників, що отримані із застосуванням зазначених методик у цілому по Україні, у розрізі окремих регіонів, видів економічної діяльності, форм власності тощо.

2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ДП ЗАВОД «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» В УМОВАХ КРИЗИ

2.1 Загальна характеристика ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»

Важливою складовою процесу управління фінансово-господарською діяльністю підприємства та розробки санаційних заходів, запорукою збереження платоспроможності підприємства є його комплексна оцінка фінансового стану. Мета оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління полягає у розробці і реалізації заходів, скерованих на швидке відновлення, в першу чергу, платоспроможності; реанімації достатнього рівня фінансової стійкості підприємства; забезпеченні умов для продовження своєї господарської діяльності, подальшого розвитку; забезпечення прибутковості і примноження виробничого потенціалу; ухвалення ефективних управлінських рішень.

Завод «Електроважмаш» – провідне державне підприємство України з розробки та виробництва турбо- і гідрогенераторів, великих електричних машин постійного струму для різних галузей народного господарства, єдиний в Україні постачальник комплектного електрообладнання для залізничного та міського електротранспорту. Крім того, підприємство розробляє та постачає електрообладнання для великовантажних кар'єрних самоскидів, надає послуги з проектування, ремонту та випробування електрообладнання.

Підприємство відіграє значну роль для електроенергетики України. ДП Завод «Електроважмаш» входить до числа підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України [81].

Турбогенераторами виробництва ДП Завод «Електроважмаш» укомплектовано 73 % потужностей ТЕС України. На долю гідрогенераторів виробництва ДП завод «Електроважмаш» припадає 78 % встановленої потужності ГЕС України. На 2010 р. заводом виготовлено електрообладнання

для більш ніж 40 тис. вантажних, пасажирських і маневрових тепловозів, які успішно експлуатуються в Україні та в країнах ближнього та дальнього зарубіжжя [81].

ДП Завод «Електроважмаш» виробляє продукцію для замовників з усього світу: Європа, Росія, Індія, Казахстан, Панама, Мексика та інші.

– 1946 р. – урядом СРСР було підписано Указ про будівництво в Харкові на базі авторемонтних майстерень заводу тепловозного електрообладнання.

– 1947 р. – випущено перший тяговий електродвигун ДК 304Б для магістрального тепловоза ТЕ1. Одночасно відбувалось освоєння виробництва електричних апаратів, допоміжних електричних машин, а потім і тепловозних генераторів.

– 1949 р. – виготовлені перші зразки тепловозних генераторів.

– 1950 р. – розпочато їх серійне виробництво. З цього часу ХЕТЗ почав комплектну поставку електрообладнання, став єдиним в країні розробником та постачальником тягових електропередач тепловозів.

– 1954 р. – одночасно з випуском тепловозного електрообладнання на заводі розпочато виробництво турбо- і гідрогенераторів, а чотири роки потому освоєно випуск прокатних двигунів постійного струму. В цьому ж році були виготовлені три перших гідрогенератори підвісного типу потужністю 15 МВт для Езмінської ГЕС.

– 1955 р. – на заводі виготовлені чотири перших гідрогенератори потужністю 52 МВт для Каховської ГЕС.

– 1959 р. – підприємство отримало нове ім'я – завод «Електроважмаш». Виготовлено перший турбогенератор потужністю 200 МВт, який і зараз працює на Північній ГРЕС в Азербайджані.

– 1961 р. – Постанова Ради Міністрів Української РСР про присвоєння Харківському заводу «Електроважмаш» імені В. І. Леніна.

– 1962 р. – виготовлений перший турбогенератор потужністю 300

МВт типу ТГВ-300 з безпосередньо водневим охолодженням.

– 1965 р. – виготовлений турбогенератор потужністю 500 МВт типу ТГВ-500 з воднево-водяним охолодженням.

– 1966 р. – завод нагороджено орденом Леніна за досягнення високих техніко-економічних показників роботи.

– 1970 р. – на заводі виготовлений унікальний турбогенератор потужністю 1000 МВт.

– 1992 р. – розпочато виробництво електрообладнання для тролейбусів, трамваїв, великовантажних автомобілів.

– 1995 р. – створено турбогенератор потужністю 120 МВт з повітряним охолодженням.

– 2001 р. – розроблений, а в 2002 році випущено 1-й тяговий електродвигун АД914, призначений для роботи на електровозах ДСЗ спільного виробництва НВК «Електровозобудування» (Дніпропетровськ) і «Сіменс» (ФРН).

– 2003 р. – для модернізації самоскиду БелАЗ (Жодіно, Білорусь) виготовлений синхронний генератор ГС 552У2.

– 2003-2004 рр. – ДП Завод «Електроважмаш» розробив та поставив ВАТ ХК «Луганськтепловоз» 30 комплектів електрообладнання для тепловозів ТЕ114І потужністю 2450 к.с., які поставляються в Ірак, розроблено та виготовлено електрообладнання для першого українського пасажирського тепловозу типу ТЕП 150 потужністю 4200 к.с. в секції.

– 2004 р. – розроблено та виготовлено комплект сучасного тягового обладнання для першого українського пасажирського магістрального тепловоза ТЕ150У1 виробництва ВАТ ХК «Луганськтепловоз».

– 2005 р. – завод виготовив і поставив ВАТ ХК «Луганськтепловоз» комплект електрообладнання для першого українського маневрового тепловоза ТЕМ103. Для пересувної електростанції виробництва ВАТ «МоторСіч» (Запоріжжя), цього ж року виготовлений один синхронний

генератор ГС 549УХЛ2. Завершено виготовлення головного турбогенератора ТГВ-250-2ПТЗ для АЕС «Кайга-3» в Індії.

– 2006-2008 рр. – в рамках контракту з ВАТ «Турбоатом» заводом відвантажено перший з чотирьох турбогенераторів ТГВ-250-2ПТЗ потужністю 250 МВт для АЕС Індії. Виготовлено перший оборотний гідрогенератор-двигун СВО1255/250-40 для Дністровської ГАЕС. Виконано відновлювальний ремонт та відвантажений на Ташлицьку ГАЕС перший статор гідрогенератора-двигуна СВО1190/210-44. Виконано модернізацію двох гідрогенераторів СГК538/160-70М для Київської ГЕС і двох гідрогенераторів СГК2538/160-70М для Канівської ГЕС, першого гідрогенератора СВ1500/110-116М для Дніпродзержинської ГЕС. Виготовлені 9 тягових електродвигунів для електровоза 2ЕС4К Уральського заводу транспортного машинобудування, тендер на поставку яких завод виграв у провідних російських підприємств. Розпочато виготовлення головного зразка турбогенератора ТГВ325 2АУЗ для ТЕС «Аксу» Казахстан. Підприємство бере участь у виконанні Державної програми оновлення парку тролейбусів і трамваїв України.

– 2011 – у жовтні-листопаді ДП завод «Електроважмаш» уклав два важливих контракти: з ВТО «Технопромекекспорт» на поставку в Алжир (ТЕС Джиджел) комплекту вузлів та деталей для капітального ремонту турбогенератора ТГВ-200МТЗ з повною перемоткою статора. Та з ДП «Ровенькиантрацит» на поставку електродвигуна постійного струму типу П23/110-2,5 УХЛ4 загальною потужністю 2500 кВт «Електроважмаш» виграв тендер на виготовлення комплекту турбогенераторного обладнання ТГВ-330-2МУЗ на суму 96,6 млн грн.[82].

– 2019 – у жовтні Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України передало Харківський завод «Електроважмаш» та Об'єднану гірничо-хімічну компанію на приватизацію [82].

Продукція, котру виробляє завод:

– турбогенератори потужністю від 4 до 320 МВт з повним повітряним

охолодженням;

- турбогенератори потужністю від 200 до 325 МВт з повним водневим охолодженням;

- турбогенератори потужністю від 200 до 500 МВт з воднево-водяним охолодженням;

- асинхронізовані турбогенератори потужністю 200 МВт.;

- синхронні гідрогенератори і гідрогенератори-двигуни вертикального виконання потужністю 15-421 МВт;

- горизонтальні капсульні гідрогенератори потужністю від 5,1 до 40 МВт;

- синхронні електродвигуни вертикальні і горизонтальні потужністю 8 МВт і 2,5 МВт відповідно для привод водяних насосів зрошувальних каналів;

- крупні електричні машини постійного струму потужністю від 100 кВт до 10000 кВт для приводів прокатних станів, шахтних підйомників, металоріжучих верстатів, пресів, шагаючих екскаваторів і т. д.

Також підприємство розробляє та виготовляє тягове електрообладнання для тепловозів, електровозів, дизель-

поїздів, трамваїв, тролейбусів, автосамоскидів, крокуючих екскаваторів [82], зокрема:

- тягові електродвигуни постійного струму типу ЕД потужністю від 46 до 900 кВт і змінного струму типу АД потужністю від 170 до 1200 кВт;

- генератори і агрегати тягові потужністю до 6000 кВт, генератори для автономних джерел живлення потужністю від 8 до 2500 кВт;

- допоміжні електричні машини;

- апарати електричні для залізничного транспорту та електронні пристрої.

Продукція підприємства сертифікована за Міжнародною системою управління якістю ISO 9001:2000.

Слід зауважити, що останнім часам відбулися значні зміни в організаційно-правовій формі господарювання підприємства, державне

підприємство Завод «Електроважмаш» змінило форму власності на акціонерне товариство. Відповідні зміни внесені у Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. При чому створення АТ Завод «Електроважмаш» на основі ДП Завод «Електроважмаш» на даний час вже завершено.

Основні фонди, оборотні кошти та інші цінності складають майно підприємства, вартість яких відображається в балансі підприємства.

Джерелами формування майна підприємства є:

- грошові і майнові внески засновників;
- доходи, одержані від господарської діяльності, реалізації продукції і послуг;
- кредити банків і інших кредитних організацій;
- інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

Підприємство здійснює облік всієї своєї діяльності, контроль за ходом виробництва продукції і послуг, веде оперативний бухгалтерський облік і статистичну звітність в порядку встановленому законодавством.

Головна мета, з якою було створено товариство, – отримання прибутку шляхом найбільш повного задоволення потреб громадян, підприємств у товарах та послугах.

Підприємство має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках, які затверджені правлінням товариства і зареєстровані в торгово-промисловій палаті, печатку зі своєю назвою [82].

2.2 Аналіз ефективності діяльності підприємства

Проаналізуємо основні фінансово-економічні показники ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018-2020 рр. та представимо їх у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз основних фінансово-економічних показників
ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018-2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення			Темп приросту, %		
				2019-2018	2020-2019	2020-2018	2019-2018	2020-2019	2020-2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10380 2,0	39433, 0	108087 ,0	-64369	68654	4285	37,99	274,1	104,1 3
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	11293, 0	- 2056,0	29074, 0	-13349	31130	17781	-18,21	- 1414,1	257,4 5
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	- 14236, 0	- 21005, 0	-2054,0	-6769	18951	12182	147,55	9,78	14,43
Власний капітал, тис. грн.	20477 2,0	176258 ,0	173695 ,0	-28514	-2563	-31077	86,07	98,55	85,0
Основні засоби, тис. грн.	20433 4,0	200434 ,0	184564 ,0	-3900	-15870	-19770	98,1	92,1	90,32
Фондовіддача	0,007	0,003	0,004	-0,004	0,001	-0,003	42,86	133,33	57,14
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, оборотів	2,6	1,04	2,6	-1,56	1,56	0	40	250	0
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	24873 4,5	242645 ,5	244225 ,0	-6089	1579,5	- 4509,5	97	101	98
Середньорічна вартість власного капіталу, тис.грн.	21250 5,0	190515 ,0	174722 ,0	-21990	-15743	-37783	90	92	82
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	92509, 0	41489, 0	79013, 0	-51020	37524	-13496	45	190	85
Рентабельність продукції за валовим прибутком, % послуги, тис.грн	12	- 5	37	-17	42	25	-41,67	-740	308,3 3
Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком), %	- 7	- 12	- 1	- 5	11	6	171,43	8,33	14,28

Так, в аналізованому періоді спостерігається негативна тенденція до зниження показників чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 64369 тис.грн. (37,99%), а у 2020 р. спостерігається збільшення на 68654 тис. грн. (274.1%) порівняно з 2019 р. Зниження показника собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) відбувається такими самими темпами як і чистого доходу, значення якого у 2020 р. було на 37524 тис. грн нижчим ніж у 2019 р. та на -13496 тис.грн порівняно з 2018 р. . Це вплинуло на зростання показника витрат на 1 грн. реалізованої послуги на 117,98 % у 2019 р. порівняно з 2018 р. .

В аналізованому періоді спостерігається тенденція до зниження показника фондівддачі внаслідок зниження чистого доходу та вартості основних засобів, який у 2018 р. мав значення 0,007 тис.грн, що на 0,004 тис.грн більше ніж у 2019 р. та на 0,003 тис.грн. більше ніж у 2020 р., що є негативним. Показник середньорічної вартості активів протягом трьох аналізованих років має незначні зміни, а показник середньорічної вартості власного капіталу має тенденцію до зниження – темп приросту у 2020 р. в порівнянні з 2018 р. складає 82%.

Спостерігається також зниження обсягу валового прибутку у 2019 р. до від'ємного значення та складає -2056 тис.грн; прибуток від операційної діяльності у 2020 р. вийшов на позначку «+» та склав 2401 тис.грн в порівнянні з 2018 та 2019 рр., де показники мали від'ємне значення. Наявність прибутку від операційної діяльності свідчить, що основна діяльність підприємства є прибутковою, що є позитивним.

Показник рентабельності продукції за валовим прибутком має негативну тенденцію до зниження (у 2019 р. показник на 41,67% менше ніж у 2018 р.), та йде на збільшення у 2020 р. та має позначку 37%.

Аналіз показників фінансової стійкості полягає в аналізі абсолютних та відносних показників. За допомогою цих показників оцінюються склад джерел фінансування і динаміка співвідношення між ними. Аналіз ґрунтується на тому, що джерела засобів розрізняються рівнем ціни капіталу, ступенем доступності,

рівнем надійності, ступенем ризику і ін. Отже, фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва та інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Саме взаємодія між активами підприємства та його капіталу дозволяє нам визначити тип фінансової стійкості.

Проведемо розрахунки абсолютних показників фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р. і результати розрахунку зведемо в табл. 2.2.

На початок 2018 р. власні оборотні кошти 9054 тис.грн., до кінця року їх значення знизилось до -1490 тис.грн. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами на початок року становить 0,26, на кінець року він має від’ємне значення та складає -0,03. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів на початок року складає 0,39, на кінець року -0,09. Коефіцієнт покриття запасів становить на початок року 19,01, на кінець року 0,97.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
1	2	3	4
Власні обігові кошти	9054	-1490	-10544
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,26	-0,03	-0,29
Маневреність робочого капіталу	2,54	-13,35	-15,89
Маневреність власних обігових коштів	0,34	-0,05	-0,39
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,39	-0,09	-0,48
Коефіцієнт покриття запасів	19,01	0,97	-18,04
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,89	0,81	-0,08

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової залежності	1,12	1,23	0,11
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,04	-0,007	-0,047
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,11	0,18	0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	8,52	4,39	-4,13
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,89	0,81	-0,08

Таким чином, протягом 2018 р. у підприємства зросла залежність від позикових коштів для фінансування запасів, що знижує його фінансову незалежність. Визначення типу фінансової стійкості здійснено та представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Визначення типу фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Загальна величина запасів (З)	34920	29938	-4982
Наявність власних оборотних коштів (Квок)	9054	-1490	-10544
Величина функціонуючого капіталу (Квдз)	246077	251392	5315
Загальна величина джерел (Кз)	-150452	1490	151942
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів $\Phi_c = K_{\text{вок}} - З$	-25866	-31428	-5562
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів та довгострокових позичкових джерел формування запасів $\Phi_t = K_{\text{вдз}} - З$	211157	221454	10297
Надлишок (нестача) загальної величини основних джерел формування запасів $\Phi_o = K_z - З$	-140372	-28448	111924
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості $S = [S(\pm\Phi_c),$	0,1,0	0,1,0	X

Результати розрахунку показують, що як на початок так і на кінець 2018 р. тип фінансової стійкості виявляється як нестійкий фінансовий стан, тобто спостерігається нестача власних оборотних коштів та загальних джерел фінансування для покриття потреби в запасах. А на кінець року спостерігається поліпшення фінансового стану та має тип: нормальний фінансовий стан підприємства.

Проведемо розрахунки абсолютних показників фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р. і результати розрахунку зведемо в таблицю 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
1	2	3	4
Власні обігові кошти	-1490	-26834	-25344
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,03	-0,87	-0,84
Маневреність робочого капіталу	-13,35	-0,67	12,68
Маневреність власних обігових коштів	-0,05	-0,003	-0,047
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	-0,09	-1,49	-1,4
Коефіцієнт покриття запасів	0,97	-0,35	-0,36
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,81	0,75	-0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	1,23	1,33	0,1
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-0,007	-0,15	-0,143
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,18	0,25	0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	4,39	3,06	-1,33
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,81	0,75	-0,06

На початок 2019 р. власні оборотні кошти мають від'ємне значення та дорівнюють – 1490 тис.грн., до кінця року їх значення знизилось до – 26834 тис.грн. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами на

початок року становить -0,03, на кінець року він має від'ємне значення та складає – 0,87. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів на початок року складає - 0,09, на кінець року – 1.49. Коефіцієнт покриття запасів становить на початок року 0,97, на кінець року – 0,35.

Таким чином, протягом 2019 р. у підприємства зросла залежність від позикових коштів для фінансування запасів, що знижує його фінансову незалежність. Визначення типу фінансової стійкості здійснено та представлено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Визначення типу фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Загальна величина запасів (З)	29938	27659	-2279
Наявність власних оборотних коштів (Квок)	-1490	-26834	-25344
Величина функціонуючого капіталу (Квдз)	251392	233899	-17493
Загальна величина джерел (Кз)	19260	-6384	-25644
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів $\Phi_c = K_{\text{вок}} - З$	-31428	-54493	-23065
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів та довгострокових позичкових джерел формування запасів $\Phi_t = K_{\text{вдз}} - З$	221454	206240	-15214
Надлишок (нестача) загальної величини основних джерел формування запасів $\Phi_o = K_z - З$	-10678	21275	31953
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості	0, 1, 0	0, 1, 1	X

Результати розрахунку показують, що на початок 2019 р. тип фінансової стійкості виявляється як нестійкий фінансовий стан, тобто спостерігається нестача власних оборотних коштів та загальних джерел фінансування для покриття потреби в запасах. А на кінець року спостерігається поліпшення фінансового стану та має тип: нормальний фінансовий стан підприємства.

Проаналізуємо динаміку абсолютних показників фінансової стійкості у 2020 р. . Результати розрахунку наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
1	2	3	4
Власні обігові кошти	-27329	-27447	--118
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,9	-0,51	-0,39
Маневреність робочого капіталу	-0,66	-0,9	-0,24
Маневреність власних обігових коштів	-0,003	-0,09	-0,087
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	-1,52	-1,11	0,41
Коефіцієнт покриття запасів	-0,38	-0,29	0,09
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,75	0,68	-0,07
Коефіцієнт фінансової залежності	1,33	1,47	0,14
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-0,16	-0,16	0
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,25	0,32	0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,05	2,13	-0,92
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,75	0,68	-0,07

У 2020 р. продовжується тенденція зниження обсягу власних оборотних коштів з – 27329 тис.грн. до – 27447 тис.грн.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами на початок року становить -0,9, на кінець року він має від'ємне значення та складає – 0,51.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів на початок року складає — 1,52, на кінець року – 1.11. Коефіцієнт покриття запасів становить на початок року — 0,38, на кінець року – 0,29.

Таким чином, протягом 2020 р. у підприємства зростає залежність від позикових коштів для фінансування запасів, що знижує його фінансову незалежність.

Результати визначення типу фінансової стійкості у 2020 р. наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Визначення типу фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Загальна величина запасів (З)	27695	40760	13065
Наявність власних оборотних коштів (Квок)	-27329	-27447	-118
Величина функціонуючого капіталу (Квдз)	233390	255060	21670
Загальна величина джерел (Кз)	-6879	-7185	-306
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів $\Phi_c = \text{Квок} - \text{З}$	-55024	-68207	-13183
Надлишок (нестача) власних оборотних коштів та довгострокових позичкових джерел формування запасів $\Phi_T = \text{Квдз} - \text{З}$	205695	214300	8605
Надлишок (нестача) загальної величини основних джерел формування запасів $\Phi_o = \text{Кз} - \text{З}$	-34574	-47945	-13371
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості $S = [S(\pm\Phi_c), S(\pm\Phi_T), S(\pm\Phi_o)]$	0, 1, 0	0, 1, 0	x

Нестача власних оборотних коштів зростає з 55024 тис.грн. до 68207 тис.грн. Величина функціонуючого капіталу зростає з 233390 тис.грн. до 255060 тис.грн.

Нестача загальних джерел фінансування зростає з - 6879 тис.грн. до - 7185 тис.грн.. В результаті тип фінансової стійкості у 2020 році виявляється нестійкий, що свідчить про високий ступінь залежності підприємства від позикових коштів.

Результати розрахунку, показують, що спостерігається зростання дефіциту коштів для фінансування поточної діяльності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ», що ускладнює фінансове положення підприємства.

На наступному етапі визначення рівня фінансової стійкості доцільно розрахувати коефіцієнти фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018-2020 рр. (табл. 2.8-2.10).

Таблиця 2.8 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової незалежності, К1	0,89	0,81	-0,08
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, К2	0,11	0,18	0,07
Коефіцієнт фінансової залежності, К3	1,12	1,23	0,11
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості, К4	0,1	0,18	0,08
Коефіцієнт фінансової стійкості, К5	0,89	0,81	-0,08
Коефіцієнт фінансового левериджу, К6	0,12	0,23	0,11
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом, К7	0,39	-0,09	-0,48
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, К8	0,04	-0,007	-0,047
Коефіцієнт маневреності оборотних активів, К9	0,16	0,22	0,06
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу, К10	1,04	0,99	-0,05

Коефіцієнт автономії на початок 2018 р. становить 0,89, на кінець року – 0,81, тобто протягом 2018 р. питома вага власного капіталу складає 50%, тобто можна вважати, що за структурою капіталу підприємство є фінансово стійким.

Коефіцієнт фінансової залежності на початок року дорівнює 1,12,

протягом 2018 р. він зростає до 1,23, тобто змінився не суттєво.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок року дорівнює 0,04, тобто обсяг власного оборотного капіталу має низьке значення, і на кінець року коефіцієнт має від'ємне значення – 0.007, тобто оборотні активи сформовані за рахунок короткострокового позикового капіталу, це означає, що підприємство залежне від позикових коштів.

Концентрація залученого капіталу в активах складає на початок 2018 р. 11%, на кінець року – 18%, що є допустимим рівнем концентрації для визначення підприємства фінансово незалежним від позикових коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами на початок року складає 0.39, а на кінець року має від'ємне значення (-0,09), тобто на кінець року підприємство забезпечує поточну діяльність за рахунок позикових коштів.

Коефіцієнт маневреності оборотних активів на початок року становить 0.16. На кінець 2018 р. робочий капітал дорівнює 0,22. Це свідчить про залежність підприємства від короткострокових позикових коштів, за рахунок яких фінансується поточна діяльність.

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р. представлена на рис. 2.1.

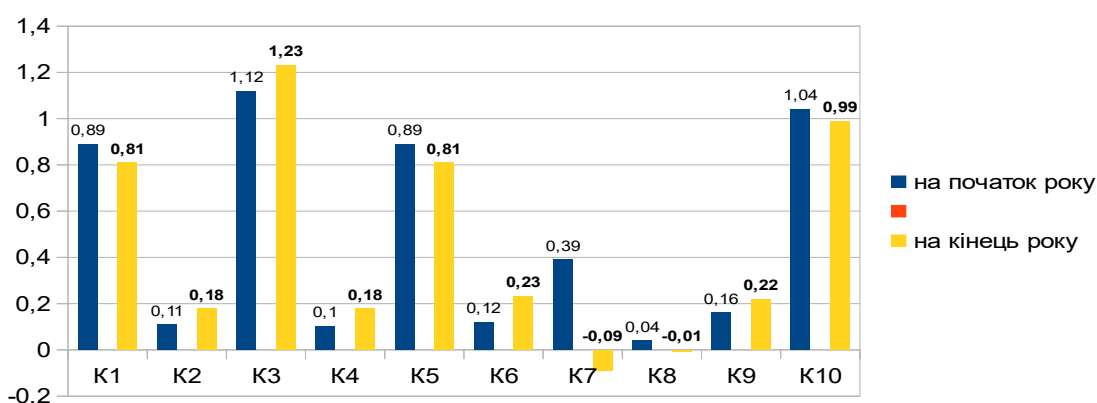

Рисунок 2.1 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Таблиця 2.9 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Найменування показника	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової незалежності, К1	0,81	0,75	-0,06
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, К2	0,18	0,25	0,07
Коефіцієнт фінансової залежності, К3	1,23	1,33	0,1
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості, К4	0,18	0,25	0,07
Коефіцієнт фінансової стійкості, К5	4,39	3,06	-1,33
Коефіцієнт фінансового левериджу, К6	0,23	0,33	0,1
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом, К7	-0,07	-1,49	-1,42
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, К8	-0,007	-0,15	-0,143
Коефіцієнт маневреності оборотних активів, К9	-0,03	-0,87	-0,84
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу, К10	-0,03	-0,46	-0,43

Коефіцієнт автономії на початок 2019 р. становить 0,81, на кінець року – 0,75, тобто протягом 2019 р. питома вага власного капіталу складає 50%, тобто можна вважати, що за структурою капіталу підприємство є фінансово стійким.

Коефіцієнт фінансової залежності на початок року дорівнює 1,23, протягом 2019 р. він зростає до 1,33, тобто змінився не суттєво.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок року дорівнює - 0,007, тобто обсяг власного оборотного капіталу має низьке значення, і на кінець року коефіцієнт має від'ємне значення – 0,15, тобто оборотні активи сформовані за рахунок короткострокового позикового капіталу, це означає, що підприємство залежне від позикових коштів.

Концентрація залученого капіталу в активах складає на початок 2019 р. 18%, на кінець року – 25%, що є допустимим рівнем концентрації для визначення підприємства фінансово незалежним від позикових коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами має від'ємне значення як на початок (-0,07), так і на кінець року (-1,49), тобто підприємство забезпечує

поточну діяльність за рахунок позикових коштів.

Коефіцієнт маневреності оборотних активів на початок року становить - 0,03. На кінець 2019 р. робочий капітал має від'ємне значення і коефіцієнт дорівнює - 0,87. Це свідчить про залежність підприємства від короткострокових позикових коштів.

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р. представлена на рис. 2.2.

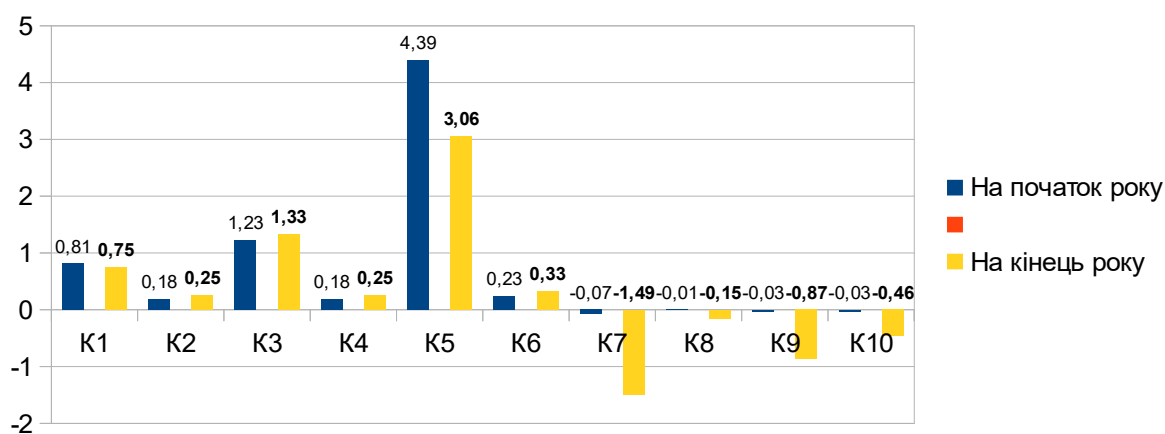

Рисунок 2.2. – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Аналіз системи коефіцієнтів фінансової стійкості у 2020 р. представлено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Найменування показника	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення, тис.грн
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової незалежності, K1	0,75	0,68	-0,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, K2	0,25	0,32	0,07
Коефіцієнт фінансової залежності, K3	1,33	1,47	0,14
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості, K4	0,25	0,25	0
Коефіцієнт фінансової стійкості, K5	3,06	2,13	-0,93
Коефіцієнт фінансового левериджу, K6	0,33	0,47	0,14
Коефіцієнт забезпечення запасів власним	-1,49	-1,11	0,38

Продовження таблиці 2.10

	1	2	3	4
капіталом, К7				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, К8		-0,15	-0,16	-0,01
Коефіцієнт маневреності активів, К9		-0,87	-0,51	0,36

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р. представлена на рис. 2.3.

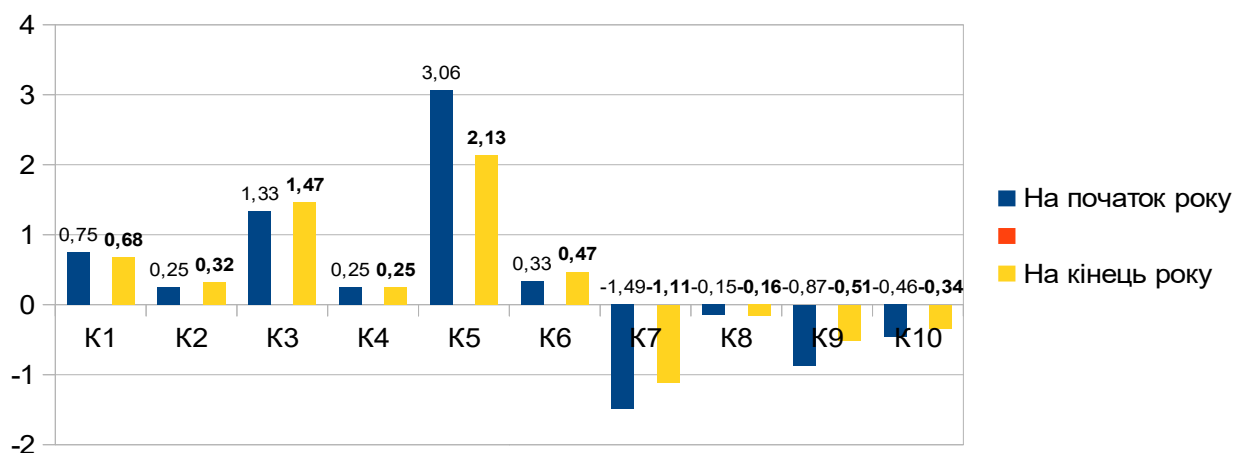

Рисунок 2.3 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу практично не змінився і складає – 0,16. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу зростає з 0,25 до 0,32, що свідчить про зростання залежності підприємства від позикового капіталу та зниження фінансової стійкості.

Інші показники фінансової стійкості також суттєво не змінилися протягом 2020 р. .

Таким чином, щодо оцінки платоспроможності та фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019-2020 рр.: баланс є неліквідним протягом всього періоду аналізу; коефіцієнти ліквідності мають стабільну негативну тенденцію до зниження; структура капіталу з точки зору фінансової стійкості є стабільною; поточна діяльність підприємства фінансується за

рахунок короткострокових позикових коштів; тип фінансової стійкості – нестійкий; коефіцієнти фінансової стійкості свідчать про відсутність власних обігових коштів та фінансову залежність поточної діяльності від короткострокових позикових коштів, що негативно позначається на платоспроможності.

2.3 Аналіз ймовірності банкрутства підприємства

За умов економічної кризи, питання визначення ймовірності банкрутства підприємств стоїть особливо гостро, оскільки кількість збанкрутілих підприємств зростає. Для попереднього визначення загрози банкрутства підприємств, вітчизняними і зарубіжними науковцями розроблено ряд дискримінантних моделей, результати яких вказують на фінансовий стан, платоспроможність та рівень ймовірності банкрутства підприємств. Розглянемо деякі з них на прикладі ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» за 2018-2020 рр.

1. Двофакторна модель оцінювання ймовірності банкрутства

Найпростішою є двофакторна модель діагностики банкрутства. Основні недоліки цієї моделі полягають у тому, що вона не дає змоги:

1) відобразити такі сторони фінансового стану, як оборотність і рентабельність активів, темпи зміни виручки від реалізації тощо;

2) визначити реальний стан ліквідності підприємства за коефіцієнтом поточної ліквідності без його аналізу в контексті з показниками виручки, обсягу дебіторської та кредиторської заборгованостей. Отже, згадана двофакторна дискримінантна функція не дозволяє здійснити комплексне оцінювання фінансового стану підприємства в контексті загрози неплатоспроможності, тому достовірність отриманих при її застосуванні результатів прогнозування вірогідності банкрутства викликає серйозні сумніви.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \times \kappa_1 + 0,0579 \times \kappa_2, \quad (2.1)$$

$\kappa 1$ – коефіцієнт поточної ліквідності;

$\kappa 2$ – відношення позичкових коштів до пасивів

Допустимі значення:

$Z < 0$ – банкрутство підприємству імовірно не загрожує;

$Z > 0$ – імовірність банкрутства підприємства висока.

Розрахунок:

$$2018p \text{ — } Z = - 0,3877 \text{ — } 1,0736 \times 0,97 + 0,0579 \times 0,18 = - 1,42$$

$$2019p \text{ — } Z = - 0,3877 \text{ — } 1,0736 \times 0,53 + 0,0579 \times 0,25 = - 0,94$$

$$2020p \text{ — } Z = - 0,3877 \text{ — } 1,0736 \times 0,66 + 0,0579 \times 0,32 = -1,08$$

2. R-модель прогнозу ризику банкрутства

Перевагами даного методу визначення ймовірності настання банкрутства на підприємстві є те, що він простий у розрахунках, але при цьому достатньо висвітлений та підходить для підприємств, акції яких не котируються на біржі.

Недоліком R-моделі прогнозу ризику банкрутства є те, що на основі практичних досліджень деякі вчені припускають, що методика придатна лише за наявних ознак кризи.

$$R = 8,38 \times \kappa 1 + \kappa 2 + 0,054 \times \kappa 3 + 0,63 \times \kappa 4, \quad (2.2)$$

$\kappa 1$ – оборотний капітал/активи;

$\kappa 2$ – чистий прибуток/власний капітал;

$\kappa 3$ – виручка від реалізації/активи;

$\kappa 4$ – чистий прибуток/собівартість;

Загальна оцінка ймовірності банкрутства:

$R \leq 0,18$ – висока;

$0,18 \leq R \leq 0,32$ – середня;

$0,32 \leq R \leq 0,42$ – низька;

$R \geq 0,42$ – мінімальна.

Розрахунок:

$$R = 8,38 \times (\text{с. } 1195/1300) + (\text{с. } 2350(\text{с. } 2355)/\text{с. } 1495) + 0,054 \times (\text{с. } 2000/1300) + 0,63 \times (\text{с. } 2350(2355)/2050)$$

$$2018p — R = 8,38 \times 0,18 + (-0,07) + 0,054 \times 0,41 + 0,63 \times (-0,15) = 1,37$$

$$2019p — R = 8,38 \times 0,13 + (-0,12) + 0,054 \times 0,17 + 0,63 \times (-0,51) = 0,66$$

$$2020p — R = 8,38 \times 0,21 + (-0,12) + 0,054 \times 0,15 + 0,63 \times (-0,51) = 1,33$$

3. Модель Е. Альтмана (США)

Більш поширеною та обгрунтованою є п'ятифакторна модель Альтмана. У своїх дослідженнях Альтман використовував дані стабільних компаній, які протягом п'яти років збанкрутували. Z-модель Альтмана побудована за допомогою апарату мультиплікативного дискримінантного аналізу. Його метою було визначення можливостей використання моделі для диференціації фірм, у яких немає загрози банкрутства, і компаній з високою ймовірністю настання кризи і майбутнього банкрутства.

Серед недоліків методу можна виокремити такі:

1) модель є емпіричною й не має під собою самостійної теоретичної бази; всі коефіцієнти розраховані на основі статистики результатів діяльності підприємств США;

2) коефіцієнти для кожної галузі необхідно розраховувати окремо.

Точність прогнозу Z-моделі Альтмана для компаній, акції яких котируються на біржі, на горизонті одного року становить 95 %, на два роки – 83 %, що є її перевагою.

Недолік цієї моделі також полягає в тому, що її по суті можна розглядати лише стосовно великих компаній, які розмістили свої акції на фондовому ринку та відома ринкова вартість акцій.

$$Z = 0,717 \times \kappa1 + 0,847 \times \kappa2 + 3,107 \times \kappa3 + 0,420 \times \kappa4 + 0,998 \times \kappa5, \quad (2.3)$$

$\kappa1$ – ліквідність (робочий капітал/активи);

$\kappa2$ – прибутковість (чистий прибуток/активи);

$\kappa3$ – рентабельність (прибуток до сплати податків і відсотків/активи);

$\kappa4$ – фінансова стійкість (власний капітал/заборгованість);

$\kappa5$ – оборотність (виручка/активи).

Мінімальне допустиме значення $Z = 1,23$.

$Z \leq 1,23$ – імовірність банкрутства висока;

$1,23 < Z \leq 2,9$ – імовірність банкрутства можлива (зона невідання);

$Z > 2,9$ – імовірність банкрутства низька.

Розрахунок:

$$Z = 0,717 \times ((\text{с. 1195} - \text{с. 1695}) / 1300) + 0,847 \times (\text{с. 2350(2355)} / \text{с. 1300}) + 3,107 \times (\text{с. 2290(2295)} \setminus 1300) + 0,420 \times (\text{с. 1495} / \text{с. 1695}) + 0,998 \times (\text{с. 2000} / \text{с. 1300})$$

$$2018 - Z = 0,717 \times (-0,006) + 0,847 \times (-0,06) + 3,107 \times (-0,05) + 0,420 \times 4,39 + 0,998 \times 0,41 = 4,12$$

$$2019 - Z = 0,717 \times (-0,11) + 0,847 \times (-0,09) + 3,107 \times (-0,09) + 0,420 \times 3,06 + 0,998 \times 0,17 = 2,44$$

$$2020 - Z = 0,717 \times (-0,11) + 0,847 \times (-0,08) + 3,107 \times (-0,08) + 0,420 \times 2,13 + 0,998 \times 0,15 = 0,64$$

4. Модель Р. Таффлера і Г. Тішоу (Великобританія)

Перевагою цього методу є простота розрахунку та можливість застосування при проведенні зовнішньої діагностики. Однак метод не враховує ринкову оцінку бізнесу (тобто котирування акцій), що є суттєвим недоліком. В Україні може використовуватися виключно як паралельна модель, оскільки значення коефіцієнтів не пов'язані з галуззю.

$$Y = 0,53 \times \kappa 1 + 0,13 \times \kappa 2 + 0,18 \times \kappa 3 + 0,16 \times \kappa 4, \quad (2.4)$$

$\kappa 1$ – прибуток від реалізації / сума короткотермінових зобов'язань підприємства;

$\kappa 2$ – оборотні активи / сума всіх зобов'язань;

$\kappa 3$ – короткотермінові зобов'язання / сума всіх активів;

$\kappa 4$ – сума продажів / сума всіх активів.

$Y > 0,3$ – загроза банкрутства мінімальна, тобто підприємство фінансове стабільне;

$Y < 0,2$ – підприємство переживає фінансову кризу і ймовірність банкрутства дуже висока.

Розрахунок:

$$Y = 0,53 \times (\text{с. 2000} / \text{с. 1695}) + 0,13 \times (\text{с. 1195} / (\text{с. 1595} + \text{с. 1695})) + 0,18 \times (\text{с. 1695} / \text{с. 1300}) + 0,16 \times (\text{с. 2000} / \text{с. 1300})$$

$$2018 — Y = 0,53 \times 2,23 + 0,13 \times 0,97 + 0,18 \times 0,18 + 0,16 \times 0,41 = 1,41$$

$$2019 — Y = 0,53 \times 0,84 + 0,13 \times 0,53 + 0,18 \times 0,25 + 0,16 \times 0,17 = 0,59$$

$$2020 — Y = 0,53 \times 0,48 + 0,13 \times 0,66 + 0,18 \times 0,32 + 0,16 \times 0,15 = 0,42$$

5. Модель Р. Ліса (Великобританія)

Слід враховувати, що модель Ліса визначення ймовірності неспроможності (банкрутства) при аналізі українських організацій показує дещо завищені оцінки, так як значний вплив на підсумковий показник має прибуток від продажу, без обліку фінансової діяльності та податкового режиму.

$$Z = 0,063 \times \kappa 1 + 0,092 \times \kappa 2 + 0,057 \times \kappa 3 + 0,001 \times \kappa 4, \quad (2.5)$$

$\kappa 1$ – оборотний капітал/ сума активів;

$\kappa 2$ – прибуток від реалізації/ сума активів;

$\kappa 3$ – нерозподілений прибуток / сума активів;

$\kappa 4$ – власний капітал/ позичковий капітал.

Значення:

$Z < 0,037$ – ймовірність банкрутства висока;

$Z > 0,037$ – ймовірність банкрутства низька.

Розрахунок:

$$Z = 0,063 \times ((\text{с. 1195} — \text{с. 1695}) / 1300) + 0,092 \times (\text{с. 2000} \setminus 1300) + 0,057 \times (\text{с. 1420} / \text{с. 1300}) + 0,001 \times (\text{с. 1495} / (\text{с. 1595} + \text{с. 1695}))$$

$$2018 – Z = 0,063 \times (-0,006) + 0,092 \times 0,41 + 0,057 \times (-0,15) + 0,001 \times 4,39 = 0,001$$

$$2019 – Z = 0,063 \times (-0,11) + 0,092 \times 0,17 + 0,057 \times (-0,25) + 0,001 \times 3,06 = -0,007$$

$$2020 - Z = 0,063 \times (-0,11) + 0,092 \times 0,15 + 0,057 \times (-0,24) + 0,001 \times 2,13 = -0,005$$

6. Модель К. Спрінгейта

У процесі тестування моделі Спрінгейта на підставі даних 40 компаній була встановлена точність передбачення неплатоспроможності на рік вперед 92,5 %.

Перевагами даної моделі є те, що у цілому похибка прогнозування не перевищує 10 %; також не враховується ринкова капіталізація підприємств (не обмежується акціонерними товариствами).

Все ж модель Спрінгейта має суттєві недоліки:

- 1) показники точності прогнозування зменшуються з часом;
- 2) модель є модифікацією Z-рахунку Альтмана версії 1968 року (остання є застарілою і непридатною для сучасного використання).

Українськими підприємствами модель Спрінгейта може використовуватись як додаткова, оскільки вона не враховує фактори неекономічного характеру.

$$Z = 1,03 \times k1 + 3,07 \times k2 + 0,66 \times k3 + 0,4 \times k4, \quad (2.6)$$

$k1$ – робочий капітал/активи;

$k2$ – прибуток до сплати податків і відсотків/активи;

$k3$ – прибуток до сплати податків/ короткотермінова заборгованість;

$k4$ – виручка/активи.

Мінімальне допустиме значення Z – 0,862. Коли ж Z більша за 2,451, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство фінансово надійне.

Розрахунок:

$$Z = 1,03 \times ((\text{с. 1195} - \text{с. 1695}) / 1300) + 3,07 \times (\text{с. 2290} / 1300) + 0,66 \times (\text{с. 2290} / \text{с. 1695}) + 0,4 \times (\text{с. 2000} / \text{с. 1300})$$

$$2018 - Z = 1,03 \times (-0,006) + 3,07 \times (-0,05) + 0,66 \times (-0,25) + 0,4 \times 0,41 = -0,34$$

$$2019 - Z = 1,03 \times (-0,11) + 3,07 \times (-0,09) + 0,66 \times (-0,36) + 0,4 \times 0,17 = -1,01$$

$$2020 - Z = 1,03 \times (-0,11) + 3,07 \times (-0,08) + 0,66 \times (-0,26) + 0,4 \times 0,15 = -0,47$$

7. Універсальна дискримінантна функція Терещенка

Особливістю методики є те, що вона має кілька зміщених оцінок. У ній зроблено акцент на зменшенні помилкового віднесення фінансово неспроможних підприємств до групи стійких. Така асиметричність має на меті убезпечити інвестора від ризикового вкладення коштів, але знижує точність прогнозу в цілому. Іншим суттєвим недоліком цієї моделі є широкий інтервал невизначеності нормативних оцінок.

Однак, незважаючи на зазначені недоліки, така модель широко використовується в Україні, адже вона адаптована для вітчизняних підприємств.

$$Z = 0,4X1 + 0,75X2 + 0,15X3 + 0,42X4 + 1,8X5 + 0,063X6 - 2,16, \quad (2.7)$$

де $X1$ – високоліквідні активи/виручка від реалізації;

$X2$ – усього активів/позикових коштів;

$X3$ – чистий прибуток/усього активів;

$X4$ – чистий прибуток/виручка від реалізації;

$X5$ – виробничі запаси/виручка від реалізації;

$X6$ – виручка від реалізації/усього активів.

Якщо Z – менше $-0,55$, то фінансовий стан підприємства незадовільний;

$-0,55 < Z < 0,55$ – однозначні висновки щодо фінансового стану підприємства зробити неможливо, необхідно провести додатковий аналіз;

$Z > 0,55$ – фінансовий стан підприємства є задовільним.

Розрахунок:

$$Z = 0,4 \times (A1 / \text{с. 2000}) + 0,75 \times (\text{с. 1300} / \text{с. 1695}) + 0,15 \times (\text{с. 2350} / \text{с. 2355}) / \text{с. 1300} + 0,42 \times (\text{с. 2350} / \text{с. 2000}) + 1,8 \times (\text{с. 1101} / \text{с. 2000}) + 0,063 \times (\text{с. 2000} / \text{с. 1300}) - 2,16$$

$$2018 - Z = 0,4 \times 0,0007 + 0,75 \times 5,39 + 0,15 \times (-0,06) + 0,42 \times (-0,14) + 1,8$$

$$\times 0,1 + 0,063 \times 0,41 - 2,16 = 1,88$$

$$2019 - Z = 0,4 \times 0,004 + 0,75 \times 4,06 + 0,15 \times (-0,09) + 0,42 \times (-0,53) + 1,8 \times 0,23 + 0,063 \times 0,17 - 2,16 = 0,87$$

$$2020 - Z = 0,4 \times 0,13 + 0,75 \times 3,13 + 0,15 \times (-0,08) + 0,42 \times (-0,53) + 1,8 \times 0,41 + 0,063 \times 0,15 - 2,16 = 0,75$$

8. Модель У. Бівера

Перевагами такої моделі є використання показника рентабельності активів і винесення судження про терміни настання банкрутства підприємства.

З недоліків моделі Бівера варто відзначити:

- 1) відсутність результуючого показника;
- 2) складність інтерпретації підсумкового значення.

Розраховується за такими показниками:

1. Коефіцієнт У. Бівера

$$Kб = (2350(2355) + 2515) / (1595 + 1695) \quad (2.8)$$

Нормативне значення:

- $Kб. > 0,35$ – нормальне фінансове становище;
- $0,17 < Kб. < 0,3$ – нестійке фінансове становище;
- $0,15 < Kб. < 0,16$ – кризове фінансове становище.

2. Коефіцієнт поточної ліквідності

$$K п.л. = 1195 / 1695 \quad (2.9)$$

Нормативне значення:

- $K п.л. > 2$ – нормальне фінансове становище;
- $1 < K п.л. < 2$ – нестійке фінансове становище;
- $K п.л. < 1$ – кризове фінансове становище.

3. Економічна рентабельність

$$K е.р. = 2350(2355) / 1300 \quad (2.10)$$

Нормативне значення:

6-8% та більше – нормальне фінансове становище;

2-5% - нестійке фінансове становище;

від (-22%) до 1 кризове фінансове становище.

4.Фінансовий леверидж, %

$$K_{ф.л.} = (1595 + 1695) / 1300 \quad (2.11)$$

Нормативне значення:

$K_{ф.л.} < 35\%$ – нормальне фінансове становище;

$40\% < K_{ф.л.} < 60\%$ – нестійке фінансове становище;

$K_{ф.л.} > 80\%$ – кризове фінансове становище.

5. Коефіцієнт покриття активів власними оборотними коштами

$$K_n = (1495 - 1095) / 1300 \quad (2.12)$$

$K_{п.} > 0,4$ – нормальне фінансове становище;

$0,3 < K_{п.} < 0,1$ – нестійке фінансове становище;

$K_{п.} < 0,1$ – кризове фінансове становище.

Таблиця 2.11 – Результати розрахунків показників за моделлю Бівера
ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» 2018-2020 рр.

№	2018р	Ймовірність банкрутства	2019р	Ймовірність банкрутства	2020р	Ймовірність банкрутства
1	2	3	4	5	6	7
1	-0,19	криза	-0,29	криза	0,02	криза
2	0,97	криза	0,53	криза	0,66	криза
3	-5,7	криза	-8,98	криза	-0,8	криза
4	18,54	нормальне	24,64	нормальне	31,9	нормальне
5	-0,006	криза	-0,11	криза	-0,11	криза

9. Модель Сайфуліна-Кадикова.

Безсумнівною перевагою моделі є адаптованість до українських умов, простота використання, як в процесі розрахунку, так і доступності необхідної фінансово-економічної інформації.

Недоліками моделі можна вважати наступні:

1) наявність суттєвого зв'язку між зміною одного показника на рейтингове число.

2) відсутність врахування специфіки різних галузей і відповідних їм співвідношень активів, наприклад для підприємств оптової торгівлі або промисловості.

$$R = 2 \times X1 + 0,1 \times X2 + 0,08 \times X3 + 0,045 \times X4 + X5, \quad (2.8)$$

X1 = власний капітал / оборотні активи;

X2 = оборотні активи / поточні зобов'язання;

X3 = прибуток від продажу / середня вартість активів;

X4 = прибуток від продажу / виручка від продажу;

X5 = чистий прибуток / власний капітал.

R = 1 – організація має задовільне фінансове становище,

R < 1 – організація має незадовільний фінансовий стан.

Розрахунок:

$$R = 2 \times (1495 / 1195) + 0,1 \times (1195 / 1695) + 0,08 \times (2000 / ((1300_{\text{к.п}} - 1300_{\text{п.п.}}) / 2)) + 0,045 \times (2000 / (2000 + 2050)) + (2350(2355) / 1495)$$

$$2018 \text{ р. - } R = 2 \times 4,54 + 0,1 \times 0,97 + 0,08 \times 39,06 + 0,045 \times 0,53 + (-0,07) = 12,25$$

$$2019 \text{ р. - } R = 2 \times 5,72 + 0,1 \times 0,53 + 0,08 \times (-4,51) + 0,045 \times 0,49 + (-0,12) = 11,12$$

$$2020 \text{ р. - } R = 2 \times 3,22 + 0,1 \times 0,66 + 0,08 \times 9,97 + 0,045 \times 0,58 + (-0,01) = 7,32$$

Таблиця 2.12 – Показники ймовірності банкрутства
ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» за 2018-2020 рр.

Найменування	2018	Ймовірність банкрутства	2019	Ймовірність банкрутства	2020	Ймовірність банкрутства
1	2	3	4	5	6	7
Двофакторна модель оцінювання ймовірності банкрутства	-1,42	Банкрутство не загрожує	-0,94	Банкрутство не загрожує	- 1,08	Банкрутство не загрожує
R-модель прогнозу ризику банкрутства	1,37	мінімальна	0,66	мінімальна	1,33	мінімальна
Модель Е. Альтмана	4,12	низька	2,44	середня	0,64	висока
Модель Р. Таффлера і Г.Тішоу	1,41	мінімальна	0,59	мінімальна	0,42	мінімальна
Модель Р. Ліса	0,001	висока	-0,007	висока	-0,005	висока
Модель К. Спрінгейта	-0,34	висока	-1,01	висока	-0,47	висока
Універсальна дискримінантна функція Терещенка	1,88	мінімальна	0,87	мінімальна	0,75	мінімальна
Модель У. Бівера	-0,19	висока	-0,29	висока	0.02	висока
Модель Сайфуліна – Кадикова	12,25	низька	11.12	низька	7,32	низька

За даними табл. 2.12 можна зробити висновок про те, що протягом усього досліджуваного періоду за методиками Ліса, Бівера та Спрінгейта підприємство має високу ймовірність банкрутства; за моделями Таффлера, Терещенка, Двофакторної моделі оцінювання ймовірності банкрутства, Сайфуліна-Кадирова та R-моделі підприємство потрапило в зону мінімальної ймовірності банкрутства підприємства. Розрахунок за моделлю Альтмана показав поступовий рух до банкрутства, так у 2018 р. була низька ймовірність банкрутства, а у 2020 р. вже дійшла межа до високої ймовірності банкрутства.

Таким чином, описані моделі показали різні результати. Із наведеного в таблиці матеріалу можна дійти висновку про вкрай нестійке фінансове становище підприємства протягом періоду, що аналізується, через нестачу власних джерел і неможливість залучення зовнішнього фінансування.

За результатами аналізу представлених моделей вибір певної методики прогнозування ризику банкрутства підприємства залежить від багатьох факторів, найбільш вагомими з яких є особливості української економіки, статистична інформація, галузева приналежність та характер діяльності підприємства.

Важливо відзначити, що, оскільки запропоновані методики були отримані в результаті застосування статистичних методів, існує вірогідність виявлення результатів, що не корелюються під час використання різних методик.

Висновки до розділу 2

Таким чином, можна зробити висновок щодо оцінки платоспроможності та фінансової стійкості ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019-2020 рр. : баланс є неліквідним протягом всього періоду аналізу; коефіцієнти ліквідності мають стабільну негативну тенденцію до зниження; структура капіталу з точки зору фінансової стійкості є стабільною; поточна діяльність підприємства фінансується за рахунок короткострокових позикових коштів; тип фінансової стійкості – нестійкий; коефіцієнти фінансової стійкості свідчать про відсутність власних обігових коштів та фінансову залежність поточної діяльності від короткострокових позикових коштів, що негативно позначається на платоспроможності.

За результатами аналізу представлених моделей вибір певної методики прогнозування ризику банкрутства підприємства залежить від багатьох факторів, найбільш вагомими з яких є особливості української економіки, статистична інформація, галузева приналежність та характер діяльності підприємства. Важливо відзначити, що, оскільки запропоновані методики були отримані в результаті застосування статистичних методів, існує вірогідність виявлення результатів, що не корелюються під час використання різних методик.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ФІНАНСОВОГО ОЗДРОВЛЕННЯ ДП ЗАВОД «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ»

3.1 Реструктуризація як ефективний спосіб оздоровлення підприємства

Удосконалення діяльності підприємств неминуче пов'язане з корінною перебудовою господарського механізму, найважливішою передумовою здійснення якої є насамперед неефективність існуючої економіки, що впливає на умови функціонування окремих суб'єктів господарювання. Отже, метою перетворень у разі є створення об'єктивних умов соціально-економічного зростання, дозволяють забезпечити ефективне вирішення організаційних проблем. Іноді цей процес називають реструктуризацією, іноді реформуванням, іноді реорганізацією тощо. Хоча всі ці терміни мають право на існування, проте єдина термінологічна база, на нашу думку, недостатня для визначення цілісної концепції організаційних змін.

У разі, коли різні автори прагнуть підкреслити у цих термінах найбільш значуще їх розуміння, виходить різне тлумачення однієї й тієї визначення. Водночас змінюється і зміст самих термінів. Іноді виділяється одна будь-яка значима ознака і видається за саме визначення.

Так, реструктуризація одними авторами сприймається як комплексна зміна структури активів і пасивів підприємства, і навіть системи управління з метою створення довгострокової ефективності та конкурентоспроможності його виробництва [83]. Іншими як виділення у складі підприємства життєздатних частин, реально готових до самостійного сталого розвитку [84]. Третіми – як комплексна зміна методів функціонування підприємства, націлених на виділення з існуючої структури підприємства найефективніших самостійних бізнес-одиниць [85].

Іноді під реструктуризацією розуміють зміни технологічної, виробничої, загальногосподарської та організаційної структур, а також балансу з метою збереження (розширення) ринків збуту, доходу та капіталу [86].

Деякі дослідники вважають, що реструктуризація – це перетворення відносин власності, інформаційної, виробничо-технологічної, організаційної та фінансової структур на основі маркетингової стратегії, спрямованої на зростання конкурентоспроможності. Н. Давидовський, к. е. н. перехід від загальнотеоретичних досліджень до стадії практичної реалізації методів управління промисловими підприємствами, націленими на реструктуризацію та вдосконалення матеріально-технічної бази.

У низці публікацій реструктуризація асоціюється з поняттям «реформування».

У одних випадках під реформуванням розуміється зміна принципів дії підприємства, спрямоване їх реструктуризацію [86].

В інших – реструктуризація виступає як основний (можливо, єдиний) засіб реформування підприємств [87]. Крім того, деякі автори асоціюють терміни «реструктуризація» та «реорганізація», вважаючи їх синонімами [88].

Нарешті, у низці робіт зазначається, що реструктуризація є частиною (одне із завдань) концепції реінжинірингу бізнес-процесів – особливого напрямку теорії американського менеджменту [88].

Таким чином, поняття реструктуризації розкривається або через зміну структури організації, процесів або набору складових фінансово-економічних елементів, або визначається у взаємозв'язку з іншими поняттями (наприклад, з реорганізацією). Само собою зрозуміло, що будь-яка соціально-економічна цілісність є системою, упорядкованою сукупністю складових її елементів, що у процесі розвитку та взаємозв'язку. Однак навряд чи зміна простого співвідношення цих елементів означає якісно новий стан усієї системи. Кількісні зміни призводять до якісних лише в міру їхнього накопичення, а не відразу. Особливо це відповідає природі соціально-економічних систем, де взаємопов'язані процеси настільки складні та багатогранні, що просте зміна

структури системи визначається найскладнішими механізмами розвитку. Тому зміна співвідношення елементів які завжди визначає прогресивний розвиток системи загалом і подібний підхід можна застосовувати у дуже вузькому значенні. З макроекономічної точки зору, будь-які зміни окремо взятого бізнес-суб'єкта, його злиття, поділ або об'єднання з іншими фірмами та компаніями – явища приблизно одного порядку, що не несуть кардинальних змін в економіці в цілому. Тому навряд чи доцільно окремо виділяти поняття реорганізації як суспільно-економічну категорію.

Реструктуризація є універсальним інструментом адаптації промислових підприємств до мінливих ринкових умов та формування й відновлення їх конкурентоспроможності.

Сучасний етап розвитку ринкових відносин характеризується нестабільним зовнішнім середовищем, що вимагає від підприємств як підготовки сценарію адаптації до нього, так і формування упереджувачих впливів. Це обумовлює переосмислення понять, елементів та етапів реструктуризації, що забезпечить його стійке функціонування. Такий підхід до змін передбачає проведення реструктуризації за обґрунтованими типами, не зважаючи на поліієрархічний процес перетворень і не заглиблюючись у міжрівневі зв'язки, що неодмінно стосується працівників, може призвести до нарощування опору та поглиблення кризових явищ.

Розгляд сутності реструктуризації підприємства слід починати з її місця як в системі взаємообумовлюючих процесів, так і в контексті рушійної сили задоволення його потреб. Реформування є більш ширшим поняттям, ніж трансформування та реструктуризація підприємства і передбачає довгострокові структурні зміни в економічному середовищі функціонування підприємства.

Реструктуризація є похідним поняттям від трансформації і передбачає деталізований комплекс заходів короткострокового характеру щодо забезпечення виходу підприємства з кризового стану. Спільним у всіх вищевказаних визначеннях є їх цільова спрямованість. Детально зупинимося на вивченні сутності та економічних характеристик реструктуризації

підприємства.

Незважаючи на численні дослідження даної категорії, в економічній науці немає єдності та однастайності поглядів. На нашу думку, крім поглядів вчених-економістів слід вивчити і нормативно-правову характеристику поняття [89].

Юридична площина визначення реструктуризації підприємства характеризує як радикальний засіб уникнення процедури банкрутства підприємства та ототожнює поняття «реструктуризацію» та «реорганізацію».

Ототожнення вищевказаних понять розглянуто і в праці А.С. Копичинської, яка зазначає, що реструктуризація здебільшого включає організаційні зміни на підприємствах, а також змінюються цілі підприємства, здійснюється організаційна перебудова, відбувається поділ активів, переглядаються ринки і оптимізуються ресурси [89]. Такого ж підходу дотримується і Ю.В. Батрін [89].

П.В. Комарецька досліджує реструктуризацію як комплекс організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зміну форм власності, управління, організаційно-правові форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволення вимог кредиторів [90].

Дане визначення базується на правовому визначенні поняття «реструктуризації» і ототожнюється з реорганізацією підприємства. Більшість вчених дослідників питань реструктуризації підприємства погоджуються з висловлюванням, що реструктуризацію слід проводити на більш ранніх етапах, ніж проведення процедури банкрутству, тобто не як вихід з банкрутства, а як захід попередження виникнення кризової ситуації на підприємстві.

Виходячи із зазначеного, детально зупинимось на інших площинах вивчення даного поняття.

На нашу думку, в економічній літературі сформувалося широке і вузьке трактування реструктуризації підприємства. Перше ґрунтується на етимології

визначення даного поняття, а друге сформовано з урахуванням акцентування проявів або спрямування проведення структурних змін на підприємстві.

Широке трактування зустрічаємо у праці Б.М. Мізюка, який зазначає, що реструктуризація – це зміна структури чого-небудь з визначеними параметрів (терміну, призначення, величини, пільг, виплат, проявів, тощо) у зв'язку з умовами, що змінилися, і з метою вирішення проблеми [90].

В праці І.О. Щербань вказано на розуміння реструктуризацію як комплексного перетворення підприємства, пов'язаного з зміною властивих йому структур [91].

Відмінними у даних підходах є те, що перше ґрунтується на розумінні реструктуризації з позицій моделювання прийняття управлінських рішень з урахуванням вхідних і вихідних параметрів, а друге сформовано з позицій антикризового управління підприємством як захід виходу з кризового стану.

Узагальнене визначення наведено і в праці дослідників Д.О. Семенової та О.С. Вовк, які аналізують реструктуризацію як елемент технології виявлення поточних і перспективних резервів розвитку підприємства, використання яких дозволяє підвищити ефективність його діяльності на користь власників даного підприємства [92].

В даному визначенні окреслено проведення заходів реструктуризації як попередження виникнення кризового стану підприємства, проте пошук резервів є лише окремим аспектом моніторингу ефективності господарської діяльності підприємства. Розробка дієвої системи здійснення перетворень підприємства можливо на підставі узагальнення існуючих концепцій визначення сутності «реструктуризації» (рис. 3.1).

Отже, на рівні виділення основних напрямків пропонується реструктуризація, в осній спрямованості її елементів віднести такі: відсікання зайвого – це ліквідація структурних підрозділів, усунення некваліфікованих кадрів, для створення, або приєднання – це створення нових структурних одиниць, купівля діючого бізнесу з метою включення до складу, розширення номенклатури виробництва.

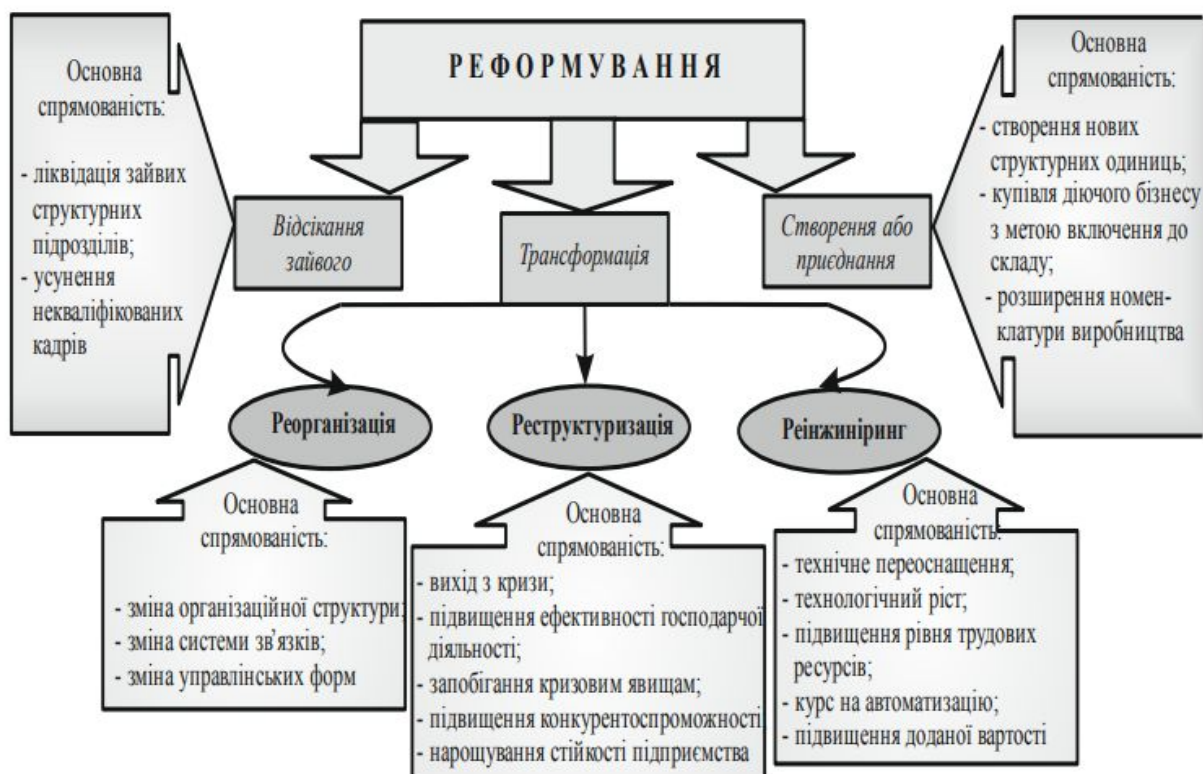

Рисунок 3.1 – Узагальнення існуючих концепцій визначення сутності «реструктуризації»

Більшої уваги заслуговує такий елемент реформування, як трансформація, яка, в свою чергу, розділена на реорганізацію, реструктуризацію та реінжиніринг. Основна спрямованість реорганізації виходить зі зміни організаційної структури, зміни системи зв'язків та зміни управлінських форм. Це дозволить адаптувати формальні перетворення в організації, забезпечити її дієвість та виконання управлінських функцій.

Головна спрямованість реструктуризації направлена на вихід з кризи, підвищення ефективності господарської діяльності, запобігання кризовим явищам, підвищення конкурентоспроможності, нарощування стійкості підприємства. Це надасть змогу визначити тип реструктуризації, окреслити стратегічний та тактичний аспекти обраних стратегій за напрямками: інституційним, онтологічним та принцепасивним. Разом з тим реінжиніринг включає такі спрямованості, як технічне переоснащення, технологічний ріст,

підвищення рівня кваліфікації трудових ресурсів, курс на автоматизацію, підвищення доданої вартості.

На основі проведеного дослідження, встановлено, що реструктуризація являє собою не лише інструмент антикризового управління, а може впроваджуватись на різних етапах життєвого циклу підприємства.

Таким чином, нами запропоноване наступне визначення: реструктуризація підприємства – це процес реалізації комплексу заходів організаційно-економічного, фінансового, соціального, техніко-технологічного характеру, спрямованих на формування та збереження стійкості підприємства на кожному етапі його функціонування.

Задіяння факторів ефективної діяльності підприємства можна визначити через реструктуризацію, представивши її як інструмент змін. Розміщення даних факторів знаходиться як у внутрішньому середовищі, так і в зовнішньому.

До факторів внутрішнього середовища відносяться: концепція управління, концепція часового управління, концепція ієрархічної побудови цільових призначень, систематизація зв'язків, філософія оновлення бізнесу, метод пошуку рішень, концепція набуття синергічного ефекту, концепція взаємодії та координації.

До зовнішніх слід віднести такі: засіб формування конкурентних переваг, метод адаптації, засіб підвищення економічної безпеки, розширення ринків збуту, збільшення середі прямого впливу, метод розширення контактної аудиторії, концепція зменшення проміжних ланок (рис. 3.2).

Ефективне використання такого інструменту, як реструктуризація залежить від стану підприємства, його можливостей здійснення перетворень, зумовлює вибір відповідного типу.

В залежності від обраного типу важливість задіяння кожного з факторів ефективної діяльності як внутрішнього середовища, так і зовнішнього буде відрізнятися.

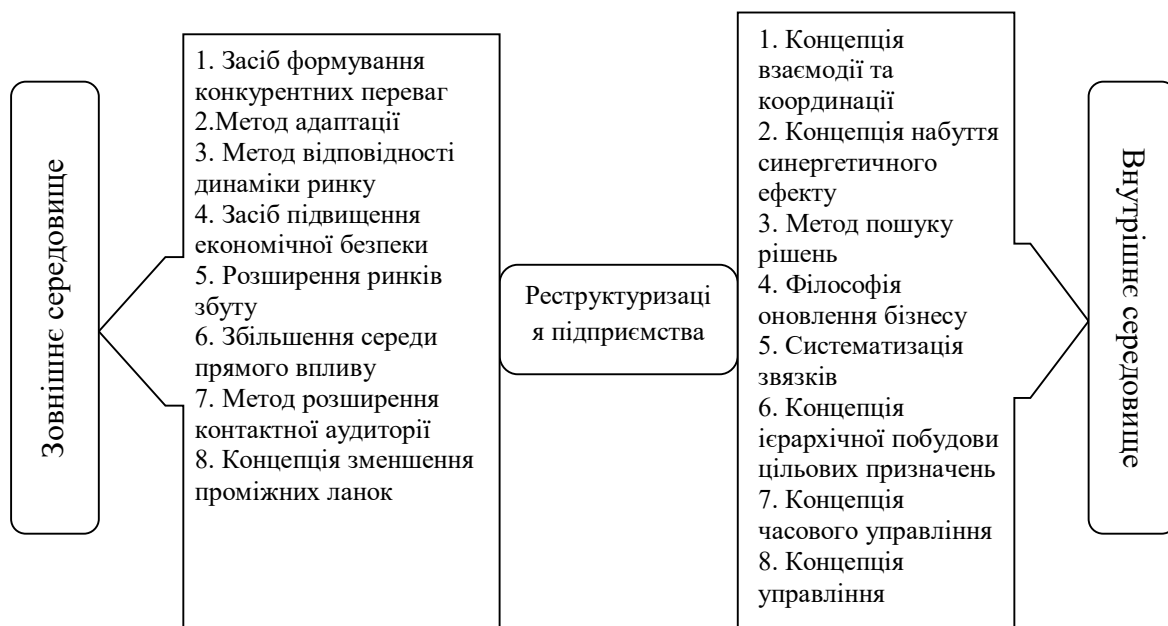

Рисунок 3.2 – Реструктуризація підприємств як інструмент задіяння факторів ефективної діяльності

Початковою точкою для вироблення напрямів реструктуризації завжди є фінансово-економічна ситуація, що склалася на підприємстві. Вона може бути різною, починаючи з хорошого фінансового положення і закінчуючи економічною неспроможністю та банкрутством. У першому випадку реструктуризація проводиться з метою подальшого збільшення конкурентоспроможності, а в деяких випадках – з метою завоювання монополістичної позиції, у другому – з метою виживання, збереження своєї позиції на ринку.

Реструктуризація підприємства може здійснюватись шляхом: об'єднання (злиття) підприємств з утворенням нової юридичної особи; виділення окремих структурних підрозділів для подальшої приватизації; виділення окремих структурних підрозділів з утворенням на їх базі нових юридичних осіб; створення державної холдингової компанії з дочірніми підприємствами; передачі виділених структурних підрозділів до сфери управління іншого органу управління; ліквідації підприємства; перепрофілювання підприємства.

Дослідження прикладів реструктуризації дозволяє виділити найбільш ефективні напрями її здійснення:

1. Реструктуризація управління підприємством – спрямована на перетворення організаційної структури управління шляхом раціоналізації розподілу функцій і завдань на різних рівнях між службами та посадовими особами, виходячи з напрямів перетворень; вдосконалення технології виконання управлінських робіт по досягненню кінцевих цілей діяльності підприємства; виключення дублювання і паралелізму в роботі структурних підрозділів і окремих працівників; надання управлінській праці характеру підприємницької діяльності; скорочення числа рівнів в організаційній структурі; децентралізації управління за рахунок делегування повноважень щодо прийняття управлінських рішень і відповідно відповідальності за їх ефективність на більш низькому рівні управління.

2. Реструктуризація фінансів – поліпшення фінансового становища підприємства за рахунок збільшення надходження грошових коштів; зниження платежів; перенесення частини надходжень на більш ранні або більш пізні терміни. Серед методів реструктуризації фінансів виділяють методи, орієнтовані на активи і на пасиви. Реструктуризація активів передбачає їх продаж, здачу в оренду, поліпшення роботи підприємства за рахунок інвестицій у виробничі фонди та технічної реструктуризації, зміна структури капіталу і передбачає участь кредиторів, акціонерів, зміна розміру й умов отримання позикових коштів і власного капіталу, перегляд готівкових боргів. Реструктуризація пасивів передбачає зменшення боргів за рахунок конвертації боргу в акціонерному капіталі в гібридні форми або борг.

3. Організаційно-правова реструктуризація – це зміна виробничої структури та правового статусу підприємств. Розрізняють такі її види:

1. Спрямовану на укрупнення підприємства (злиття, приєднання, поглинання). Злиття передбачає об'єднання підприємств, які виробляють однаковий тип товарів чи надають однакові послуги (горизонтальне злиття); або об'єднання будь-якого підприємства з його постачальником сировини чи

споживачем його продукції (вертикальне злиття). Приєднання одного підприємства до іншого означає, що до останнього переходять майно, права і обов'язки першого підприємства. Нове підприємство внаслідок такої реорганізації не виникає. Поглинання – придбання всіх або абсолютної більшості корпоративних прав одного підприємства іншим підприємством. Поглинене підприємство може зберегти свій статус юридичної особи і стати дочірнім підприємством, або може виявитися приєднаним до нього і стати його структурним підрозділом, втративши при цьому свій юридичний статус.

2. Спрямовану на подрібнення підприємства (поділ, виділення). Поділ підприємства – створення на основі одного існуючого двох і більше нових підприємств як самостійних юридичних осіб. При цьому початковий підприємство припиняє своє існування, ліквідується. Такий спосіб реорганізації ще не застосовувався в металургійному комплексі. Виділення передбачає, що з діючого підприємства виділяється одне або декілька структурних підрозділів і на базі їх майна створюються нові підприємства. При виділенні з юридичної особи однієї або кількох нових юридичних осіб до кожного з них переходить в відповідних частинах майнові права і обов'язки реорганізованого юридичної особи.

3. Без зміни розмірів підприємства (перетворення). Перетворення підприємства – зміна існуючих форми власності, або організаційно-правової форми підприємства на інші без припинення його господарської діяльності. Наявність багатьох підходів до визначення реструктуризації, їх систематизація на основі застосування методології морфологічного аналізу, дозволили узагальнити основні характеристики процесу реструктуризації (ініціаторів, причини, суб'єктів управління, завдання, цілі, об'єкти змін, форми реалізації) в комплексі та представити їх у вигляді морфологічної класифікації (рис. 3.3).

Така класифікація дозволяє обґрунтовано структурувати зміст та можливості сучасної реструктуризації і на цій основі формувати певні моделі перетворень. Критичний аналіз наукових поглядів та практичного використання поняття «реструктуризація підприємства» вказує на його

змістовність, багатоаспектність, відсутність єдиного підходу до визначення суті.

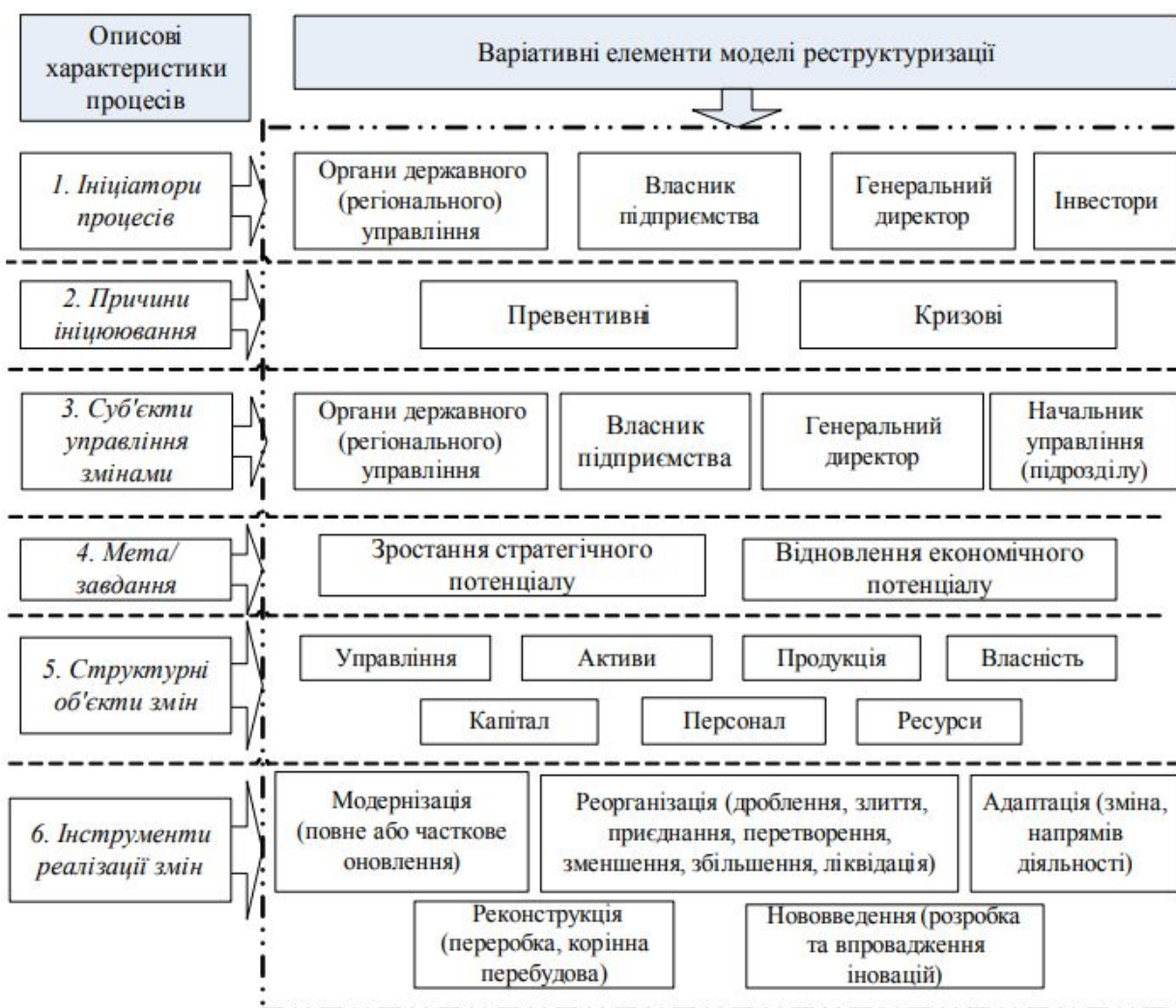

Рисунок 3.3 – Морфологічна класифікація реструктуризації підприємства

Одним із фундаментальних напрямів економічної політики України є трансформування відносин власності, роздержавлення, державна підтримка і захист всіх форм власності та господарювання. Одним із важливих засобів реалізації цього напрямку є корпоратизація. Варто зазначити, що нині на порядку денному стоїть питання корпоратизації стратегічно важливого підприємства ДП Завод «Електроважмаш» та його перетворення.

Держава в майбутньому щодо корпоратизованих підприємств може відчужувати частину корпоративних прав або повністю продати свій пакет

приватним суб'єктам, які за таких умов набудуть статусу власника цих корпоративних прав. Закон допускає, що корпоратизація підприємств іноді може бути першим етапом приватизації. Так, передприватизаційна підготовка державних підприємств може включати процес створення акціонерних товариств на базі державного майна або майна державного підприємства (корпоратизація). Проте в цьому випадку наступним етапом буде продаж корпоративних прав держави (всіх або їх частини) та спрямування коштів від продажу до бюджету [93]. З корпоратизацією підприємств тісно пов'язана корпоратизація їх об'єднань і створення холдингових компаній.

Підвищення ефективності управління корпоративними правами держави можна досягнути за рахунок моніторингу діяльності наглядових рад, залучення до роботи в них тільки фахівців, які пройшли навчання, отримали сертифікати на право здійснення функцій з управління корпоративними правами, а також дотримання визначених критеріїв. За таких умов може й відпаде необхідність у корпоратизації й подальшій приватизації, що призведе до втрати права власності держави. За теперішніх умов держава повинна мати достатній ефективно працюючий багаж власності, щоб мати змогу забезпечити свою економічну безпеку [94].

В якості висновку зазначимо, що корпоратизація і приватизація є різними процесами, які відрізняються метою, процедурою проведення та правовими наслідками. Корпоратизація державних підприємств в акціонерні товариства дала змогу створити організаційно-фінансову основу для вирішення багатьох проблем: забезпечується виведення підприємства з-під повного підпорядкування міністерству; з'являються додаткові джерела фінансування виробничого розвитку.

Корпоративний сектор економіки фінансується насамперед за рахунок внутрішніх джерел, а також за рахунок емісії цінних паперів, кредитів тощо.

Таким чином, корпоратизація сприяє наближенню умов для державних і приватних суб'єктів підприємництва, прискоренню реформування системи

управління на основі зменшення адміністративних функцій міністерств і залучення приватних інвестицій.

В наш час залишаються не вирішеними низка проблемних питань, які наводилися вище. До того ж процеси корпоратизації і приватизації в Україні істотно залежать як від політичної ситуації, так і від інтересів впливових фінансово-промислових груп.

Корпоратизація має багато переваг. Вона сприяє забезпеченню капіталізації, зростанню інвестиційної привабливості, здійсненню фінансово-економічного оздоровлення підприємств, підвищенню культури виробництва, отриманню значних коштів за рахунок розміщення акцій на фондових біржах, підвищенню конкурентоспроможності суб'єкта господарської діяльності, забезпеченню міжнародного визнання рівня управління підприємством тощо.

Тому корпоратизацію з позиції захисту інтересів держави слід визнати позитивною і в багатьох випадках визначальною.

Створення АТ Завод «Електроважмаш» на основі ДП Завод «Електроважмаш» завершилося в поточному році.

Державне підприємство Завод «Електроважмаш» змінило форму власності на акціонерне товариство. Відповідні зміни внесені у Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Створення АТ Завод «Електроважмаш» на основі ДП Завод «Електроважмаш» уже завершено.

Перетворення заводу на акціонерне товариство (корпоратизація) здійснено через припинення державного підприємства, при цьому підприємство зберегло за собою юридичну особу й код ЄДРПОУ, всі ліцензії та сертифікати.

Дебіторські і кредиторські заборгованості перейшли до правонаступника підприємства — АТ Завод «Електроважмаш».

У процесі корпоратизації перетворене підприємство випустить акції.

Відповідно до Розпорядження КМУ від 26 серпня 2021 р. № 1005-р «Про погодження реорганізації акціонерного товариства Завод «Електроважмаш» шляхом приєднання до акціонерного товариства «Турбоатом» встановлено, що

відповідно до пункту 22 частини другої статті 5 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» погодитися з пропозицією Фонду державного майна щодо реорганізації акціонерного товариства Завод «Електроважмаш» (код згідно з ЄДРПОУ 00213121) після завершення перетворення державного підприємства Завод «Електроважмаш» у процесі приватизації шляхом приєднання до акціонерного товариства «Турбоатом» (код згідно з ЄДРПОУ 05762269).

3.2 Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, котрі в загальному вигляді характеризують можливість підприємства своєчасно і в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями [95].

Поняття ліквідності та платоспроможності тісно взаємопов'язані, водночас вони не є тотожними.

Ліквідність у загальному розмінні означає спроможність цінностей перетворюватись в грошові кошти та характеризується наявністю у підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банках й елементів оборотних активів, які легко реалізуються.

У свою чергу платоспроможність характеризується здатністю підприємства своєчасно та у повному обсязі виконувати власні фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми контрагентами.

Проведемо групування активів та пасивів ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018-2020 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Аналіз ліквідності балансу

ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Актив	На початок року (тис.гр)	На кінець року (тис.гр)	Пасив	На початок року (тис.гр)	На кінець року (тис.гр)	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
Найбільш ліквідні активи (А1)	3057	77	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	19828	25422	16771	25345
Активи, які швидко можуть бути реалізовані (А2)	5572	24073	Короткострокові пасиви (П2)	16038	40141	10466	16068
Активи, які повільно можуть бути реалізовані (А3)	46004	39784	Довгострокові пасиви (П3)	X	X	46004	39784
Активи, які важко реалізувати (А4)	211184	206262	Постійні пасиви (П4)	220238	204772	9054	-1490
БАЛАНС	246077	251392	БАЛАНС	246077	251392	X	X

Групування активів:

$$A1 = p.1160 + p.1165 + p.1166 + p.1167; \quad (3.1)$$

$$A2 = p.1120 + p.1125 + p.1130 + p.1135 + p.1136 + p.1140 + p.1145 + p.1155; \quad (3.2)$$

$$A3 = p.1040 + p.1100 + p.1101 + p.1102 + p.1103 + p.1104; \quad (3.3)$$

$$A4 = p.1095 - p.1040; \quad (3.4)$$

Групування пасивів:

$$П1 = p.1610 + p.1615 + p.1620 + p.1621 + p.1625 + p.1630 + p.1635 + p.1640 + p.1645 + p.1650 + p.1665; \quad (3.5)$$

$$П2 = p.1695 - (p.1635 + p.1640 + p.1645 + p.1650 + p.1665); \quad (3.6)$$

$$П3 = p.1595; \quad (3.7)$$

$$П4 = p.1495. \quad (3.8)$$

Баланс є ліквідним за таких умов:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4; \quad (3.9)$$

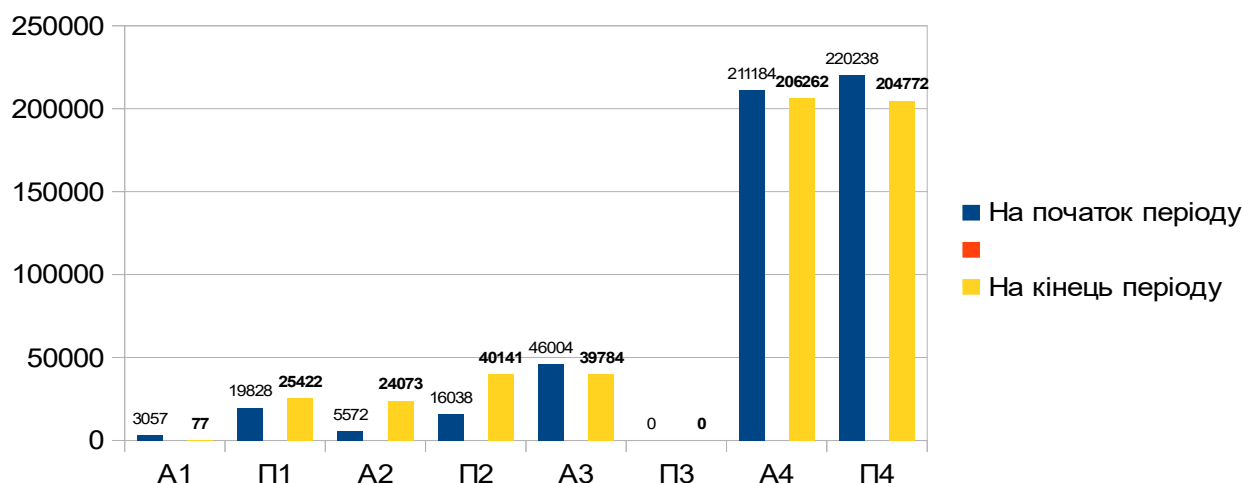

Рисунок 3.4 – Співвідношення активів та пасивів за ступенем ліквідності та терміновістю настання зобов'язань ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

На початок року абсолютно ліквідні активи менше за найбільш термінові зобов'язання на 16771 тис.грн., на кінець року дефіцит абсолютно ліквідних активів складає 25345 тис.грн., тобто дефіцит грошових коштів протягом 2018 р. зростає, тобто виникає додаткова потреба у залученні коштів ззовні.

На початок 2018 р. активи групи A2 менше короткострокових зобов'язань на 10466 тис.грн., на кінець року дефіцит групи A2 складає 16068 тис.грн.

Протягом року довгострокові зобов'язання відсутні. Важко ліквідні активи на початок року менші за постійні пасиви на 9054 тис.грн., а на кінець року активи перевищують пасиви на 1490 тис.грн. Таким чином, на початок та на кінець 2018 року умови ліквідності балансу мають такий вигляд:

$$A1 \leq П1; A2 \leq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4;$$

$$A1 \leq П1; A2 \leq П2; A3 \geq П3; A4 \geq П4.$$

Перша і друга умови ліквідності на 01.01.2018 р. не виконуються, виконується лише третя та четверта умова ліквідності.

На 31.12.2018 р. ситуація така – перша, друга і четверта умови ліквідності не виконуються. Виконується лише третя умова ліквідності. Тобто протягом 2018 р. баланс підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» є неліквідним.

Проведемо групування активів та пасивів ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р. та результати розрахунку представимо в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Аналіз ліквідності балансу ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Актив	На початок року (тис.грн)	На кінець року (тис.грн)	Пасив	На початок року (тис.грн)	На кінець року (тис.грн)	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Активи, які повільно можуть бути реалізовані (А3)	39784	35948	Довгострокові пасиви (П3)	X	X	39784	35948
Активи, які важко реалізувати (А4)	20626	20309	Постійні пасиви (П4)	204772	176258	1490	26834
Найбільш ліквідні активи (А1)	154	172	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	25422	23824	-25268	-23652
Активи, які швидко можуть бути реалізовані (А2)	23684	11197	Короткострокові пасиви(П2)	40141	54636	-16457	-43439
БАЛАНС	251392	233899	БАЛАНС	251392	233889	X	X

Групування активів:

A1 = розраховується за формулою 2.1;

A2 = розраховується за формулою 2.2;

A3 = розраховується за формулою 2.3;

$A4$ = розраховується за формулою 2.4.

Групування пасивів:

$P1$ = розраховується за формулою 2.5;

$P2$ = розраховується за формулою 2.6.

На початок року абсолютно ліквідні активи менше за найбільш термінові зобов'язання на 25268 тис.грн., на кінець року дефіцит абсолютно ліквідних активів складає 23652 тис.грн., тобто дефіцит грошових коштів протягом 2019 р. зростає, тобто виникає додаткова потреба у залученні коштів ззовні.

На початок 2019 р. активи групи $A2$ менше короткострокових зобов'язань на 16457 тис.грн., на кінець року дефіцит групи $A2$ складає 43 439 тис.грн. Протягом року довгострокові зобов'язання відсутні. Важко ліквідні активи на початок року перевищують постійні пасиви на 1490 тис.грн., на кінець року – на 26834 тис.грн. Таким чином, на початок та на кінець 2019 р. умови ліквідності балансу, згідно формули 2.9, мають такий вигляд:

$$A1 \leq P1; A2 \leq P2; A3 \geq P3; A4 \geq P4;$$

$$A1 \leq P1; A2 \leq P2; A3 \geq P3; A4 \geq P4.$$

Перша, друга і четверта умови ліквідності на 01.01.2019 р. не виконуються, виконується лише третя умова ліквідності. На 31.12.2019 р. ситуація така – перша, друга і четверта умови ліквідності не виконуються. Виконується лише третя умова ліквідності. Тобто протягом 2019 р. баланс підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» є неліквідним.

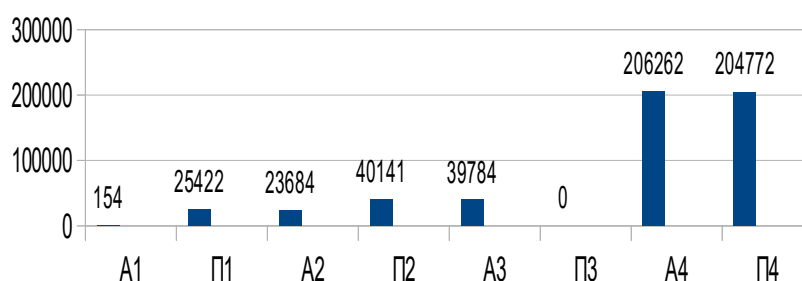

Рисунок 3.5 – Співвідношення активів та пасивів за ступенем ліквідності та терміновістю настання зобов'язань на початок 2019 р.

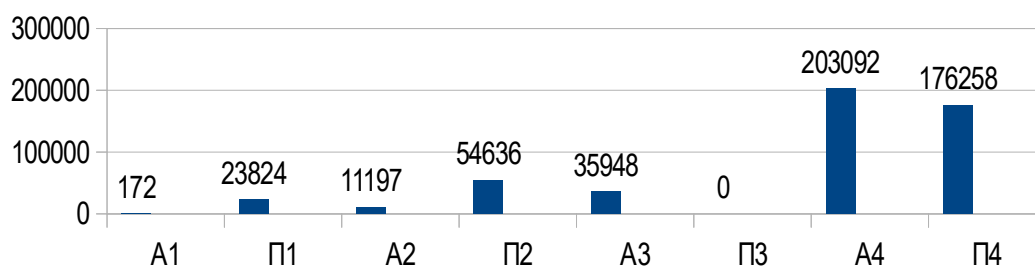

Рисунок 3.6 – Співвідношення активів та пасивів за ступенем ліквідності та терміновістю настання зобов'язань ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» на кінець 2019 р.

Аналіз ліквідності балансу ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р. представлено в табл. 3.3.

На початок року дефіцит абсолютно ліквідних активів становить 23652 тис.грн., на кінець року дефіцит абсолютно ліквідних активів зростає та становить 42584 тис.грн.

Таблиця 3.3 – Аналіз ліквідності балансу ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
Найбільш ліквідні активи (A1)	172	4992	Найбільш термінові зобов'язання (P1)	23824	47576	23652	42584
Активи, які швидко реалізовані (A2)	11244	24131	Короткострокові пасиви (P2)	54636	65047	43392	40916
Активи, які повільно реалізовані (A3)	35948	49516	Довгострокові пасиви (P3)	x	x	35948	49516
Активи, які важко реалізувати (A4)	203078	201142	Постійні пасиви (P4)	175749	173695	-27329	-27447
БАЛАНС	233390	255060	БАЛАНС	233390	255060	x	x

Дефіцит швидко ліквідних активів на початок року становить 43392 тис.грн., на кінець року – 40916 тис.грн.

Довгострокові зобов'язання як і у 2019 р. відсутні, що свідчить про виконання третьої умови ліквідності як на початок, так і на кінець року.

Важко ліквідні активи на початок року перевищують власний капітал на 27329 тис.грн., а на кінець року – на 27447 тис.грн., що свідчить про невиконання четвертої умови ліквідності як на початок, так і на кінець року.

Таким чином, на кінець 2020 р. умови ліквідності балансу мають такий вигляд:

$$A1 \leq П1; A2 \leq П2; A3 \geq П3; A4 \geq П4.$$

Тобто, на кінець 2020 р. абсолютно ліквідних активів недостатньо для покриття найбільш термінових зобов'язань; також недостатньо швидко ліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань; повільно ліквідні активи за обсягом достатні для покриття довгострокових зобов'язань, але власний капітал менше за необоротні активи, що, у сукупності, свідчить про неліквідність балансу. Така характеристика балансу з точки зору ліквідності негативно позначається на платоспроможності підприємства.

Таким чином, протягом 2018-2020 рр. баланс підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» є не ліквідним, що негативно позначається на його платоспроможності та на фінансовому стані в цілому.

Наступним етапом аналізу є розрахунок коефіцієнтів ліквідності, що формуються на основі групування активів за ступенем ліквідності, а пасивів за термінами настання зобов'язань.

Результати розрахунку коефіцієнтів ліквідності у 2018 р. наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Аналіз коефіцієнтів ліквідності
ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

Показник	Рекомендований критерій	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт поточної ліквідності	2-2,5	1,35	0,97	-0,38
Коефіцієнт ліквідності швидкої	1 – 1,5	0,46	0,54	0,08
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,2–0,35	0,12	0,002	-0,118
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості		0,22	0,5	0.28

Коефіцієнт поточної ліквідності на початок року становить 1,35 проти (2-2,5) рекомендованого рівня, тобто короткострокові зобов'язання покриваються оборотними активами лише на 50%, що негативно позначається на платоспроможності.

Протягом 2018 р. рівень коефіцієнта покриття знижується до 0,97, що свідчить про зниження рівня платоспроможності протягом 2018 р. Коефіцієнт термінової ліквідності нижче за рекомендований рівень як на початок (0,46), так і на кінець року (0,54). Тобто потенційних засобів для здійснення платежів у підприємства також недостатньо.

Наявність грошових коштів на рахунках ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» є недостатнім, про що свідчить рівень коефіцієнту абсолютної ліквідності, який на початок року складає 0,12, а на кінець року – 0,002. Якщо на початок року співвідношення короткострокових дебіторських та кредиторських заборгованостей становить 0,22, то на кінець року вона становить 0,5.

Така тенденція є свідченням збільшення абсолютної платоспроможності підприємства на кінець 2018 р. . Динаміка коефіцієнтів ліквідності наведена на рис. 3.7.

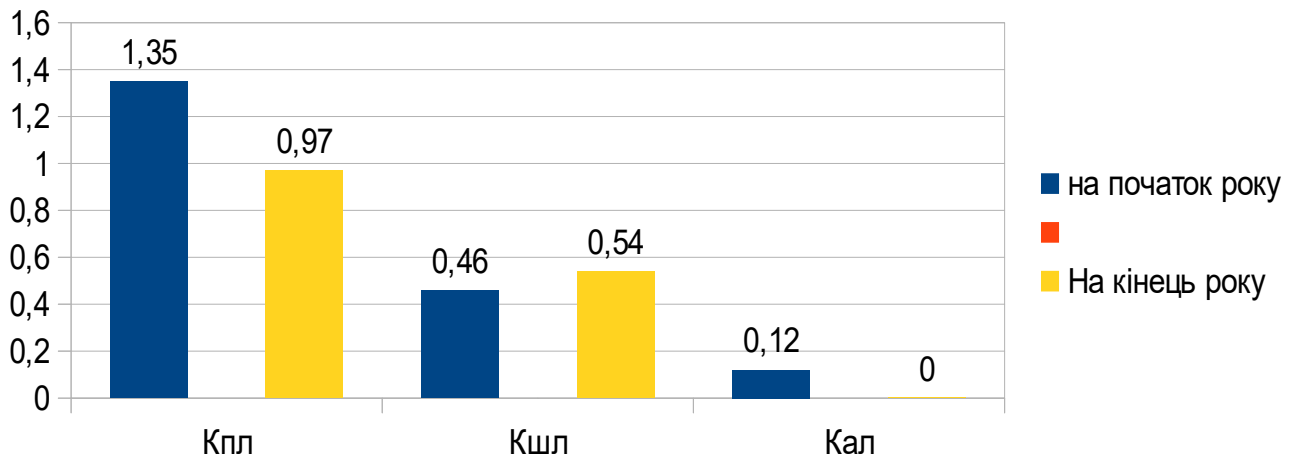

Рисунок 3.7 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2018 р.

З рис. 3.7 зрозуміло, що підприємство характеризується недостатнім рівнем платоспроможності та негативною тенденцією до її зниження протягом 2018 р.

Результати розрахунку коефіцієнтів ліквідності у 2019 р. наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Аналіз коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

Показник	Рекомендований критерій	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення
Коефіцієнт поточної ліквідності	2-2,5	0,97	0,53	-0,44
Коефіцієнт ліквідності швидкої	1-1,5	0,54	0,22	-0,32
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,2-0,35	0,002	0,001	-0,001
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості		0,5	0,2	-0,3

Коефіцієнт поточної ліквідності на початок року становить 0.97 проти (2-2,5) рекомендованого рівня, тобто короткострокові зобов'язання покриваються оборотними активами лише на 50%, що негативно позначається на платоспроможності.

Протягом 2019 р. рівень коефіцієнта покриття знижується до 0,53, що свідчить про зниження рівня платоспроможності протягом 2019 р. Коефіцієнт термінової ліквідності нижче за рекомендований рівень як на початок (0,54), так і на кінець року (0,22), також він має негативну тенденцію до зниження. Тобто потенційних засобів для здійснення платежів у підприємства також недостатньо.

Наявність грошових коштів на рахунках ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» є недостатнім, про що свідчить рівень коефіцієнту абсолютної ліквідності, який на початок року складає 0,002, а на кінець року – 0,001.

Якщо на початок року співвідношення короткострокових дебіторських та кредиторських заборгованостей становить 0,5, то на кінець року вона становить 0,2. Така тенденція є свідченням зниження абсолютної платоспроможності підприємства на кінець 2019 р. . Динаміка коефіцієнтів ліквідності наведена на рис. 3.8.

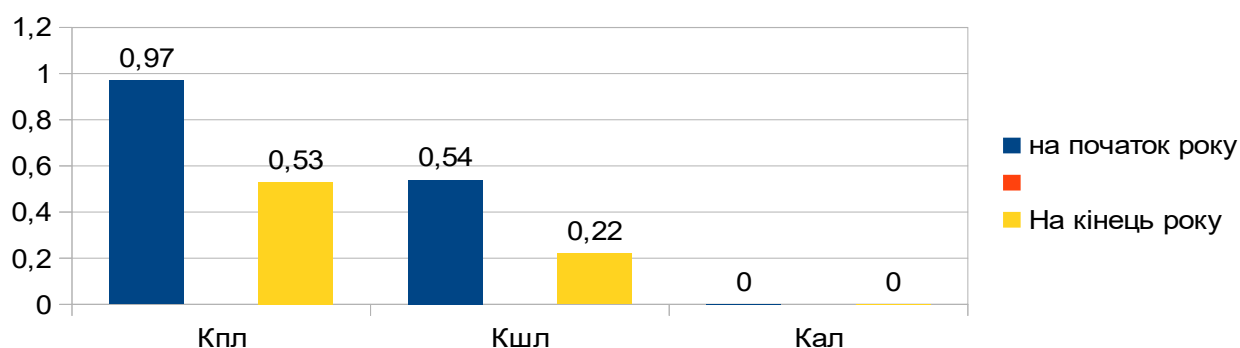

Рисунок 3.8 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2019 р.

З рис. 2. зрозуміло, що підприємство характеризується недостатнім рівнем платоспроможності та негативною тенденцією до її зниження протягом 2019 року.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р. наведено в табл. 3.6. Коефіцієнт поточної ліквідності значно нижче за рекомендований рівень та на кінець року складає 0,47.

Проміжний коефіцієнт ліквідності складає на 31.12.2020 р. всього 0,2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності складає на кінець року 0,03.

Коефіцієнт поточної ліквідності практично у чотири рази менше рекомендованого рівня; коефіцієнт термінової ліквідності – практично у п'ять разів нижче за рекомендований рівень; коефіцієнт абсолютної ліквідності – нижче за рекомендований рівень практично у двадцять разів.

Таблиця 3.6 – Аналіз коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Показник	Рекомендований критерій	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
Коефіцієнт поточної ліквідності	2-2,5	0,53	0,66	0,13
Коефіцієнт ліквідності швидкої	1-1,5	0,21	0,54	0,33
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,2-0,35	0,001	0,03	0,029

Така ситуація свідчить про те, що у підприємства дефіцит оборотних коштів, що формуються за рахунок власних джерел фінансування. Це свідчить про негативні тенденції у фінансовій стабільності, тобто у залежності підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» від позикових коштів.

Динаміка коефіцієнтів ліквідності у 2020 р. представлена на рис. 3.9.

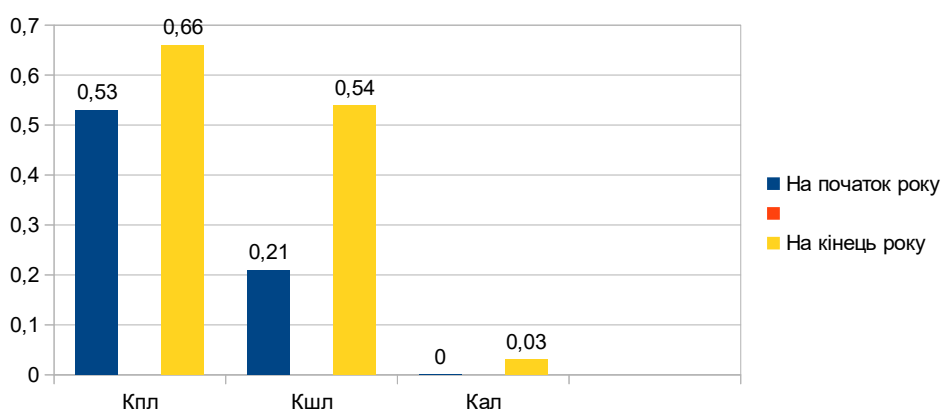

Рисунок 3.9 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» у 2020 р.

Таким чином, протягом 2020 р. продовжується негативна тенденція до зниження рівня платоспроможності підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ», що негативно позначається на його фінансовому стані. Ситуація, що склалася на ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» потребує розробки заходів з покращення фінансового стану та платоспроможності.

Висновки до розділу 3

Можна зробити висновок, що політика антикризового фінансового управління являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає в розробці системи методів попередньої діагностики загрози банкрутства і «включення» механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечують його вихід із кризового стану. Реалізація політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства передбачає:

1. Здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою раннього виявлення ознак його кризового розвитку. У цих цілях в системі загального моніторингу фінансового стану підприємства виділяється особлива група об'єктів спостереження, які формують можливе «кризове поле», що реалізує загрозу його банкрутства

2. Визначення масштабів кризового стану підприємства. При виявленні в процесі моніторингу істотних відхилень від нормального ходу фінансової діяльності, що визначається напрямками його фінансової стратегії і системою планових і нормативних фінансових показників, виявляються масштаби кризового стану підприємства, тобто його глибина з позицій загрози банкрутства та здійснюється відповідний селективний підхід до вибору системи механізмів захисту від можливого банкрутства.

3. Дослідження основних факторів, що обумовлюють кризовий розвиток підприємства. Розробка політики антикризового фінансового управління визначає необхідність попереднього угруповання таких факторів за основними визначальними ознаками; дослідження ступеня впливу окремих факторів на форми і масштаби кризового фінансового розвитку; прогнозування розвитку факторів, що такий негативний вплив.

4. Формування системи цілей виходу підприємства з кризового стану, адекватних його масштабам. Цілі антикризового фінансового управління конкретизуються у відповідності з масштабами кризового стану підприємства. Вони повинні враховувати також прогноз розвитку основних факторів, що визначають загрозу банкрутства підприємства. З урахуванням цих умов фінансовий менеджмент на даному етапі може бути спрямований на реалізацію трьох принципових цілей, адекватних масштабам кризового стану підприємства:

- усунення неплатоспроможності підприємства;
- відновлення фінансової стійкості підприємства (забезпечення його фінансової рівноваги в короткостроковій перспективі);
- зміна фінансової стратегії з метою забезпечення стійкого економічного зростання підприємства (досягнення його фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі).

5. Вибір і використання діючих внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства, що відповідають масштабам його кризового фінансового стану. Внутрішні механізми фінансової стабілізації покликані забезпечити реалізацію термінових заходів щодо відновлення платоспроможності та відновлення фінансової рівноваги підприємства за рахунок внутрішніх резервів. Ці механізми засновані на послідовному використанні певних моделей управлінських рішень, які вибираються у відповідності зі специфікою господарської діяльності підприємства та масштабів його кризового розвитку.

6. Вибір ефективних форм санації підприємства. Якщо масштаби кризового фінансового стану підприємства не дозволяють вийти з нього за рахунок використання внутрішніх механізмів і фінансових резервів, підприємство змушене вдатися до зовнішньої допомоги, яка зазвичай приймає форму його санації. Санація підприємства може проводитися як до так і в процесі провадження справи про банкрутство. У першому випадку підприємство саме може виступити ініціатором своєї санації та вибору її форм. В процесі санації необхідно обґрунтувати вибір найбільш ефективних її форм з тим, щоб в можливо більш короткі терміни досягти фінансового оздоровлення і не допустити оголошення банкрутства підприємства.

7. Забезпечення контролю за результатами розроблених заходів щодо виведення підприємства з фінансової кризи. Враховуючи важливість реалізації розроблених заходів для подальшої життєдіяльності підприємства в складі АТ «Турбоатом» такого контролю приділятиметься велика увага. Він покладатиметься безпосередньо на керівників підприємства. Основна частина цих заходів контролюється в системі оперативного контролінгу, організованого на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Розглянувши теоретико-організаційні та практичні аспекти управління фінансовою санацією підприємства в магістерській кваліфікаційній роботі зроблено наступні висновки.

Аналізуючи трактування думок науковців встановлено, що санація – це комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, які спрямовані на виведення суб'єкта господарювання з кризи та відновлення його діяльності.

Причинами існування кризової ситуації вітчизняних підприємств є не лише вплив факторів зовнішнього середовища, а й низький рівень менеджменту, в першу чергу, фінансового.

КУЗПБ передбачає два види санації: санацію до відкриття провадження у справі про банкрутство (досудову санацію) та санацію як судову процедуру, що застосовується до неплатоспроможного боржника у межах справи про банкрутство.

В ход дослідження встановлено, що досудова санація має цілий ряд переваг перед санацією «судовою», що робить дану процедуру досить привабливою для боржників і кредиторів.

Виходячи із вищенаведеного, можна зробити загальний висновок про те, що в умовах ринкової економіки фінансове оздоровлення є дієвим інструментом попередження банкрутства підприємств. В загальному своєму розумінні, воно передбачає нейтралізацію негативних наслідків для досягнення фінансової стабільності.

На підставі аналізу економічної сутності санації в цілому, і фінансової санації зокрема, визначено сутність управління фінансовою санацією. Управління фінансовою санацією – це цілеспрямований вплив суб'єктів санації (власників або зовнішніх суб'єктів) на підприємство – боржник через систему

послідовних взаємопов'язаних заходів, з метою погашення заборгованості, попередження банкрутства, відновлення платоспроможності і досягнення прибутковості і конкурентоспроможності в довготерміновому періоді.

Оскільки чинниками неплатоспроможності підприємств є зовнішні та внутрішні, за спрямованістю методи та методика діагностики неплатоспроможності пропонуємо поділити на ті, у процесі застосування яких аналізується зовнішнє та внутрішнє середовище функціонування підприємства.

В ході дослідження зроблений висновок, що вітчизняна методика показників оцінки фінансового стану потребує уніфікації та зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність і необхідність. Це також дасть можливість створення автоматизованої бази агрегованих показників, що отримані із застосуванням зазначених методик у цілому по Україні, у розрізі окремих регіонів, видів економічної діяльності, форм власності тощо.

Проведений фінансово-господарський аналіз Державне підприємство Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» за показниками та коефіцієнтами свідчить про те, що воно знаходиться в критичному фінансовому стані, спостерігається негативна динаміка, отже, необхідна розробка програми санації підприємства.

Коефіцієнт поточної ліквідності практично у чотири рази менше рекомендованого рівня; коефіцієнт термінової ліквідності – практично у п'ять разів нижче за рекомендований рівень; коефіцієнт абсолютної ліквідності – нижче за рекомендований рівень практично у двадцять разів

Така ситуація свідчить про те, що у підприємства дефіцит оборотних коштів, що формуються за рахунок власних джерел фінансування. Це свідчить про негативні тенденції у фінансовій стабільності, тобто у залежності підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» від позикових коштів.

Таким чином, протягом 2020 р. продовжується негативна тенденція до зниження рівня платоспроможності підприємства ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ», що негативно позначається на його

фінансовому стані. Ситуація, що склалася на ДП Завод «ЕЛЕКТРОВАЖМАШ» потребує розробки заходів з покращення фінансового стану та платоспроможності.

Розрахувавши ймовірність банкрутства за методиками Ліса, Бівера та Спрінгейта підприємство має високу ймовірність банкрутства; за моделями Таффлера, Терещенка, Двофакторної моделі оцінювання ймовірності банкрутства, Сайфуліна-Кадирова та R-моделі підприємство потрапило в зону мінімальної ймовірності банкрутства підприємства. А розрахунок за моделлю Альтмана показав поступовий рух до банкрутства, так у 2018 р. була низька ймовірність банкрутства, а у 2020 р. вже дійшла межа до високої ймовірності банкрутства.

Для виходу із кризи в аналізованому періоді доцільною була розробка програми фінансового оздоровлення.

Одним з реальних виходів підприємства з кризового стану і відновлення платоспроможності є реструктуризація. В рамках оперативного механізму фінансового оздоровлення пропонується проведення реструктуризації активів і короткострокових зобов'язань.

Однак, реалізація цих заходів реструктуризації сприяє усуненню поточної неплатоспроможності підприємства.

Розглянуто підходи до визначення поняття «реструктуризація підприємства» на підставі обґрунтування сутності контекстних процесів та узагальнення існуючих концепцій.

Отже, на рівні виділення основних напрямків удосконалення Державне підприємство Завод «Електроважмаш» доцільною є реструктуризація, а в основній спрямованості її елементів віднести такі: відсікання зайвого – це ліквідація структурних підрозділів, усунення некваліфікованих кадрів, для створення, або приєднання – це створення нових структурних одиниць, купівля діючого бізнесу з метою включення до складу, розширення номенклатури виробництва.

На основі проведеного дослідження, встановлено, що реструктуризація являє собою не лише інструмент антикризового управління, а може впроваджуватись на різних етапах життєвого циклу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова А. С., Духніч О. В. Основні причини банкрутства підприємств України та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1092–1095.
2. Авдошина З.А. Антикризисное управление: сущность, диагностика, методики. URL : https://www.cfin.ru/management/antirecessionary_managment.shtml. (дата звернення: 30.08.2021).
3. Василенко В.О. Антикризисное управління підприємством. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 504 с.
4. Картохіна Н.В. Диагностика фінансового стану підприємства як основа для прийняття рішень у системі антикризового управління / *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 9. С. 19–24.
5. Вудвуд В. В. Антикризисное управління підприємством як засіб стабілізації його фінансового стану. *Інноваційна економіка*. 2010. С. 236–239.
6. Воронкова Т.Є. Сравнительная характеристика методов оценки кризисного состояния предприятий с применением формул Э. Альтмана и А.А. Терещенко / *«Украина — Болгария — Европейский Союз: современное состояние и перспективы»*. Сборник материалов международной научно-практической конференции. Т. 1. Херсон. Варна: Херсон, ПП Вишемирский В.С., 2012. С. 60–64.
7. Азаренкова Г.М., Легостаев Д.І., Жовнір В.І. Диагностика стану антикризового управління на підприємстві. *Фінанси, облік і аудит*. 2017. Вип. 1(29). С. 7–19.
8. Янковець Т. М., Чернюк Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 58–62.
9. Воронкова Т. Є., Рибальченко Н. П. Банкрутство підприємства та шляхи його подолання. *Інтернаука*. 2017. № 2(24). Т. 2. С. 39–43.
10. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием.

Київ: Ельга, Ника-Центр, 2016. 672 с.

11. Білоконь Т.М., Несен Л.М. Санація підприємств: організаційно-економічний механізм. Вінниця, 2010. С. 7–20.

12. Гелеверя Є.М., Сумець Н.В. Антикризове управління підприємством: теоретичні та методичні аспекти. URL : <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/54.pdf>. (дата звернення: 10.08.2021).

13. Загарія Р. Які переваги має досудова санація за участю податкового органу. *Юридична газета online*. 2021. № 3. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/yaki-perevagi-mae-dosudovasanaciya-za-uchastyu-podatkovogo-organu.html> (дата звернення: 12.09.2021).

14. Захаренко Н.С. Антикризове управління підприємством на основі класифікації криз та факторів їх виявлення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 20. С. 60–62.

15. Калашникова Т.В. Фінансовий стан підприємства: сутність та оцінка. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2011. № 3. С. 115–118.

16. Литовченко О.Ю. Методичні аспекти управління фінансами підприємств в умовах кризи / *Економіка та управління підприємствами*. Випуск 19. 2018. С. 257–265.

17. Лігоненко, Л.О. Антикризове управління підприємством. Київ : КНТЕУ, 2005. 824 с.

18. Литовченко О.Ю. Методичні аспекти управління фінансами підприємств в умовах кризи / *Економіка та управління підприємствами*. Випуск 19. 2018. С. 257–265.

19. Оліярник В., Дідух У. Антикризове управління підприємством в сучасних умовах господарювання. URL : http://sophus.at.ua/Zb_LAC_11_2014.pdf#page=221 (дата звернення: 20.08.2021).

20. Мізюк Б.М. Стратегічне управління: підручник. – 2-ге вид., перероб і доповн. Львів : Магнолія плюс, 2006. 392 с.

21. Лігоненко Л. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : [монографія] / Л. Лігоненко. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. 580 с.
22. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 19. ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 02.08.2020).
23. Олександренко І. В., Іщук Л. І. Основні причини банкрутства підприємств. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 222–226.
24. Андрієвська Є. В. Обґрунтування механізму реструктуризації машинобудівного підприємстває *Вісник ДонНУЕТ*. 2012. №3 (55). С. 55–59.
25. Андрушак Є.М. Діагностика банкрутства українських підприємств. *Фінанси України*. 2014. № 9. С. 118–124.
26. Афанасьєва О.Б. Методологічне підґрунтя реалізації системного підходу до антикризового управління. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/56601/5/Afanasieva_system_approach1.pdf. (дата звернення: 26.08.2021).
27. Ахновська І.О. Антикризове управління підприємством в умовах нестабільного економічного середовища. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/514.pdf>. (дата звернення: 30.08.2021).
28. Боровецький Ришар. Реструктуризація як фактор успіху підприємства в добу глобалізації. Тернопіль: ТІСІТ, 2007. 69 с.
29. Бутирський А. Концепція удосконалення законодавства про неспроможність. *Право України*. 2018. № 6. С. 86–97.
30. Щербань І.О. Форми, методи і структури антикризового управління посередницькими організаціями. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. №8(74). С. 143–149.
31. Терещенко О.О. Дискримінанта модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка України*. 2013. № 8. С. 38–45.
32. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К.: КНЕУ, 2004. 268 с.

33. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 567 с.
34. Колісник М.К. Антикризове управління виробничо-господарськими структурами у машинобудуванні: монографія. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 208 с.
35. Прохорова Ю.В. Антикризівий моніторинг як один із основних методів антикризового фінансового управління підприємством / *Галицький економічний вісник*. 2018. №1. С. 42–48.
36. Городня Т.А., Городня Т.А., Мойсеєнко І.П. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 282 с.
37. Економічний аналіз : [навч. посібник] / [М. Болюх, В. Бурчевський, М. Горбаток та ін.] ; за ред. М. Чумаченка. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2013. 556 с.
38. Варава Л. М., Кравченко Г.В. Реструктуризація гірничо-збагачувальних підприємств як інструмент підвищення рівня її конкурентоспроможності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. Т. 2. С. 18–20.
39. Пластун О.Л. Аналіз кількісних методик прогнозування банкрутства підприємства та обґрунтування необхідності розробки сучасних вітчизняних аналогів. *Вісник Української академії банківської справи*. 2005. № 2. С. 101–107.
40. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1992. № 31, ст. 440.
41. Сахарцева І.І. Ризики економічної діагностики підприємства: навчальний посібник. К.: Кондор, 2018. 380 с.
42. Пономаренко В.С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : навч. посіб. / В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим. Х. : ІНЖЕК, 2010. 323 с.
43. Фінанси підприємств. Оцінка ймовірності банкрутства

підприємства. URL:http://pidruchniki.com/18000102/finansii/otsinka_ymovirnosti_bankrutstva_pidpriyemstva_osnovi_-_rahunku_altmana. (дата звернення: 13.08.2021).

44. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб./ [А. Штангрет, В. Шляхетко, О. Волович, І. Зубрей]. К. : Знання, 2012. 374 с.

45. Васильєва В.В. Приватизація та корпоратизація: відмінність процесів і правових наслідків. *Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні*. 2018. URL: <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2018.18.37>.

46. Винокурова О.І. Роль бізнес-планування в антикризовому управлінні підприємств. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2014. № 3(42). С. 54–61.

47. Городня Т.А., Корнієнко А.О. Діагностика кризового стану та загрози банкрутства підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 19. 2017. С. 154–163.

48. Удосконалення діагностики антикризового управління підприємством у системі управлінської діагностики / Р. Скриньковський та ін. URL: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/6234599.pdf> (дата звернення: 12.08.2021).

49. Гребенікова О.В. Дискримінантна модель діагностики неплатоспроможності українських підприємств машинобудівної галузі / *Фінанси України*. 2017. № 12. С. 129–137.

50. Гриценко Л.Л. Дискримінантна модель діагностики банкрутства малих підприємств. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. 2009 р. С. 256–262.

51. Гушилик А. Правове становище боржника у справі про банкрутство на стадії санації. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 76–80.

52. Дзера Ю. Особливості правового режиму майна, переданого державою до статутного фонду (капіталу) акціонерного товариства в результаті корпоратизації державного унітарного підприємства. *Юридична Україна*. 2010.

№ 4. С. 59–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2010_4_12.

53. Єлисеєва О.К. Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств. Краматорськ: ДДМА, 2008. 208 с.

54. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: [монографія]. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Фактор, 2018. 336 с.

55. Ковалев А.И. Управление реструктуризацией предприятия. К.: АВРИО, 2016. 267 с.

56. Комарецька П.В. Реструктуризація промислових підприємств в системі антикризового фінансового управління. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 6(73). С. 61–64.

57. Коментар до Проекту Закону України «Про корпоратизацію державних підприємств» від 1 серпня 2012 року № 11057. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/lf8j500a?an=18>.

58. Копичинська А.С. Обґрунтування важливості етапу контролю в процесі реалізації програми реструктуризації підприємства. *Управління розвитком*. 2012. № 11(132). С. 50–52.

59. Костіна О. Методи та моделі діагностики кризового стану підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2012. № 4. С. 91–97.

60. Крисько Ж.Л. Сутність та види реструктуризації підприємств / Ж.Л. Крисько. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. Економіка. Ужгород: Видво УНУ. 2009. Спецвипуск 28. Ч. II. С. 71–76.

61. Кузьмінська Н.Л., Личак О.О. Діагностування фінансового стану АТ «Харківський тракторний завод» з метою виявлення фінансової кризи. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. Випуск 22, 2018. С. 245–250.

62. Лепейко Т. Аналіз сучасних методик прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2011. № (10). С. 244-250.

63. Лепейко Т.І., Доценко Т.О. Аналіз сучасних методик прогнозування

ймовірності банкрутства підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*, № 1(10) 2011. С. 244–250.

64. Модель прогнозу ризику банкрутства. URL: http://pidruchniki.com/11200611/finansii/r-model_proгнозу_riziku_bankrutstva.

65. Маслова И.А. Методы диагностики вероятности банкротства. URL: <http://www.upruchet.ru/articles/2006/2/4011.html>.

66. Матвійчук А. В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств. URL: <http://oaji.net/articles/2015/1846-1428045809.pdf> (дата звернення 13.08.2021).

67. Матвійчук А. Діагностика банкрутства підприємств / *Економіка України*. 2017. № 4. С. 20–28.

68. Маховка В.М. Процес, методи та функції антикризового управління на підприємстві. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2012. № 1(52). С. 219–225.

69. Ніценко В. С. Поняття реструктуризації у сучасній економічній думці. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6. Т. 2. С. 216–218.

70. Оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність / *Вищий господарський суд України*. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/pages/158/?d=65134&v=7f63b5e16a&t=6> (дата звернення: 02.08.2021).

71. Погріщук Г.Б, Присяжнюк С.В. Ідентифікація фінансової кризи на підприємстві / *Економіка і суспільство*. Випуск № 3. 2016. С. 463–469.

72. Перерва П. Г., Кобелева Т. О., Товажнянський В. Л. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. *Вісник Національного технічного університету ХПІ. Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2015. № 59(1168). С. 148–152.

73. Повідомлення про прийняття до розгляду заяви про затвердження

плану санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство ПАТ «Дашуківські бентоніти» / *Вищий господарський суд України*. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua/pages/158/?d=35887&v=bab28205f1&t=2> (дата звернення: 02.08.2021).

74. Погребняк А.Ю. Сутність складових елементів механізму антикризового управління на промисловому підприємстві. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 300–310.

75. Поляков Р.Б. Порівняльно-правові аспекти регулювання процедури банкрутства в Німеччині та Україні. Чернівці: Технодрук, 2021. 288 с.

76. Про корпоратизацію підприємств : Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/210/93>. (дата звернення: 30.08.2021).

77. Реєстр оприлюднення відомостей про справи про банкрутство / Судова влада України. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/og_pov/ (дата звернення: 02.08.2020).

78. Рябая Г.К. Становлення процесів корпоратизації в Україні. Наукові записки. 2012. Вип. 12, Част. II. С. 234–237.

79. Рябушка Л.Б. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільності економічного розвитку / *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*: [зб. наук. праць ЛНТУ / Відп. ред. Герасимчук З.В.]. Луцьк, 2009. Вип. 5 (18). С. 190–203.

80. Рязяєва Т.Г., Стасюк І.В. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №3. Т.1. С.177–181.

81. Сейсебаєва Н.Г., Топчанюк О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств. *Молодий вчений*. 2016. № 11(38). С. 678–681.

82. Ситник Л.С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством. Донецьк : ІЕП НАН України, 2000. 504 с.

83. Сковчиляс С. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства. *Економічний аналіз*. 2008. Вип. 3(19). С. 232–234.
84. Славюк Р.А. Фінанси підприємств. Оцінка фінансового стану підприємства за методикою Бівера. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/101951-otsnka-fnansovogo-stanu-pdprimstva-zametodikoyu-bvera.html>. (дата звернення 16.08.2021).
85. Смиковчук Т. В. Сутність реструктуризації підприємств. *Науковий вісник НДТУ України*. 2012. Вип. 22. С. 292–300.
86. Сукрушева Г. О., Папуцин В. М. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 682–686.
87. Хотомлянський О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей. *Економіка України*. 2013. №3. С. 35–41.
88. Хандій О.О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації: URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 30.08.2021).
89. Чвертко Л.А. Фінансова санація як інструмент антикризового управління: URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2821/1/finansova%20sanatsiia.pdf> (дата звернення: 30.08.2021).
90. Юрій Е.О. Методичний інструментарій антикризового управління підприємством. *Кримський економічний вісник*. № 1 (08) лютий 2014. С. 27–30.
91. Якименко-Терещенко Н.В., Палієнко О.І. Антикризове управління промисловими підприємствами. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5.1/18.pdf>.
92. Economy Profile Ukraine. Doing Business 2020. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf> (дата звернення: 12.09.2021).
93. Picot G. Handbuch Mergeis & Acquisition. Stuttgart: Schaeffer-Poeschel Verlag, 2002. S. 274.

94. Müller R. Corporate Crisis Management R. Müller. Long Range Planning, 1985. № 18(5). № 38–48.

95. Pearson C., Clair J. Reframing Crisis Management. The Academy of Management Review. 1998. № 23(1). P. 59–76.

96. Fishman D. Valujet Flight 592: Crisis Communication Theory Blended and Extended D. Fishman. Communication Quarterly. 1999. № 47(4). P. 345–375.

ДОДАТОК А

Баланс ДП «Електроважмаш» за 2018 р.

Актив	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	-	-
первісна вартість	1001	370	370
накопичена амортизація	1002	370	370
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1425	1105
Основні засоби:	1010	208936	204334
первісна вартість	1011	513047	511043
знос	1012	304111	306709
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	823	823
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	211184	206262
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	23002	19892
Виробничі запаси	1101	11918	10046
Незавершене виробництво	1102	6184	5969
Готова продукція	1103	4407	3852
Товари	1104	493	25
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	852
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3941	21798
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4
за виданими авансами	1130	1146	1034
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	485	389
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3057	77
Готівка	1166	1	7
Рахунки в банках	1167	3056	70
Витрати майбутніх періодів	1170	1041	273
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:		0	
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	2221	815
Усього за розділом II	1195	34893	45150
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	246077	251392
		на початку періоду	на кінець періоду
Пасив	Код рядка	у	
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3188	3188
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	239256
Додатковий капітал	1410	240486	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	797	797
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(24233)	(38469)
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	220238	204772
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	5855	20750
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	5760	12150
за розрахунками з бюджетом	1620	338	1013
за у тому числі з податку на прибуток	1621	19	138
за розрахунками зі страхування	1625	1071	1725
за розрахунками з оплати праці	1630	2839	3917
за одержаними авансами	1635	9801	6479
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	175	589
Усього за розділом III	1695	25839	46620
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	246077	251392

ДОДАТОК Б

Баланс ДП «Електроважмаш» за 2019 р.

Актив	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	379	370
первісна вартість	1001	370	370
накопичена амортизація	1002	1105	983
Незавершені капітальні інвестиції	1005	204334	200434
Основні засоби:	1010	511043	510019
первісна вартість	1011	366709	209545
знос	1012	0	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	823	823
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	852
Усього за розділом I	1095	206262	203392
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	19892	17974
Виробничі запаси	1101	10046	9685
Незавершене виробництво	1102	5969	6583
Готова продукція	1103	3852	1706
Товари	1104	25	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	852	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21798	9088
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1634	1702
з бюджетом	1135	0	204
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	203
з нарахованих доходів	1140	0	0

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	389	542
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	77	86
Готівка	1166	7	3
Рахунки в банках	1167	70	83
Витрати майбутніх періодів	1170	233	84
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	815	1127
Усього за розділом II	1195	45130	30807
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	251392	233899
Інші оборотні активи	1190	2221	815
Усього за розділом II	1195	34893	45150
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	246077	251392
	Код	на	на
Пасив	рядка	початок	кінець
		періоду	періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3188	3188
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	239256	231747
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	797	797
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(38459)	(59474)
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	204772	176258
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	-	426
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610		0
за товари, роботи, послуги	1615	12150	8690
за розрахунками з бюджетом	1620	1613	1034
за у тому числі з податку на прибуток	1621	136	0
за розрахунками зі страхування	1625	1725	3757
за розрахунками з оплати праці	1630	3917	7558
за одержаними авансами	1635	6479	3005
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	585	9191
Усього за розділом III	1695	46620	57641
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	251392	233899

ДОДАТОК В

Баланс ДП «Електроважмаш» за 2020 р.

Актив	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
1. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	0	0
первісна вартість	1001	370	370
накопичена амортизація	1002	370	370
Незавершені капітальні інвестиції	1005	983	1514
Основні засоби:	1010	200434	184564
первісна вартість	1011	310019	490209
знос	1012	309585	305725
Інвестиційна нерухомість:	1015	15486	11473
первісна вартість	1016	0	39
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	829	796
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	832	832
Усього за розділом I	1095	283078	291142
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	17974	24358
Виробничі запаси	1101	9643	16002
Незавершене виробництво	1102	6381	6706
Готова продукція	1103	1706	1933
Товари	1104	0	3
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8618	21918
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1633	1081
з бюджетом	1135	204	219
у тому числі з податку на прибуток	1136	203	216
з нарахованих доходів	1140	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	342	697
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	852496	2496
Готівка	1166	3	3
Рахунки в банках	1167	83	2495
Витрати майбутніх періодів	1170	84	49
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1123	2700
Усього за розділом II	1195	30312	55918
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	233390	255060
Інші оборотні активи	1190	2221	815
Усього за розділом II	1195	34893	45150
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	233390	255060
	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3188	3188
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	231747	231468
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	797	797
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(59983)	(61758)
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	175749	173698
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків		20450	20262
Векселі видані	1605	4176	4176
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	8690	17592
за розрахунками з бюджетом	1620	1034	2885
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	3757	3828
за розрахунками з оплати праці	1630	7338	6953
за одержаними авансами	1635	3005	16318
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	9191	9351
Усього за розділом III	1695	57641	81365
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	233390	255060

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати ДП «Електроважмаш» за 2018 р.

Стаття	Код рядка	за звітній період
1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	103802
Чисті зароблені страхові премії	2010	0
Премії підписані, валова сума	2011	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(92509)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0
Валовий:		
прибуток	2090	11293
збиток	2095	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0
Інші операційні доходи	2120	2158
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0
Адміністративні витрати	2130	(13815)
Витрати на збут	2150	(6083)
Інші операційні витрати	2180	(4826)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:		
прибуток	2190	0
збиток	2195	(11273)
Дохід від участі в капіталі	2200	0
Інші фінансові доходи	2220	1
Інші доходи	2240	1461
Дохід від благодійної допомоги	2241	0
Фінансові витрати	2250	(3817)
Втрати від участі в капіталі	2255	0
Інші витрати	2270	(180)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0
Фінансовий результат до оподаткування:		
прибуток	2290	0
збиток	2295	(13808)

Продовження ДОДАТОК Д

1	2	3
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(428)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0
Чистий фінансовий результат:		
прибуток	2350	0
збиток	2355	(14236)

ДОДАТОК Е

Звіт про фінансові результати ДП «Електроважмаш» за 2019 р.

Стаття	Код рядка	за звітній період
1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	39433
Чисті зароблені страхові премії	2010	0
Премії підписані, валова сума	2011	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1480
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0
Валовий:		0
прибуток	2090	(11508)
збиток	2095	(3798)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	(8282)
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	
Інші операційні доходи	2120	0
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	(24164)
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0
Адміністративні витрати	2130	1
Витрати на збут	2150	7619
Інші операційні витрати	2180	0
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(4242)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:		(55)
прибуток	2190	0
збиток	2195	
Дохід від участі в капіталі	2200	0
Інші фінансові доходи	2220	(20841)
Інші доходи	2240	1461
Дохід від благодійної допомоги	2241	0
Фінансові витрати	2250	(3817)
Втрати від участі в капіталі	2255	0
Інші витрати	2270	(180)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0
Фінансовий результат до оподаткування:		
прибуток	2290	0
збиток	2295	(13808)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(167)

Продовження ДОДАТОК Е

1	2	3
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0
Чистий фінансовий результат:		
прибуток	2350	0
збиток	2355	(21005)

ДОДАТОК Ж

Звіт про фінансові результати ДП «Електроважмаш» за 2020 р.

Стаття	Код рядка	за звітній період
1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	108087
Чисті зароблені страхові премії	2010	0
Премії підписані, валова сума	2011	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(79013)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0
Валовий:		
прибуток	2090	29074
збиток	2095	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0
Інші операційні доходи	2120	2610
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0
Адміністративні витрати	2130	(16147)
Витрати на збут	2150	(4949)
Інші операційні витрати	2180	(8187)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:		
прибуток	2190	2401
збиток	2195	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	0
Інші фінансові доходи	2220	4
Інші доходи	2240	5
Дохід від благодійної допомоги	2241	0
Фінансові витрати	2250	(4404)
Втрати від участі в капіталі	2255	0
Інші витрати	2270	(60)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0
Фінансовий результат до оподаткування:		
прибуток	2290	0
збиток	2295	(2054)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0

Продовження ДОДАТОК Ж

1	2	3
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0
Чистий фінансовий результат:		
прибуток	2350	0
збиток	2355	(2054)

ДОДАТОК 3

Таблиця 1.5 – Показники фінансової стійкості

Показник	Позначення	Алгоритм розрахунку	Оцінка рівня показника		Характеристика
			По нормативу	В динаміці	
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{з.в.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195$	$\geq 0,1$	Збільшення	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти
Маневреність робочого капіталу	$M_{р.к}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100 / P_k$		Зменшення	Частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу
Маневреність власних обігових коштів	$M_{в.о.к}$	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ р. } 1165 / P_k$		Збільшення	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими запасів	$K_{заб.в.о.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100$	$\geq 0,6$	Збільшення	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{з.в.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195$	$\geq 0,1$	Збільшення	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти
Маневреність робочого капіталу	$M_{р.к}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100 / P_k$		Зменшення	Частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{з.в.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195$	$\geq 0,1$	Збільшення	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти

Продовження ДОДАТКУ 3

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{з.в.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1195$	$\geq 0,1$	Збільшення	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти
Маневреність робочого капіталу	$M_{р.к}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100 / P_k$		Зменшення	Частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу
Маневреність власних обігових коштів	$M_{в.о.к}$	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ р. } 1165 / P_k$		Збільшення	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$K_{за б.в.о.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100$	$\geq 0,6$	Збільшення	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими
Коефіцієнт покриття запасів	$K_{п.з}$	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ (р. } 1495 - 1095 + 1595 + 1600 + 1610) / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1100$		Збільшення	Скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{ав.т}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1900$	$> 0,5$	Збільшення	Характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел стабільними джерелами фінансування
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{фі н.зал}$	$\Phi. \text{ № } 1 \text{ р. } 1300 / \text{ р. } 1495$	< 2	Зменшення	Показує частку залучених коштів в загальній сумі коштів фінансування підприємства
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	$K_{ма н.в.к}$	$P_k / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1495$	$> 0,5$	Збільшення	Частка власних обігових коштів у власному капіталі
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{ко нц.п.к}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1595 + \text{ р. } 1695 + \text{ р. } 1700 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ р. } 1900$	$< 0,5$	Зменшення	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел

Продовження ДОДАТКУ 3

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	$K_{ф.с.}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1495 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1595 + \text{ p. } 1695 + \text{ p. } 1700$	> 1	Зменшення	Забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства
Показник фінансового левериджу	$K_{фін.л.ев.}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1595 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1495$	$< 0,25$	Зменшення	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику
Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{фін.с.т.}$	$\Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1495 + \text{ p. } 1595 / \Phi. \text{ № } 1, \text{ p. } 1900$	$= 0,85-0,90$		Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі

Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Миронович Вікторія Сергіївна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти: mironovichvik2@gmail.com. підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Фінансове оздоровлення ДП Завод «Електроважмаш» в умовах кризи» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Миронович В.С.

ПІБ (студента)

Дата _____

Підпис _____

Горбунова А.В.

ПІБ (наукового

керівника)